

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİME DEVAM EDEN PARÇALANMIŞ VE TAM
AİLE ÇOCUKLARININ REHBERLİK İHTİYAÇLARININ
KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ**

**Hazırlayan
Fatma Seda HERDEM**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Aralık 2012
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİME DEVAM EDEN PARÇALANMIŞ VE TAM
AİLE ÇOCUKLARININ REHBERLİK İHTİYAÇLARININ
KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

**Hazırlayan
Fatma Seda HERDEM**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ**

**Aralık 2012
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Fatma Seda HERDEM

YÖNERGEYE UYGUNLUK

İlköğretime Devam Eden Parçalanmış ve Tam Aile Çocuklarının Rehberlik İhtiyaçlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi adlı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Fatma Seda HERDEM

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Mustafa ÇELİKTEN

KABUL ONAY

Yrd. Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ danışmanlığında Fatma Seda HERDEM tarafından hazırlanan “İlköğretime Devam Eden Parçalanmış ve Tam Aile Çocuklarının Rehberlik İhtiyaçlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

...21.../...12.../2012...

JÜRİ:

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Hasan Bozgeyikli

Üye : Doç. Dr. Mustafa Sarı

Üye : Yrd. Doç. Dr. Sevil Demirdemir

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 27/12/2012 tarih ve ...37... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...21.../...12.../2012
Prof. Dr. Ahmet ŞAHİN
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR

Parçalanmış ve Tam Aile Çocuklarının Rehberlik İhtiyaçlarının Karşılaştırmalı Olarak incelendiği bu araştırmamda elde edilen bulguların, yorum ve önerilerin ailelere, öğretmenlere ve bu alanda çalışan herkese katkı sağlamasını dilerim. Parçalanmış aile çocuklarının ihtiyaçlarını tespit etmenin ve her daim onlara destek olabilmenin ne kadar önemli olduğunu bir nebze de olsa ortaya koymaya çalıştığım bu çalışmamın eğitim öğretim çalışmalarına faydalı olmasını umuyorum.

Bu araştırmamda bana yardımlarını esirgemeyen, tez aşamamda her türlü sıkıntıda kendimi yanında bulduğum tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Beni bu günlere getiren, emeklerini hiç esirgemeyen ve hep arkamda olduklarını bildiğim aileme, her daim yanımda olan sevgili eşime her şey için teşekkür ediyorum. Yüksek Lisans eğitimime başladığım ilk günden beri hep beraber olduğum sevgili arkadaşım, arkadaştan öte kardeş gibi hissettiğim Pınar EFTEKİN'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Zorlu ama benim içinde bir o kadar faydalı geçen bu yolculuğun sonunda yanımda olan herkese;

Saygı ve Sevgilerimle...

Fatma Seda HERDEM

Kayseri, 2012

İLKÖĞRETİME DEVAM EDEN PARÇALANMIŞ VE TAM AİLE ÇOCUKLARININ REHBERLİK İHTİYAÇLARININ KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

Fatma Seda HERDEM
Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Aralık 2012
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hasan BOZGEYİKLİ

ÖZET

Toplumun en küçük yapı taşı olan aile, insan hayatını etkileyen en önemli unsurdur aslında. Çocuk en iyi şekilde aile ortamında eğitim almakta ve kişilik gelişimi burada şekillenmektedir. Fakat toplumumuzda giderek artan parçalanmış ailelerde yetişen çocuklar davranış bozuklukları sergileyebilmekte ve ruhsal sorunlar yaşayabilmektedirler. Aile ortamı bozulan çocuk bunu okul ortamına da yansıtmakta ve ailede başlayan sorunlar okulda da devam edebilmektedir. Bu çocukların, ailenin parçalanma dönemini sağlıklı bir şekilde atlatabilmesi için öncelikle aileleri bilgilendirilmelidir. Okul rehber öğretmenlerine çocuğa ve aileye destek konusunda büyük görevler düşmektedir.

Bu çalışmada ilköğretime devam eden parçalanmış ve tam aile çocuklarının rehberlik ihtiyaçlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırma Kayseri ilinde bulunan 281 ilköğretim öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilere Kişisel Bilgi Formu ve Rehberlik İhtiyaçlarını Belirleme Formu uygulanmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde ailenin önemi, ailede parçalanma şekilleri ve rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümünde de uygulamadan elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda parçalanmış aile çocuklarının kişisel rehberlik ihtiyacı tam aile çocukların kişisel rehberlik ihtiyacından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ailede Parçalanma, İlköğretim, Rehberlik İhtiyaçları

**COMPARATIVE INVESTIGATION OF GUIDANCE NEEDS OF CHILDREN,
WHO ARE ATTENDING PRIMARY SCHOOL IN COMPLETE AND
SHATTERED FAMILIES**

Fatma Seda HERDEM
Erciyes University, Institute of Social Sciences
Master's thesis, December 2012
Advisor: Assistant Professor Hasan BOZGEYİKLİ

ABSTRACT

Family which is the basic unit of public, in fact, is the most important factor effecting life of the human being. A child gets training in the best way through family ambience and his or her personality improvement is formed in here. But, children who are brought up in shattered families, increasing gradually, are able to display manner disorders and have psychological problems. The child, whose family ambience is corrupted, is reflecting this occasion to school atmosphere and the matters starting in family may go on in the school. Firstly, families should be informed in order to help these children to get over the family's shattering term healthily. The guidance counsellors have very essential duties about the support to the child and the family. A comparison of guidance needs of children, who are attending to primary school, in complete and shattered families was made in this investigation. The research was applied to 281 primary school students in the city of Kayseri. Personal Data Form and Guidance Needs Identification Form were implemented to students who attended to the research.

In the first section of the research, knowledge was given about the importance of family, shapes of shattering in families and the services of guidance and psychological consulting. In the second section, indications obtained from applications were evaluated. At the result of the research, personal guidance need of children in shattered families .

Key Words: Shattering in Families, Primary Education, Needs of Guidance

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK	ii
KABUL ONAY	iii
ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
BÖLÜM I.....	1
1. GİRİŞ	1
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	3
1.2. ALT PROBLEMLER.....	3
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
1.4. VARSAYIMLAR	5
1.5. SINIRLILIKLAR.....	5
1.6. TANIMLAR	5
BÖLÜM II.....	7
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. AİLE.....	7
2.2. PARÇALANMIŞ AİLE	9
2.2.1. Ölüm.....	10
2.2.2. Ayrılma.....	11
2.2.3. Boşanma	12
2.2.3.1. Boşanmanın Çocuk Üzerindeki Etkileri.....	13
2.2.3.2. Boşanmanın Ergenler Üzerindeki Etkileri.....	19

2.3. TÜRKİYE’DE VE KAYSERİ’DE BOŞANMA.....	22
2.4. YURT İÇİNDE VE YURT DIŞINDA PARÇALANMIŞ AİLE İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR	24
2.5. REHBERLİK HİZMETLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	31
2.5.1. İlköğretimde Rehberlik.....	36
2.5.2. Yurt İçinde ve Yurt Dışında Rehberlik İhtiyacı Alanında Yapılan Araştırmalar	40
BÖLÜM III	44
3. YÖNTEM.....	44
3.1. Araştırmanın Modeli	44
3.2. Evren ve Örneklem	44
3.3. Veri Toplama Aracı.....	46
3.4. Verilerin Toplanması ve Verilerin Analizi.....	46
BÖLÜM IV	48
4. BULGULAR	48
BÖLÜM V	78
5. TARTIŞMA VE YORUM	78
BÖLÜM VI	82
6. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	82
6.1. SONUÇLAR.....	82
6.2. ÖNERİLER	84
KAYNAKLAR.....	86
EKLER.....	95
ÖZ GEÇMİŞ	97

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1.	2001-2010 yılları arası Türkiye’de boşanma istatistikleri	23
Tablo 2.2.	2001-2010 yılları arası Kayseri’de boşanma istatistikleri	23
Tablo 2.3.	2010 yılı Türkiye’de boşanma nedenleri istatistikleri	24
Tablo 2.4.	2010 yılı Kayseri ili boşanma nedenleri	24
Tablo 3.1.	Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dağılımları.....	45
Tablo 3.2.	Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları.....	45
Tablo 3.3.	Araştırmaya katılan öğrencilerin aile durumlarına göre dağılımları	45
Tablo 4.1.	Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının cinsiyetlerine göre farklılaşma durumuna ilişkin t testi sonuçları	48
Tablo 4.2.	Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının aile durumlarına göre farklılaşma durumuna ilişkin t testi sonuçları	49
Tablo 4.3.	Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin \bar{X} , ve standart sapma değerleri.....	50
Tablo 4.4.	Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının sınıf düzeylerine göre farklılaşma durumuna ilişkin TUKEY testi sonuçları	51
Tablo 4.5.	Araştırmaya katılan öğrencilerin not ortalamalarına göre rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin \bar{X} , ve standart sapma değerleri.....	52
Tablo 4.6.	Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının not ortalamalarına göre farklılaşma durumuna ilişkin f testi (ANOVA) sonuçları.....	53
Tablo 4.7.	Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının not ortalamalarına göre farklılaşma durumuna ilişkin TUKEY testi sonuçları	54
Tablo 4.8.	Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin \bar{X} , ve standart sapma değerleri.....	55
Tablo 4.9.	Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının anne eğitim durumlarına göre farklılaşma durumuna ilişkin f testi (ANOVA) sonuçları..	56
Tablo 4.10.	Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin \bar{X} , ve standart sapma değerleri.....	56
Tablo 4.11.	Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının baba eğitim durumlarına göre farklılaşma durumuna ilişkin f testi (ANOVA) sonuçları..	57
Tablo 4.12	Araştırmaya katılan öğrencilerin gelir düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin \bar{X} , ve standart sapma değerleri.....	58

Tablo 4.13. Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının gelir düzeylerine göre farklılaşma durumuna ilişkin f testi (ANOVA) sonuçları.....	59
Tablo 4.14. Parçalanmış ve tam aile çocuklarının cinsiyetlerine göre eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları puanlarının ortalama ve standart sapmaları	60
Tablo 4.15. Parçalanmış ve tam ailelerde yaşayan kız ve erkek çocukların eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç puanlarının çok yönlü varyans analizi....	61
Tablo 4.16. Parçalanmış ve tam ailelerde yaşayan kız ve erkek çocukların eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç puanlarının ANOVA analizi.....	62
Tablo 4.17. Parçalanmış ve tam aile çocuklarının sınıf düzeylerine göre eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları puanlarının çok yönlü varyans analizi.....	66
Tablo 4.18. Parçalanmış ve tam ailelerde yaşayan eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç puanlarının sınıf düzeyine göre çok yönlü varyans analizi.	67
Tablo 4.19. Parçalanmış ve tam ailelerde yaşayan çocukların eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç puanlarının sınıf düzeyine göre ANOVA analizi.....	67
Tablo 4.20. Parçalanmış ve tam aile çocuklarının not ortalamalarına göre eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları puanlarının çok yönlü varyans analizi.....	72
Tablo 4.21. Parçalanmış ve tam ailelerde yaşayan eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç puanlarının sınıf düzeyine göre çok yönlü varyans analizi.	73
Tablo 4.22. Parçalanmış ve tam ailelerde yaşayan çocukların eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç puanlarının not ortalamalarına göre ANOVA analizi.	74

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1. Boşanmış ve tam aile çocuklarının cinsiyetlerine göre eğitsel rehberlik ihtiyacı çizgi grafiği.....	63
Şekil 4.2. Boşanmış ve tam aile çocuklarının cinsiyetlerine göre mesleki rehberlik ihtiyacı çizgi grafiği.....	64
Şekil 4.3. Boşanmış ve tam aile çocuklarının cinsiyetlerine göre kişisel rehberlik ihtiyacı çizgi grafiği.....	65
Şekil 4.4. Boşanmış ve tam aile çocuklarının sınıf düzeylerine göre eğitsel,mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç düzeyleri çizgi grafiği.....	69
Şekil 4.5. Boşanmış ve tam aile çocuklarının sınıf düzeylerine göre mesleki rehberlik ihtiyaç düzeyleri çizgi grafiği.....	70
Şekil 4.6. Boşanmış ve tam aile çocuklarının sınıf düzeylerine göre kişisel rehberlik ihtiyaç düzeyleri çizgi grafiği.....	71
Şekil 4.7. Boşanmış ve tam aile çocuklarının not ortalamalarına göre eğitsel rehberlik ihtiyaç düzeyleri çizgi grafiği.....	75
Şekil 4.8. Boşanmış ve tam aile çocuklarının not ortalamalarına göre mesleki rehberlik ihtiyaç düzeyleri çizgi grafiği.....	76
Şekil 4.9. Boşanmış ve tam aile çocuklarının not ortalamalarına göre kişisel rehberlik ihtiyaç düzeyleri çizgi grafiği.....	77

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Aile, evlilik ve kan bağına, karı koca, ana baba, çocuk ve kardeşler gibi ilişkilere dayalı olan, en küçük toplum birimi, kurumu, bir iletişim grubu örneğidir (Köknel, 1997, 231). Aile içinde bulunduğu toplumun özelliklerini taşıyarak bir sonraki kuşağa bu özellikleri yansıtır ve toplumun sürekliliğini sağlar. Toplumun en küçük birimi olarak kabul edilen ailenin insan yaşamında vazgeçilmez bir önemi vardır. İnsanın ihtiyaçlarını karşılayabileceği doğal yer kendi ailesidir. Bireyin yaşamında doyum sağlama, fonksiyonlarını etkili bir şekilde yerine getirmesi ve yaşadığı topluma uygun bir kişi olarak yetişmesi önce aile çevresinde başlar(Nazlı, 2001, 16). İnsan yaşamının üzerinde, doğumundan önce başlayan ve ilk gelişim yıllarından ömrünün sonuna dek etkisini sürdüren bir kurum olarak aile, fizyolojik olduğu kadar ekonomik ve toplumsal yönleriyle de kişiyi, ruhsal gelişimi, oluşumu ve davranışları açısından biçimlendirip yönlendirir (Akt: Yavuzer, 1996, 125; Koptagel, 1981). Aile ortamı, psikososyal yönden gelişen bireyin en çok etkileşime uğradığı yerdir. Bu ilişkiler, bireyin kendine güvenmesini, kendine ve diğer bireylere sevgi duymasını, kimlik kazanmasını, kişilik gelişimini, sosyal beceriler geliştirmesini ve topluma adaptasyon sürecini olumlu yönde etkiler(Aydınlı, 2002, 75). Ailenin toplumda gelenek, görenek, töre gibi alışkanlık, saymaca ya da yaptırım durumunda olan toplumsal davranış kalıplarını ve normlarını depolayan, saklayan, bunların tanınmasını, hatırlanmasını sağlayan, yerleştiren ve aktaran işlevleri vardır(Köknel, 1997, 231).

Nazlı'ya göre (2001); ailenin yerine getirmesi gereken görevleri vardır. Bunlar:

- 1) Her ailenin, hem bireysel aile üyelerinin hem de bütün sistemin kimlik gelişimine yardımcı olması gerekir.
- 2) Bütün aileler sınırlarını kurmalı ve bunları devam ettirmelidir.
- 3) Aile üyelerinin bakımı ve desteklenmesi sağlanıp, duygusal atmosfer yönetilmelidir.
- 4) Zaman içerisinde değişim gereklidir ve talep edilir. Aile meydana gelen bu değişimlere ayak uydurmalıdır.

5) Bütün ailelerin, üyelerinin ve sistemin bütününün sağlığını artırarak, ailenin fiziksel çevresini devam ettirmeleri zorunludur. Aile besin, barınma ve eğitim gibi temel ihtiyaçları karşılamakla sorumludur.

En küçük toplumsal kurum olan ailenin yasalarla ve geleneklerle belirlenen çeşitli görevleri arasında, çocukları ruh ve bedenen sağlıklı yetiştirme ve kişiliklerinin gelişimini sağlama işlevi de önemli bir yer tutmaktadır (Aral ve Başar, 1998, 87). Aile üyeleriyle olan ilişkiler, çocuğun diğer bireylere, nesnelere ve tüm yaşama olan tutumlarının temelini oluşturur (Yavuzer, 1996, 126). Aile, hem kalıtımla aktarılan özellikler hem de doğumdan itibaren çocuğa en yakın kişiler olarak çevresel etkenleri sağlayarak kişiliğin oluşmasında önemli rol oynamaktadır (Kuzucu, 2011, 79). Aile çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. Ailenin çocuğun gelişimindeki en etkili yardımları şöyle sıralanabilir (Yavuzer, 1996, 126):

- *Aile, grup içinde dengeli bir birey olabilmesi için çocuğa güven duygusu aşılar.
- *Onun, sosyal kabul görebilmesi için gerekli ortamı hazırlar.
- *Toplumsallaşmayı öğrenebilmesi için, kabul edilmiş uygun davranış biçimlerini içeren birer model oluşturur.
- *Sosyal açıdan kabul edilmiş davranış biçimlerinin gelişimi için rehberlik eder.
- *Çocuğun yaşam ortamına uyum sağlarken rastladığı sorunlarına çözüm getirir.
- *Uyum için gerekli olan eylemsel, sözlü ve toplumsal alışkanlıkların kazanılmasına yardımcı olur.
- *Okul ve sosyal yaşamda başarılı olabilmeleri için çocuğun yeteneklerini uyarır ve geliştirir.
- *Çocuğun ilgi ve yeteneklerine uygun arzuların gelişimine yardım eder.

Çocuğun yetiştiği ailenin genişliği, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi, onun ilk sosyal deneyimlerini, dolayısıyla, duygusal ve toplumsal gelişmesini etkileyecektir (Yavuzer, 1996, 128). Gelişmiş toplumlarda boşanmaların kaygı verici bir hızla artışı, aile kurumunun sarsıldığının en somut göstergesidir (Yörükoğlu, 1997, 50).

Toplumumuzda parçalanmış aile sayılarının giderek arttığı görülmekte ve bu süreçte çocuklar da olumsuz etkilenmektedirler. Ailede parçalanma; ölüm, anne veya babanın uzun süreli seyahatleri, birbirlerinden ayrı yaşamaları ya da boşanmaları şeklinde, aile içi değişimleri içeren bir durumdur (Özgüven, 2001, 306). Okullarda rehberlik

hizmetleri çerçevesinde parçalanmış aile çocuklarının sorunlarına eğilme ve onların okula uyum sağlamaları sürecinde destek olma hizmetleri de vardır. Rehberlik, kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini kendine en uygun düzeyde geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirme için uzman kişilerce bireye verilen psikolojik yardımlardır(Kepçeoğlu, 1999, 13). Parçalanmış ailelerde yetişkinlerde olduğu kadar çocuklarda da duygusal tepkiler görülebilir. Yapılan birçok araştırma parçalanmanın çocukların psikolojik uyumlarını olumsuz yönde etkileyebildiğini ortaya koymuştur. Çocukların parçalanmadan sonra sıklıkla korku, üzüntü, öfke, suçluluk, yalnızlık, reddetme duygularını yaşadıkları gözlenmiştir. Kısacası ailedeki parçalanma çocukların sosyal ve duygusal yaşamını olumsuz yönde etkileyebilmekte ve bu durumda okul hayatına yansımaktadır. Parçalanmış aile çocuklarının rehberlik ihtiyaçlarının belirlenmesi okul rehberlik servisleri açısından önemli bir noktadır. Belirlenen ihtiyaçlar rehberlik programlarının geliştirilmesinde önemli rol teşkil edebilir.

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı parçalanmış ve tam aile çocuklarının rehberlik ihtiyaçlarının karşılaştırılması olarak incelenmesidir.

1.2. ALT PROBLEMLER

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları aile durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları sınıf düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları not ortalamalarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
5. Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları anne eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
6. Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları baba eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

7. Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları ailenin aylık gelirine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
8. Parçalanmış ve tam ile çocuklarının eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
9. Parçalanmış ve tam ile çocuklarının eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları okudukları sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
10. Parçalanmış ve tam ile çocuklarının eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları not ortalamalarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ülkemizde parçalanmış aile çocuklarına yönelik birçok araştırma yapılmıştır. Şentürk (2006) tarafından “Parçalanmış Aile Çocuk İlişkisinin Sebep Olduğu Sosyal Problemler”, Dingiltepe (2009) tarafından “Parçalanmış ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Yaşam Doyum Düzeyleri ile Yaşam Kalite Düzeylerinin Karşılaştırılması”, Pancar (2009) tarafından “Parçalanmış ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Erürker (2007) tarafından “Aileye ve Parçalanmış Aileye Sahip 5-6 Yaş Çocuklarının Bilişsel İşlevlerinin Karşılaştırılması”, Biçer (2009) tarafından “Parçalanmış ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Atılganlık ve Sosyal Yetkinlik Beklenti Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Er (2009) tarafından “Ailesi Parçalanmış Olan İkinci Kademe Öğrencilerinin Akademik Sağlamlılık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması” yapılan araştırmalara bazı örneklerdir.

Bu araştırmalarda, parçalanmış aile çocuklarının sorunlarına değinilip okullarda tam aile çocuklarıyla aralarında ne gibi farklar oluştuğu, parçalanmış aile çocuklarının depresyon, sosyal uyum, yalnızlık duygusu, yaşam doyumu ve kaygı düzeylerinin ne düzeyde olduğu incelenmiştir.

Okullarda rehberlik hizmetlerinden beklentiler konusunda yapılan birkaç araştırmada genel olarak öğrencilerin rehberlik servisinden beklentileri nelerdir bunlar incelenmiştir. Erkan (1997) tarafından ilköğretim öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçları belirlenmiş, Kesici (2007) tarafından da Şube rehber öğretmenlerinin görüşlerine göre 6.7.ve 8. sınıf öğrencilerinin rehberlik ve danışma ihtiyaçları belirlenmiştir. Fakat parçalanmış aile

çocuklarının rehberlik servisinden beklentileri nelerdir, tam aile çocuklarıyla aralarında farklılıklar var mıdır? konusunda ayrıca bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma rehberlik hizmetleri alanında önemli bir yer teşkil eden parçalanmış aile çocuklarına yaklaşım konusunda ışık tutacak bir çalışma olacaktır. Parçalanmış aile çocuklarının rehberlik ihtiyaçları nelerdir bunlar tespit edilip, rehberlik hizmetleri açısından bu eksiklik bu çalışmayla giderilmeye çalışılmıştır.

Genel olarak rehberlik programlarında yer alan rehberlik etkinlikleri incelendiğinde de daha çok eğitsel ve mesleki rehberlik faaliyetlerine ağırlık verilmekte olduğunu görmekteyiz. Aile yapısındaki bozulmaların ise çocukları kişisel/sosyal yönden olumsuz etkilediği aşikar bir durumdur. Bu sebepten ötürü rehberlik programlarında kişisel rehberlik faaliyetlerine verilecek önem öğrenciler açısından daha faydalı olacaktır.

1.4. VARSAYIMLAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulanan ankete içten ve samimi cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.5. SINIRLILIKLAR

Araştırmanın evreni 2011 – 2012 öğretim yılında Kayseri il merkezinde bulunan resmi ilköğretim okullarının 6. 7.ve 8. sınıflarında okuyan parçalanmış ve tam aile çocuklarıyla sınırlıdır.

Araştırmada parçalanmış ve tam aile çocuklarının ihtiyaçları uygulanan veri toplama aracına (anket) verilen cevaplarla sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

Aile: Aynı çatı altında yaşayan, gelirlerini paylaşan, evlilik ve kan bağıyla birbirine bağlı, çeşitli rollerle birbirlerini etkileyen bireylerin oluşturduğu, yasal, toplumsal ve ekonomik bir kurumdur(Özgüven, 2001, 1).

Tam Aile: Anne ve babanın sağ olduğu ve birlikte yaşadığı ailedir(Pancar, 2009: 11).

Parçalanmış Aile: Boşanma, evden ayrılma ve ölüm gibi nedenlerle eşlerin(karı- koca olarak) birbirinden kopmasıyla oluşan ve çocukların ebeveynlerinden biriyle birlikte oluşturduğu kuruma verilen addır (Erürker, 2007: 8).

İlköğretim: 6-14 yaş çocuklarının devam ettiği, temel davranışları kazandırmanın amaçlandığı ve bütün vatandaşlar için zorunlu olan bir eğitim düzeyidir (Akinoğlu, 1995: 67).

Rehberlik: Bireye yardım etmenin özünü oluşturan rehberlik hizmetleri genel olarak tanımlanacak olursa “rehberlik, bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanınması ve doğru tercihler yaparak kendini gerçekleştirme için yapılan sistematik ve profesyonel yardım sürecidir”(Hatunoğlu, 2006, 334).

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. AİLE

Aile, aynı çatı altında yaşayan, gelirlerini paylaşan, evlilik ve kan bağlarıyla birbirine bağlı, çeşitli rollerle birbirlerini etkileyen bireylerin oluşturduğu, yasal, toplumsal ve ekonomik bir kurumdur(Özgüven, 2001, 1).Aile, kan bağına dayanan karı, koca, çocuklar ve kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu, toplumun içindeki en küçük sosyal birliktir(Kılıçaslan, 2010, 1). Meriç (2007)'e göre aile, biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün sürekliliğini sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı, o güne dek toplumda oluşturulmuş maddi ve manevi zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal yönleri bulunan toplumsal bir birimdir. Aile, kadın ve erkeğin hukuki birleşmeleri sonucu yaptıkları evlilikle kurulan ve karı kocadan oluşan bir beraberliktir. Toplumun temelinde aile, ailenin temelinde de evlilik yer alır(Çetinkaya, 2004, 7).

Aile, bireyin ve toplumun fonksiyonlarında en temel ögedir. Aile bireyin; beslenme, bakım, sevgi, duygusal, psikolojik gelişim, eğitim, kültürel değerleri kazanma, sağlıklı zeka gelişimini sürdürme gibi temel ihtiyaçlarını karşıladığı ilk yerdir(Aydınlı, 2002, 75). Toplumsal normların ilk öğrenildiği yer ailedir. Toplumda mevcut normlar aile aracılığıyla bireylere aktarılır(Özcan, 1994, 157). En genel anlamda aile, bireyi toplumsallaştıran sosyal bir kurumdur (Pancar, 2009: 16).

Sistem perspektifine göre aile ; bir geçmişi paylaşan, duygusal bağı olan, aile üyelerinin ve ailenin bütününe ihtiyaçlarını karşılamak için stratejiler planlayan bireylerden oluşmuş kompleks bir yapı olarak ele alınmaktadır.(Özdemir; Laçın; Yiğit vd. 2006,362).

Ailenin evrensel olarak kabul gören dört temel işlevi vardır(Özgüven, 2001, 2):

- 1) Aileyi oluşturan bireylerden en az bir çift arasında toplumun onayladığı seks ilişkisini yerine getirmek, cinsel arzuların tatminini ve neslin devamını sağlamak.
- 2) Erkek ve kadın arasındaki ekonomik işbirliğini oluşturmak.
- 3) Üçüncü temel işlev ise sıcak ve sevgi dolu bir ortam içinde yeni neslin büyütülmesini sağlamak
- 4) Bir diğer işlevi ise yetişmekte olan gencin sosyalleşmesini ve kültürlenmesini sağlamaktır.

Aile yapısı kavramını tanımlarken farklı aile tiplerinden bahsedilebilir. Bu anlamda, evde bulunan evli çift sayısı ve kuşakların genişliği temel değişken olarak alınabilir. Bu temel değişkenlerin oluşturduğu aile yapıları; geniş aile, çekirdek aile, geçiş aile ve parçalanmış/eksik ailedir(Günindi ve Giren, 2011, 352).

Aynı çatı altında büyükanne, büyükbaba ve onların çocuklarıyla torunlarının yaşadığı kalabalık aile tipine geleneksel(geniş) aile denir (Çetinkaya, 2004, 7). Geniş aile; birkaç kuşağın bir arada, çoğu kez aynı çatı altında yakın ilişkiler ve beraberlik içinde yürüttükleri bir aile türüdür. Aile bireyleri arasında cinsiyete, yaşa ve aile içindeki statüye ve erkeğin soy çizgisine göre düzenlenmiş sıralı bir ilişki düzeni, yapı ve işleyiş vardır. Aile üyeleri bu hiyerarşik düzene uyarlar, işbölümü, işbirliği ve bütünlük içinde yaşarlar(Özgüven, 2009, 28). Türk toplumunda, geniş aile yapısının, çekirdek aile yapısından daha yüksek oranda olduğu düşünülmektedir. Oysaki son yirmi yıl içerisinde yapılan araştırmalar, bu varsayımın yanlış olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmalarda; il ve ilçe merkezlerinde yaşayan ailelerin %80'inin, kırsalda yaşayan ailelerin ise %70'inin çekirdek aile yapısında olduğu tespit edilmiştir(Günindi ve Giren, 2011, 353).

Toplumun en küçük birimi olan çekirdek aile, anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşur(Çetinkaya, 2004, 7). Çekirdek aile birbirine kan bağı ile bağlı ana-baba ve çocuklar olmak üzere iki kuşaktan oluşmaktadır(Özgüven, 2009, 28).

Ülkemizde aile yapısı, akrabaları ve yakın çevreyi kapsamına alan geniş ilişkiler çemberinin içinden çıkıp, bu ilişkileri soyut olarak sürdüren çekirdek aileye doğru geçiş göstermektedir(Köknel, 1997, 237). Geleneksel bir toplumda egemen olan geniş aileler

tarihsel süreç içinde çekirdek aileye dönüşmüştür. Birkaç neslin bir arada çalıştığı aile işletmelerinin/tarımsal çalışmalarının ekonomik alandaki faaliyetleri zamanla zayıflamış geniş aileler güç kaybetmiştir. Kentlerde gelişen toplumsal işbölümüyle birlikte birey özerkleşerek çekirdek aile tipini oluşturmuştur (Meriç, 2007: 1).İşte bu tip aileler de geçiş ailedir.

Literatürde toplumsal değişmeye paralel ailedeki değişimler üç grup içinde ele alınmaktadır:

1. Ailenin yapısında değişimler: burada göze çarpan değişme; aile büyüklüğünün azalması, ailenin küçülmesidir. Aile üretici olmaktan çok tüketici olmaya yönelmiştir, böylece dayanışma unsuru eskiye oranla azalmıştır.
2. Ailenin görevleri açısından değişmesi: aile üyelerinin özellikle endüstrileşme sürecinin aile kurumu üzerinde büyük etkileri olmuştur. Bu etkilerin yarattığı değişimler arasında ailenin yerine getirdiği görevler açısından, çekirdek ailenin ortaya çıkması, aile üyelerinin rollerinin değişmesi alanlarında görülmektedir.
3. Ailedeki çiftler ve üyelerdeki değişimler: aileyi oluşturan unsurlardan birinin bulunmayışı veya kaybedilmesi, doyumsuzluk, ölüm, boşanma, çocukların evi terk etmesi gibi olaylar aileyi büyük ölçüde etkilemektedir. Diğer yandan kadınların iş hayatına katılımları ve eğitim imkanından daha yaygın bir biçimde yararlanıyor olması ailenin ekonomik gücünü artırırken aynı zamanda ekonomik bağımsızlıktan dolayı boşanmaları da kolaylaştırmaktadır(Özdemir; Laçın; Yiğit vd. 2006, 362).

2.2. PARÇALANMIŞ AİLE

Bozuk aile düzeninde, kısmen geçmişi içine alan ve var olan koşullardan daha karmaşık görülen noktalar dikkati çeker. Bu durum “yıkılmış aile” ya da “parçalanmış aile” olarak belirlenir(Yavuzer, 1996, 145). Ailede parçalanma; ölüm, anne veya babanın uzun süreli seyahatleri, birbirlerinden ayrı yaşamaları ya da boşanmaları, çocukların aileden ayrılmaları gibi halleri içeren bir durumdur. (Özgüven, 2001, 306). Parçalanmış aile; eşlerin yasal olarak kurdukları evlilik birliğini yine yasal yollarla sona erdirmesi sonucu sahip olunan çocukların hakim kararıyla eşlerden birine verilmesi, eşlerden birinin çalışma amacıyla geçici olarak evi terk etmesi ya da ölmesi gibi nedenlerle ortaya çıkmış bir aile türünü ifade etmektedir(Özatça, 2009: 51). Özağı'ya göre (2007)

aile içi parçalanma; ebeveynlerden birinin ya da her ikisinin birden kaybı, anne ya da babanın evden ayrılması, evi terk etmesi ya da boşanma gibi nedenlerle ayrı yaşaması şeklinde kendini gösteren, ailenin toplumsal işlevini yitirmesi durumudur.

Parçalanmış aile; çekirdek aileyi oluşturan ebeveynlerden birinin boşanma, ölüm veya ayrı yaşama gibi nedenlerle diğerinden ayrılmasıyla ortaya çıkan bireyler grubudur. Çocuk ebeveynlerinden biriyle yaşar ve duruma bağlı olarak diğer ebeveynle görüşür. Parçalanmış ailelerde hangi nedenle olursa olsun yaşanan olumsuz yaşantılar bireyde ciddi duygusal çökkünlüklere neden olabilir(Erürker, 2007: 22). Eşlerden birinin veya ikisinin ölümü, eşlerin geçimsizliğine bağlı olarak boşanması ve çeşitli nedenlerle eşlerin ayrılması, ailenin parçalanmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla, ailenin parçalanması ölüm, boşanma ve ayrılma şeklinde olmak üzere üç ana şekilde gerçekleşmektedir(Şentürk,2006:59).

2.2.1.Ölüm

Ölüm ailenin parçalanmasına neden olan bir dış faktördür. Aile üyelerinin hiçbirinin serbest iradesinde olmayan ve ilâhi bir takdir olarak değerlendirilen ölümün ortaya çıkışı, aileyi büyük bir sarsıntı ile karşı karşıya getirmektedir(Şentürk, 2006: 59). Eşlerden birinin veya ikisinin ölümü sonucunda parçalanan ailenin, ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik sıkıntılar yaşaması kaçınılmaz görülmektedir(Biçer, 2009: 20). Aile içindeki duygusal etkileşimin azalmasında birçok faktör etkili olabilir. Bunların başında, anne ya da babadan birinin kaybı veya ayrılıkları ya da çocuklarına karşı ihmal etme veya reddetme şeklinde takınılan tavırlar gelebilir(Yavuzer, 2002, 138). Anne ya da babanın ölümü, insana çaresizliğini gösterir, hayatın gayesi ve anlamından şüpheye yöneltebilir(Onur, 1990: 231).

Parçalanmış ailelerde anne veya babanın uzun süre aileden ayrı kalması, aile içinde yaşanan hastalıklar veya ölümler kişilerin sosyal, duygusal durumlarına ve kişilerarası iletişime zarar vererek aile sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Ölüm kavranması hele benimsenmesi çok zor bir gerçektir. İnsanoğlu ölüm karşısında her zaman ürküntü duymuş ve ona bir anlam vermeye çalışmıştır(Erürker, 2007: 23).

Öksüz ya da yetim çocuğun davranışları, ölen ebeveynin cinsiyeti, diğer ebeveynin yeniden evlenip evlenmemesi ve başka kardeşlerin varlığına bağlı değişiklikler gösterir.

Çocuğun öksüz ya da yetim kaldığı yaş, tepkilerde farklılıklara sebep olur. Çocuk iki şekilde tepki gösterebilir: Terk edilmiş olma duygusu, suçluluk duygusu(Yavuzer, 1986, 58). Parçalanma nedeni olarak ölüm halinde, çocuklar ölen anne veya babanın tekrar dönmeyeceğine emin olduktan sonra, kaybı kabullenir, tekrar güven kazanmak amacıyla ölen kişiye olan duygularını kalan aile bireylerine transfer eder(Özgüven, 2001, 320). Eksik aile; özellikle anne veya babanın ölümü nedeniyle çocuğun örnek modelden yoksun büyüdüğü ailedir. Böyle bir ortamda, ölen ebeveynin yerini dolduracak ve çocuğa “özdeşim modeli” görevini yapacak bir yetişkini sunmak gerekir. Bu yetişkin hala, amca, dayı veya teyze olabilir(Yavuzer, 2001, 86).

Ölen ebeveynin cinsiyetine göre, çocuğun tepkileri değişebilir. Çocukla aynı cinsiyetteki ebeveynin öldüğü vakalarda, suçluluk duygusu daha belirgindir. Depresif belirtiler veya savunma amaçlı davranış bozuklukları görülebilir. Ölen karşıt cinsiyetteki ebeveyn ise, ölenin idealizasyonu söz konusudur. Ebeveynin yeniden evlenmesi ve üvey anne/üvey babanın kabullenilmesi çok güç olur(Yavuzer, 1986, 58). Anne ya da babadan birinin ya da her ikisinin birden vefat etmesiyle çocukların sağ kalan ebeveynle yaşaması ya da bir çocuk esirgeme kurumunun bakımına verilmesi söz konusu olabilir. Eğer çocuk hem anne hem de babasını kaybetmişse etkisi çok daha büyük olur. Kendini dünyada yalnız hisseden çocuk durumu kabullenme de yaşadığı güçlüğü yanında başkalarının kendisinin bakımını da üstüne almasına alışmak zorunda kalır(Özağı, 2007: 6). Yaşamın ilk yıllarında anne kaybı baba kaybindan daha önemlidir. Bunun nedeni, çocuğa bakan aile yakınlarının veya parayla tutulmuş bakıcıların, anneden farklı bir yaklaşımla çocuğa bakmalarıdır. Eğer çocuk hem anneyi hem de babayı kaybetmişse etkisi çok daha fazla olur. Çocuk dünyada kendini daha yalnız hisseder(Özgüven, 2001, 320-321).

Geçen yüzyılın dünyasında anne-babanın yitirilme nedeni olarak görülen ölüm olayına çocukların çok sık rastlamaması sevindirici bir haberdır. Buna karşılık gayri meşruluk, ayrılmalar ve boşanmalar çok sayıda çocuğu etkilemektedir (Ersanlı, 2005, 146).

2.2.2. Ayrılma

Üyelerden birinin geçici veya sürekli hastalığı ve sakatlığı; deprem, sel, yangın gibi doğal afetler; yoksulluk, işsizlik, terör, kan davası gibi toplumsal afetler sonucunda

yapılan zorunlu göçler, ebeveynlerden birinin çalışması veya başka nedenlerle evden uzun süre ayrılması, ailenin parçalanmasına yol açmaktadır(Şentürk, 2006: 60). Bazı ebeveynler, evlenip çocuk sahibi olduktan sonra ansızın haber vermeden, evlerini bırakıp giderler. Bu çocuklar için ani ve ciddi yaralayıcı bir durumdur. Çocuk bu terk etme olayının nedenini kendisinde arayabilir. Kaybolan ebeveynin nerede olduğunu, nasıl yaşadığını, sağlığını, geri gelip gelmeyeceğini merak eder(Özağı, 2007: 6). Genellikle iş veya hastalık nedeniyle meydana gelen geçici ayrılıklar hem çocuk için hem de aile için gerginlik yaratır ve aile ilişkilerinde bozulmaya yol açar. Ayrılığın süresi uzadıkça çocuklar üzerinde yapacağı olumsuz etkilerde artar(Yavuzer, 2001, 321).

2.2.3. Boşanma

Literatüre bakıldığı zaman boşanmanın farklı tanımları görülmektedir. Bunlardan bazıları şöyledir: Pancar (2009) boşanmayı, hukuki açıdan evlilik akdinin mahkeme kararıyla sonlandırılması olarak tanımlarken; Erürker (2007) boşanmayı iki insan arasındaki duygusal ve kişisel beraberliğin sona ermesi olarak tanımlar. Boşanma hukuki açıdan ele alındığında çeşitli hukuki sonuçları beraberinde getiren, ama temelde karı kocalık durumunun son bulması anlamını taşıyan bir olgudur. Sosyolojik ve psikolojik açıdan ele alındığında ise boşanma çocuğun gelişiminde en önemli faktör olan tam aileye son veren ve özellikle çocuklar üzerinde yaşam boyu etkilerini duyurabilecek bir olaydır(Akyüz, 1978, 1-2). Boşanma, toplumun en temel birimi olan ailenin yapısını değiştirerek, aile bireylerinin dağılmasına yol açmakta ve özellikle baş etme yetenekleri sınırlı olan çocukları psikolojik yönden etkilemektedir(Arifoğlu, 2006: 6).

“İki ayrı insan” tarafından oluşturulan aile, bunun doğal sonucu olarak, çatışma ve uyumsuzluk potansiyelini de beraberinde taşır. Farklı ortamlarda yetişmiş, değişik kişiliklere sahip iki ayrı insanın, uzun yıllar boyunca hep uyumlu olmalarını beklemek, fazla iyimser bir beklentidir ve hayatın zorluklarına karşı bir liman olarak düşünülen ailenin bazen kendisi bir fırtınalı denize dönüşüp, sorun çözmeye değil sorun üretmeye başlayabilir. Bu durumda eşlerin birlikteliklerini sona erdirmeye kararı alarak boşanmaları günümüzde giderek artan sayılarda yaşanmaktadır (Türkarlan, 2007, 100). Bazı Batı

ülkelerinde nüfusun 1/3'ü boşanmış ailelerden oluşurken, ülkemizde de boşanmaların giderek arttığı görülmektedir(Yavuzer, 2001, 80).

Amato'ya göre (2000); evliliğin bozulması fiziksel ayrılmadan önce başlayan ve evlilik legal olarak bittikten sonra devam eden bir süreçtir. Ayrılma tipik olarak anlaşmazlık dönemi ya da eşler arası karşılıklı ilişkinin kesilmesiyle başlar. Üstelik, boşanma; emanet edilmeyen ebeveynle (özellikle baba) ilişkinin azalması, emanet edilen ebeveyn (genellikle anne) ve çocuklar arasındaki gerginliğin artması, eşler arasındaki kinin artması, hayat standardındaki düşüş gibi çocuk için bir seri stresli durumla karşılaşılmasıyla takip edilir. Hetherington' a göre (1998), eşlerin birisinin ya da ikisinin tekrar evlenmesi boşanmayı takip eder ve üvey ebeveynlerle çatışma çocuk için yeni bir stres kaynağı oluşturur. Ebeveynlerin tekrar evlenmesi çocuğun çoklu boşanmayı tecrübe etmesine sebep olur. Bütün bu stresli durumlar çocuğun psikolojik uyumunu olumsuz yönde etkiler. Sonuç olarak, boşanmış ailelerde büyüyen genç yetişkinler arasında bu seviyedeki psikolojik üzüntü çocuklukta başlayan duygusal problemlerin devamıdır.

2.2.3.1. Boşanmanın Çocuk Üzerindeki Etkileri

Aile, çocuğun gerek kişiliğinin gelişimi, gerekse ruh ve beden sağlığı açısından büyük bir önem taşır. Çocuğun sağlıklı aile ilişkilerinden mahrum kalması, onun duygusal gelişimini etkilediği gibi, bedensel ve zihin gelişimine de olumsuz etkide bulunur(Yavuzer, 1986, 53). Bu süreçte çocukta duygusal ilişkilerde azalma, motor, dil ve zihin gelişiminde gecikme görülebilir. Aile içindeki duygusal etkileşimin azalmasında birçok faktör etkili olabilir. Bunların başında, anne ya da babadan birinin kaybı veya ayrılıkları ya da çocuklarına karşı ihmal etme veya reddetme şeklinde takınılan tavırlar gelir(Yavuzer, 2002, 138). Ölüm, boşanma, ayrı yaşama gibi sebeplerle bütünlüğü bozulan ailelerde, çocuğun bakımını ve sorumluluğunu üstlenen eşin, çocuğunu ruhi açıdan dengeli bir ortamda tutması güçtür. Kendisi için dahi sarsıcı, incitici bir olay içinde bulunan eşin, çocuğunu da böyle bir etkiden koruyabilmesi kolay bir iş değildir(Bodur, 1991, 45).

Boşanma durumlarında çocuklar masumdur ve çoğu zaman da sessiz kurbanlardır. İlişki problemleri olan ebeveynler çoğunlukla çocuklarının ihtiyaçlarını ihmal etmektedirler

(Ackerman, 1997, 5). Boşanma çoğu kez bireylerde çeşitli sosyal, ekonomik ve psikolojik sorunlara yol açmaktadır. Karşılaşılan sorunlar yaşa, evlilik sürecine, kırsal veya kentsel kökenli oluşa, gelir, eğitim ve mesleki statü düzeylerine, çocuk sayısına, boşanmaya kimin karar verdiğine, sosyal destek sistemlerine, uyum sağlama ve sorun çözme kapasitesine, hukuki hizmetlerden yararlanabilme olanaklarına bağlı olarak farklı yoğunluklar kazanmaktadır. Boşanmış aileden gelen çocuklar üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda ise çocukların anne- babalarından bu süreçte daha fazla etkilendikleri ve hayatlarının bundan sonraki dönemlerinde anne – babalarından daha fazla bu sürecin etkilerini yaşadıkları belirtilmektedir. Çünkü boşanma, çocuğun gelişmesinde en önemli etken olan tam aileye son veren bir olaydır(Özdemir; Laçın; Yiğit vd. 2006, 361). Boşanmış ana-baba çocuklarının, ana babası birlikte yaşayan çocuklardan keskin biçimde farklılaşacağına inanılmaktadır. Farklılaşmanın daha ziyade olumsuz yönde olacağı ileri sürülmektedir(Arıkan, 1996, 237). Boşanmanın çocuklara etkisi, aile tipine, çocuğun özelliklerine ve diğer aile üyeleri ile çevrenin çocuğa davranışına göre farklılık gösterir. Yani bazı çocuklar bu olaydan çok zarar gördükleri halde, bir kısmı ise hafif etkilerle atlattıklarıdır(Bulut, 1983, 234). Boşanmış ailede çocuğun daha az örselenmesi, büyük ölçüde anne ve babanın karşılıklı tutum ve davranışlarına bağlıdır. (Yavuzer, 2001, 80). Genellikle çocuklar ölüm ve geçici ayrılıkları daha az sarsıntıyla atlattıkları, ancak boşanmaya daha büyük tepkiler göstermektedirler. Özellikle boşanmalar sonrasında çocuk hangi tarafta kalırsa kalsın diğer tarafı özlemekte, onun yokluğunu hissetmekte, kendini güvensiz ve sevgisiz hissetmektedir.(MEB araştırması, 2008: 6).

Çocuklar aile içindeki olayları kendilerine göre yorumlarlar. Diğer aile üyeleri gibi kendi kimliklerini oluşturmada aktif olarak rol alırlar(Pryor ve Emery , 2001, 185). Çocuk ve ebeveynlerin boşanmaya bakış açıları birbirinden farklıdır. Boşanma kararının verilmesine yol açan uyumsuzluk, terk gibi unsurların aniden fark edilmesi, yetişkinde önemli duygusal sorunlar yaratabilir. Çocuk ise ebeveynlerden birinin kendisinden ayrılışını, onu tamamen kaybettiği düşüncesi ile ölüm olayıyla bağdaştırabilir. Dolayısıyla, psikolojik açıdan böyle bir sorunla karşı karşıya kalan çocukta güvensizlik, sarsıntı ve inkara benzer tepkiler ortaya çıkar. Boşanmadan dolayı ortaya çıkan bu başlangıç tepkilerinin görülme sıklığı, boşanma sürecinin koşullarına ve ortamına bağlıdır(Bilir ve Dabanlı, 1981, 154).

Çocuklarda boşanma süreci ve sonrasında stres yaratan durumlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- *Çocuğun anne ve babasının destek ve kontrolünden mahrum kalması
- *Çocuğun velayetinde olmadığı ebeveyniyle arasında ilişki kaybı olması
- *Ebeveynler arasında süren çatışmalar
- *Ekonomik düzeyde düşme
- *Ev, okul ve arkadaş değişimleri (Arifoğlu, 2006: 9)

Bulut (1983)'un araştırmasına göre; parçalanmış aile çocukları anneye daha bağımlı bir kişilik yapısı göstermekte; büyük bir çoğunluğu okulu eve, öğretmeni de anneye tercih etmektedirler. Parçalanmış aileden gelen çocuklar normal aile çocuklarına göre daha az başarılı olmaktadır. Boşanmış ve tam aile çocuklarının karşılaştırıldığı araştırmalarda; boşanma sonucu çocukların depresif, sinirli, uyumsuz, antisosyal, öfkeli, utangaç ve güvensiz kişilik özellikleri sergiledikleri dikkati çekmiştir. Aynı şekilde bu çocukların ebeveynleri, arkadaşları ve öğretmenleriyle ilişkilerinde de sorunlar yaşadıkları, okul başarılarının düşük olduğu ve işsizlik oranlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Arifoğlu, 2006: 7). Çok nadir durumlarda çocuk, anne-baba arasındaki anlaşmazlığın dışında tutulur. Genellikle pasif ya da aktif olarak olaya katılır. Ortamın çocuğu etkilemesi büyük ölçüde çocuğun yaşına, kişilik özelliklerine, anne ve babanın karşılıklı tutumlarına bağlıdır. Kendini olayların içinde bulan çocuğa, zaman zaman "hakem olma", "karar verme", "taraf tutma" gibi sorumluluklar yüklenebilir. Bu arada çocuk, anne ve babanın yanında onları birbirlerine hoş gösterebilmek için yapay rollere girebilir. Başka bir deyişle gerçekten saporak onların istedikleri biçimde davranabilir (Yavuzer, 2001, 81). Boşanma öncesinde ve boşanma sırasında en büyük kavgalar çocukların çevresinde dönmekte ve en çok yüz üstü bırakılanlarda çocuklar olmaktadır. Anne veya baba bilerek ya da bilmeyerek çocuklarını kendi çekişmelerinin ortasına atmakta, onları taraf tutmaya, kimi zamanda arabuluculuk yapmaya zorlamaktadırlar. Halbuki çocuklar için en zor şey anneleri ve babaları arasında seçim yapmaktır. Çocuk ne bu birliğin oluşmasından ne de yıkılmasından sorumludur. Toplumun oluşumu gereği normal çocuklar ana-babalarıyla beraber olanlardır (Cihangir, 2011, 62).

Boşanmanın çocuklar üzerindeki etkilerini araştıranlar çoğunlukla okul ve ergenlik çağındaki çocukları araştırmışlardır. Bu çocuklar okulda ve evde tam aile çocuklarına göre daha fazla davranışsal, sosyal problemler ve öğrenme problemleri sergilemektedirler (Allison ve Frustenberg 1989; Baumrind 1989: 540-549). Amato ve Keith (1991) tarafından yapılan bir meta analiz boşanmış aile çocuklarının tam aile çocuklarından daha çok problem yaşadıklarını ve daha düşük iyi oluşlarının olduğunu doğrulamıştır. Ek olarak, aileleri daha sonra boşanan çocuklar boşanmadan önce ve sonra daha çok davranışsal problem göstermiştir böylece aile içi çatışmanın boşanmadan önce ve sonra çocuğun psikolojik iyi oluşunda kötü etkilerinin olduğu öne sürülebilir (Cherlin, Chase-Lansdale, Furstenberg, Kiernen ve Robins, 1991). Hines'e göre (1997); boşanmış ailelerin çocukları daha erken evlenir, daha erken çocuk sahibi olur ve daha erken boşanırlar.

Boşanma çocukların hayatlarını değiştirmektedir. Boşanmanın çocukların psikolojik durumunu bozduğu ve aileleri boşanmış çocukların okuldaki başarılarının kötü olduğu gözlenmektedir. Psikolojik durumun iyi olması akademik başarı için belirleyicidir (Potter, 2010, 944). Jeynes'e göre de (1999), boşanmış ailelerde tek ebeveynle yaşayan çocukların tam aile çocuklarına göre akademik açıdan daha başarısız oldukları bilinmektedir. Martin'in araştırmasına göre (1999), yalnızca annesi veya yalnızca babasıyla yaşayan çocukların normal aileleri ile yaşayan çocuklardan akademik olarak daha başarısız oldukları bilinmektedir. Ama bunun yanında yalnız annesi veya yalnız babasıyla yaşayan erkek çocukların yalnız annesi veya yalnız babasıyla yaşayan kız çocuklarından daha başarısız olduğu da artık bilinmektedir. Erkek çocukların boşanmadan sonraki 1-2 senelik süreç içerisinde kız çocuklarına göre daha fazla problemlili davranışlar sergiledikleri gözlenmiştir. Bunda, erkek çocukların da genelde boşanmadan sonra anneleri ile kalmalarının, hemcinsleri olan babalarını daha az görmelerinin ve daha güçlü olmalarının gerektiğini düşünmelerinden kaynaklandığı bilinmektedir (Amato, 1994, 146).

Boşanma sürecinde çocukta okulda başarısızlık, terk edilme kaygısı, değersizlik duygusu, şiddetli hassasiyet, aşırı olgunluk belirtileri, dengesizlik, birlikte olduğu ebeveyni suçlama ve ona karşı saldırganlık, az soru sorma ve az oyun oynama gibi sıkıntılar görülebilir (Yavuzer, 2001, 82). Aile üyelerinden birinin hastalığı veya kaybı, ebeveyn çatışması, boşanma, okul reddi gelişmesini tetikleyebilen ailesel etmenlerdir

(Bahalı ve Tahiroğlu, 2010, 366). Hanson (1999) boşanmış aile çocuklarının birçok yönden dezavantajlı olduğunu belirtti: okulda iyi bir başarı gösteremezler, davranışsal problemleri daha çöktür, ve psikolojik ve sosyal zorluklar yaşamaya yatkındırlar. Boşanmış aile çocukları yaşamlarının geri kalanında yüksek depresyon, düşük benlik kavramı, düşük sosyal sorumluluk, düşük özsaygı, okulu asma, ergen hamileliği ve sağlık problemleri riskindedirler(Emery 2009:905-916). Okul çağı çocukları için en önemli olay, babanın evden ayrılması sonucu ortaya çıkan baba özlemidir. Özellikle erkek çocukları için kritik olan bu devrede babadan ayrılma, babayla özdeşim sürecinin bozulması açısından tehlike yaratabilir(Bilir ve Dabanlı, 1991, 155). Yine ayrılık sonucunda kekeme olan, altını ıslatan, sınıf içinde uyumsuz ve başarısız olan çocuk örneklerimiz ne yazık ki çok sayıdadır(Yavuzer, 1986, 54). Boşanmış aile çocukları ile normal aile bağına sahip çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada, boşanmış aile çocuklarının ebeveynlerine, kardeşlerine ve arkadaşlarına karşı daha saldırgan davranışlar içinde oldukları, daha korkak ve kendilerine karşı daha az güven duydukları, kurallara daha çok karşı geldikleri saptanmıştır(Bilir ve Dabanlı, 1991, 155). Serin ve Öztürk'e göre (2007); anne-babası boşanmış olan çocukların kaygı düzeylerinin daha yüksek ve benlik saygılarının da daha düşük olduğu gözlenirken, anne-babası boşanmamış olan çocukların kaygı düzeylerinin daha düşük ve benlik saygılarının da daha yüksek olduğu görölmektedir. Kuş ve Karatekin'e göre de (2009); anne babası ayrı olan çocukların okul kurallarını anne babası birlikte olan öğrencilere göre daha çok ihlal ettiği görölmektedir.

Aileleri boşanan çocuklar mutlaka bir gün onların bir araya geleceği hayali ile yaşarlar. Bir boşanma ne kadar sorunsuz gerçekleşirse gerçekleşsin çocuklar açısından olumsuz sonuçlar doğurabilir. Ebeveynlerinin boşanmasına çocuklar değişik tepkiler verirler. Üzüntü, yalnızlık, gerileme, reddetme, uyku problemleri, okul başarısızlığı gibi. Fakat boşanan çiftlerin, bu tepkilerin çocuklarda kalıcı problemlere dönüşmemesi için (okulda şiddet, evden kaçma, internet bağımlılığı, okulu terk, suçluluk gibi) birlikte ve bilinçli hareket etmeleri gerekmektedir. Boşanma kaçınılmazsa, boşanmadan sonra çocuklarda meydana gelebilecek olumsuz davranışları önceden görmek ve mümkün olduğunca sevgi ile ve kararlı davranarak düzeltmek, düzeltilemezse uzman kişilerden yardım almak gereklidir(Türkarıslan, 2007, 107). Bazıları, en azından çocuklar büyüyüp evden ayrılana kadar, kişisel isteklerini bir kenara atıp evliliği sürdürmeyi düşünebilmektedir.

Araştırma sonuçları; sadece çocukların iyiliği için bir arada kalmanın çok nadir işe yaradığını göstermiştir. Bazen, bir arada kalmak, çocuklara, anlaşılamayan eşlerin boşanmasından daha çok zarar verebilmektedir. Araştırmalar, kasıtlı sessiz kalmalardan, sürekli bağırış çağırışlardan, fiziksel şiddet göstermeye kadar çeşitli anlaşmazlıklara şahit olmuş çocukların, boşanmış aile çocuklarından daha uyumsuz olduklarını ortaya koymaktadır(Türkarlan, 2007, 100). Parçalanmış aile durumu ailesel şiddete kaynaklık ettiği düşünülen başlıca risk etkenlerinden biri olarak kabul edilir(Ayan, 2007, 211).

Goodman ve Pickens (2001) boşanmanın çocukların benlik algıları ve kendilerini suçlama eğilimleri üzerine bir araştırma yapmışlardır. Bulgular boşanmış grubun tam aile grubundan daha düşük seviyede kendilerini algıladıklarını ortaya koymuştur. Ek olarak, ailesi boşanmış olan bireylerin ailesi boşanmamış olan bireylerden daha çok suçluluk hissettiği görülmüştür. Kuhn, Langer, Kohlberg ve Haan'a göre (1977); suçluluk hissi, sevilme, yalnız kalma korkusu yaygındır ve çocuklar ayrılığa kendilerinin sebep olduğunu düşünürler. Ego merkezli olan işlem öncesi dönemde, çocuk suçu üzerine alacak ve ayrılığın kendi hatası olduğunu düşünecektir. Şunu akılda tutmak gerekir ki çocuklar kendilerini ters yöne itiliyorlarmış gibi hissedebilirler. Bu his, bu çocukları çatışmanın ortasına çekmek ve diğer ebeveyn bu yolla zarar vermek istemekle kuvvetlenir. Çocuk kendisini ailenin parçalanmasının suçlusu sayabilir (Goodman and Pickens, 2001,119-135).

Anne babaların boşanma sürecinde şu noktalara dikkat etmesi gerekir:

- 1)Anne ve babanın ayrıldıktan sonra uygarca ilişkilerini sürdürebilmeleri gerekmektedir. Çocuğun düzenli aralıklarla ve sürekli olarak her iki ebeveynini görebilmesine özen gösterilmelidir.
- 2)Boşanmanın ne demek olduğu açık bir dille çocuğa anlatılmalı, anne ya da babası hakkında hiçbir zaman kötü bir söz söylenmemelidir.
- 3)Anne ve baba, eski eşinden öç almak düşüncesiyle çocuğu diğer ebeveyninden yoksun bırakmamalıdır.
- 4)Çocuğu sevme yarışı içine girerek, abartılmış bir şekilde eğitilmesine çalışılmamalıdır(Yavuzer, 1986, 57).

2.2.3.2. Boşanmanın Ergenler Üzerindeki Etkileri

“Ergen” sözcüğü, Batı literatüründeki “adolescent”ın karşılığı olarak kullanılmıştır. Latincede büyüme, olgunlaşmak anlamında kullanılan “adolescere” fiilinin kökünden gelmekte olan bu sözcük, yapısı gereği bir durum değil, bir süreci belirtmektedir; günümüzde bireyde gözlenebilen hızlı ve sürekli bir gelişme evresi olarak da tanımlanabilmektedir. Ergenlik dönemi biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir (Yavuzer, 2002, 262). Yeniden dünyaya gelme olarak nitelendirilen ergenlik, birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Ergen süratle yaşadığı değişimleri bir yandan kendisine, diğer yandan da çevresine kabul ettirme çabası içinde olduğundan, inişli çıkışlı duygular yaşamaktadır. İlk çocukluk döneminde anne babaya olan ilgi, ilköğretime başlamayla birlikte öğretmene, ergenliğe girmeye de arkadaşlarına kaymaktadır (Ersanlı, 2005, 135).

Vural’a göre (2004) bu dönemde aileyle ilgili sorunlar genelde şunlardır:

- *Aile içi ilişkilerin dengeli ve düzenli olmaması
- *Anne-baba ile gereken iletişimi sağlayamama, ilgi, sevgi, hoşgörü ve anlayış eksikliği, evde huzurlu olamama
- *Kuşaklar arası çatışma
- *Anne babanın eğitim hataları, çocuğu tanımama, olgunluğun üzerinde davranış ve başarı bekleme
- *Kardeşler arasında ayırım yapılması
- *Kardeşlerle veya başka çocuklarla kıyaslama yapılması
- *Sosyal faaliyetlerde fırsat tanınmaması
- *Ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olması
- *Parçalanmış aile
- *Beslenme yetersizliği

Ergen çocukluk döneminde aile ortamında sosyal yönden iyi bir gelişim göstermeye başlamış ise bu dönemde toplumun beklentilerini daha iyi karşılayabileceğinden başarılı olabilir. Şayet ergen uyum sağlama becerisinde zorlanırsa, gerileme ve uzaklaşma görülür, yeni davranış modelleri edinme yönünde gider. Aile ve çevresel faktörler bireyin davranışlarında oldukça etkilidir. Ailedeki tartışma ve yaşanan gerilimler

karşısında kendisini suçlar, güvensizlik ve yalnızlık duyguları yaşar(Vural, 2004, 188). Çocuk sevilerek sevmeyi, desteklenerek kendine güvenmeyi aile ortamında öğrenir. Bu nedenle anne-babadan birinin ya da her ikisinin ölümü, ya da boşanma gibi nedenlerle ailenin dağılması; çocuğun duygusal, bedensel ve zihinsel gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir(Ersanlı, 2005, 148). Bu dönemde; ana baba ve öğretmen gibi yetkelere karşı olumsuz davranışlarında, daha önceki yıllara göre abartıcı tutumlara rastlanabilir. Genç kendi cinsinden ve karşı cinsten olanlarla arkadaşlık kurar. Özellikle ana ve babasını kaybedenler arasında öğretmene bağlananlar olabilir(Binbaşoğlu, 2004, 155). Ergenlik döneminde anne baba kontrolüne karşı gelişen tepkiye koşut olarak, otorite desteğine olan gereksinim, duygusal gerginliğe neden olur. Başka bir deyişle, ergen isyankar tavır alışının yanında anne ve babasının desteğine gereksinim duyar. Bu çift kutupluluk ergenin iç çatışmasını artıran bir nedendir (Yavuzer, 2002, 289).

Mevcut aile yapısı ergenlik dönemindeki çocukların okula devamlılıklarını ve notlarını etkilemektedir. Normal bir aile yapısından gelen gençler, annesi ya da babasıyla veya onlardan herhangi birinin tekrar evlendiği bir aile yapısından gelen gençlerden akademik olarak daha başarılı ve okula devamlılıkları da daha yüksektir (Ham, 2004, 173). Çocuklarda anne ve baba ayrılığının ardından ortaya çıkan ruhsal belirtiler çok çeşitlidir. Bunlar arasında, okulda başarısızlık, terk edilme kaygısı, değersizlik duygusu, şiddetli hassasiyet, aşırı olgunluk belirtileri, dengesizlik, birlikte olduğu ebeveyni suçlama ve ona karşı saldırganlık, az soru sorma ve az oyun oynama, huysuzluk, hırçınlık, tedirginlik, saldırganlık ve bağımlılık en sık görülen davranışlardır. Weyburne'e göre (2000); ergenlik döneminde genç terk edilmişlik duyguları ile evden uzaklaşabilir, kayıp ve öfke duyguları yaşayabilir, okulda derslere odaklanmakta güçlük çekebilir, yorgunluk, bitkinlik yaşayabilir. Ailede güven duyguları telafi edilmezse depresyona girebilirler. Morganett'e göre (2005); ergenliğe doğru çocuklar daha fazla başa çıkma kapasitesi geliştirirler. Bununla birlikte ergenler hâlihazırda akademik ve sosyal problemlere sahiplerse (örneğin, utangaçlık, gelişimsel bozukluklar, dürtülerini kontrol etmede yetersizlik vb.) veya anlaşmazlık yaşayan bir aileden geliyorsa, daha ileri psikolojik problemler için risk altındadırlar. Bazı çocuklar anne ve babalarının ilişkilerinin aksamasından kendilerini sorumlu tutarlar. Bu suçluluk duygusu beraberinde bazı patolojik tutumları da getirir(Ersanlı, 2005, 149). Boşanma, bozuk olan aile ilişkilerinden kurtulma yolunda bir çözüm olmakla birlikte, yine de eşlerin ve

çocukların psikolojik sağlığında, ölüm nedeniyle parçalanmaya oranla daha fazla olumsuz etkiler yaratmaktadır. Çünkü boşanmanın sonrasında yaşanan ortama uyum sağlama için geçen zaman periyodu, ölüme göre daha uzun olmaktadır(Ersanlı, 2005, 146).

Ergenlik döneminde boşanmaya bağlı sorun olmayan durumlar yeniden sorun olarak ortaya çıkabilir. Boşanmış aile çocuklarının ergenlik döneminde yaşadığı gelişimsel değişimler; kimliğini bulma, kendi kendine yetme, akademik-mesleki başarı ve yakın ilişkiler kurabilme alanlarında güçlük yaşamasına yol açmakta ve çocuğu tehdit etmektedir. Boşanmış ailelerdeki ergenlerin boşanmamış ailelerdeki ergenlere göre 2-3 kat daha fazla okuldan atılma, hamile kalma, antisosyal ve sorumsuz davranışta bulunma riski taşıdıkları vurgulanmıştır(Arifoğlu, 2006: 16). Anne-babanın boşanması ergenler üzerinde gelecekte endişe duyma, depresyon, özgüven eksikliği, davranış bozuklukları gibi bir dizi olumsuz etkinin ortaya çıkmasına, gencin ruhsal dengesini ve sosyal ilişkilerini etkileyerek çeşitli olumsuz tepkiler vermesine neden olabilmektedir. Bu durumda genç, salt kendisine, içsel dünyasına yönelmekte, yaşamının nesnel, sosyal yanına daha az dikkat etmekte, bu ayrılık veya yitim dolayısıyla kendini suçlayabilmekte bütün bunların sonucu olarak düşük bir benlik algısına sahip olmakta ve mutsuz olabilmektedir(Meriç, 2007: 9). Hetherington'a göre (1992); ebeveynlerin tekrar evlenmesi özellikle ergenler için zordur.

Ergenlerde aileyi suçlama eğilimi görülebilir, olaya karşı aldırma görünüşleri de karmaşık duygular yaşayabilirler(Wolf, 1998, 25). Benedek ve Brown'a göre (1997); parçalanma ergenliğe özgü yaşanan problemlerin artmasına ve kriz döneminin oluşmasına neden olabilir. Aile dengeli ve tutarlı davranabilirse sorunla baş edebilirler. Ailenin desteği gencin kendini değerli ve yeterli hissetmesine yardımcı olduğu gibi uyaran oluşturarak entelektüel gelişimine de katkıda bulunur(Özatça, 2009: 19). Anne-babanın evlilik ilişkilerinde çatışmanın fazla olması, geniş ve kalabalık aileler, işsiz aile üyelerinin varlığı, düşük eğitim düzeyine sahip anne-baba, aile içinde alışkanlıkların ve düzenin olmaması (birlikte yemek yemek gibi), parçalanmış ve boşanmış aileler, anne-babadan birinin ya da her ikisinin kaybı, anne-babanın madde kullanması veya kullanıma tolerans göstermesi ve evde bu maddelerin bulunması da ailesel risk etkenleri olarak kabul edilir(Akfert ve Çakıcı, 2009, 41). Parçalanmış ailelerde evde uzun süren zorluklar ve mutsuzluklar sebebiyle ergenlerin evden kaçma davranışı gösterdikleri

görülmüştür(Yavuzer, 2002, 300). Hırsızlık suçu faillerinin sosyal, kültürel ve ekonomik özellikleri üzerine yapılan bir araştırmada hırsızlık şüphelilerinin aile yapılarına bakıldığında parçalanmış aile çocuklarında bu suçun işlenme olasılığının arttığı görülmüştür(Sevim ve Soysalan, 2009, 38).

2.3. TÜRKİYE'DE VE KAYSERİ'DE BOŞANMA

Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar boşanma istatistiklerine baktığımız zaman, boşanma sayısının sürekli artış halinde olduğunu görmekteyiz. Hatta son yıllarda önemli bir zıplama görülmektedir(Doğan, 2011, 61). Ülkemizde boşanma yüzdesi diğer Batı ülkeleriyle karşılaştırıldığında oldukça düşük bir seviyede bulunmaktadır. Ancak yıllara göre bakıldığında da bir artış gözlenmektedir. Örneğin 1998'de boşanma sayısı 27.167 iken bu sayı 2000'de 34.864'e çıkmıştır. Evlilik süresine göre boşanma yüzdesi incelendiğinde, Türkiye'de boşanmaların yüzde 44.89'unun evliliğin ilk 5 yılı içinde meydana geldiği görülmektedir (Türkarlan, 2007, 100).

Yeni özgürlük anlayışı geleneksel görev ve bağlılık duygularını gevşetti. Dinsel kurumların evlilik üzerindeki baskıları da büyük ölçüde kalktı. Bunun sonucu olarak boşanmış eşlere toplum daha hoşgörülü davranmaya, boşanmayı bir ayıp, bir günah olarak görmemeye başladı. Gebeliği önleyici yöntemler aileleri az sayıda çocuk sahibi olmaya yöneltti. İstatistiklerde az çocuklu ailelerde boşanmanın daha fazla olduğu görülmektedir(Yörükoğlu, 1997, 103). Bugün diğer toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de temel değerlerin zaafa uğraması, nüfusun şehirlerde toplanması, günlük hayatın karmaşıklaşması, iletişim teknolojilerinin ve kitle iletişim araçlarının yaygınlığı, tüketim kültürünün değişmesi, bireysel değerlerin ön plana çıkması, bireysel stres kaynaklarının artmasıyla birlikte tahammülsüz bireylerin yetişmesi, medyanın ürettiği değer kargaşası ile birlikte oluşan ahlaki yozlaşma, evlilikte maddi değerler üzerine kurulmak istenen hayat tarzı vb. faktörler boşanmaya giden yol üzerinde mayınlar olarak değerlendirilebilir(Demirkan ve arkadaşları, 2009: 30).

Tablo 2.1. 2001-2010 yılları arası Türkiye’de boşanma istatistikleri

Yıl	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sayı	91994	95323	92637	91022	95895	93489	94219	99663	114162	118568

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>,2010

Tablo 2.2. 2001-2010 yılları arası Kayseri’de boşanma istatistikleri

Yıl	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sayı	1614	1594	1524	1447	1631	1576	1664	1745	1945	2092

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>,2010

Kaba boşanma hızları istatistiki bölgelere göre incelendiğinde, Ege Bölgesi’nin binde 2,33 ile en yüksek boşanma oranına sahip olduğu görülmektedir. Boşanma oranının en düşük olduğu istatistiki bölge ise binde 0,58 ile Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’dir. Evlilik süresine göre boşanma oranı incelendiğinde ise, Türkiye’de boşanmaların yüzde 39,9’unun evliliğin ilk beş yılı içinde meydana geldiği görülmektedir(Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2010: 65). Bunun yanında yapılan araştırmalarda eşler anlaşamadığında boşanmayı bir çözüm yolu olarak ilk planda düşünme noktasında toplumda ortak bir kanaat olmadığı, halkın üçte ikisine yakınının boşanmayı bir çözüm olarak görmekle birlikte, çok istekli davranmadıkları tespit edilmiştir(Türkiye’de Aile Değerleri Araştırması, 2010: 94).

Türk Medeni Kanunu’nda boşanmaya ilişkin hükümler 4721 sayılı kanunun 2.kitabının 2.bölümünde yer almaktadır. Boşanma nedenleri ise 161. madde ile 166. maddesinde sözü edilen “evlilik birliğinin sarsılması” diğer bir deyişle şiddetli geçimsizlik nedeniyle boşanma genel anlamda bir boşanma nedenidir. Diğer boşanma nedenleri ise özel niteliktedir. Zina, hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış, suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme, terk, akıl hastalığı gibi nedenler özel boşanma sebepleri arasındadır (Demirkan ve arkadaşları, 2009, 36). 2011 yılının II. Döneminde meydana gelen boşanmaların % 40,1’i evliliğin ilk 5 yılı içinde, %24,3’ü ise 16 yıl ve daha fazla süre evli olan çiftlerde gerçekleşmiştir (Tüik, 2011).

Tablo 2.3. 2010 yılı Türkiye’de boşanma nedenleri istatistikleri

Neden	Zina	Cana kast	Cürüm ve haysiyetsizlik	Terk	Akıl Hastalığı	Geçimsizlik	Diğer	Bilinmeyen	Toplam
Sayı	90	32	37	317	42	113039	1414	3597	118568

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>,2010

Tablo 2.4. 2010 yılı Kayseri ili boşanma nedenleri

Neden	Zina	Cana kast	Cürüm ve haysiyetsizlik	Terk	Akıl Hastalığı	Geçimsizlik	Diğer	Bilinmeyen	Toplam
Sayı	-	-	1	2	2	2082	-	5	2092

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>,2010

Kayseri merkez ilçelerinde rehberlik araştırma merkezi tarafından 2010 yılında ilköğretime devam eden öğrenciler arasında yapılan bir araştırmada, toplamda 6396 parçalanmış aile çocuğu olduğu tespit edilmiş.

2.4. YURT İÇİNDE VE YURT DIŞINDA PARÇALANMIŞ AİLE İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Wallerstein ve Kelly (1980), boşanmış aileye sahip 7-11 yaşlarındaki çocukların davranışlarını incelediklerinde; kaygı, depresyon, öfke nöbetleri, hayal kurma, şiddet eğilimi, akrabalık ilişkilerinde azalma, okul performansında düşüş, sık ağlama ve duygularını yeterince ifade edememe gibi problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir (Cottongim, 2002,19).

Block, Block ve Gjerde (1986), yaptıkları araştırmada ailesi boşanmış çocukların tam aile çocuklarına oranla daha çok davranış problemleri sergilediklerini görmüşlerdir.

Amato ve Keith (1991), ailesiyle yaşayan ve ailesi boşanmış çocuklar arasında farklılıklar olup olmadığını araştırmak amacıyla, okul öncesinden başlayıp yetişkinlik çağına kadar olan 13.000 öğrenciyi içine alan 92 çalışma yapmışlardır. Bu çalışmalarının analizleri sonrasında ailesi boşanmış çocukların ailesiyle yaşayan

çocuklara göre daha fazla probleme sahip olduklarını bulmuşlardır. Bu çocukların, okulda değişik problemler yaşadıkları, davranış sorunları gösterdikleri, akranları ve ebeveynleriyle çatışma halinde oldukları ve kendilerine bakış açılarının olumsuz olduğu saptanmıştır.

Amato (1991) 1990'lı yıllarda yapılmış olan boşanmış ve evli ailelerden gelen çocukların kıyaslandığı altmış yedi çalışmayı analiz etmiştir. Buna göre boşanmış aileden gelen çocukların düşük akademik başarı, iletişim ve psikolojik denge, düşük benlik saygısı ve düşük sosyal ilişkiye sebep olduğu tespit edilmiştir.

Frost ve Pakiz (1990) yaptıkları araştırmada, yetişme çağındaki çocukların ailelerinin boşanmasından daha fazla etkilendiğini ortaya çıkarmışlardır. Tam aileye sahip çocuklara göre, boşanmış aileden gelen çocukların, daha fazla alkol ve hap kullanımı, daha fazla okuldan kaçma davranışı içinde oldukları gözlenmiştir. Aynı zamanda bu çocuklarda daha yüksek düzeyde depresyon tespit edilmiş ve kız çocukların erkek çocuklara göre daha fazla sosyal desteğe ihtiyaç duyduğu bulunmuştur.

Zill (1993) on sekiz ile yirmi iki yaş arası parçalanmış aileden gelen kişilerle yaptığı araştırmada, bu çocukların anne ve babaları ile zayıf sosyal ilişki, lisede okuldan kaçma davranışı içinde olduğu belirlenmiş ve %40 oranında psikolojik yardım aldıkları tespit edilmiştir. Amerika'da ulusal istatistik verilerine göre yapılan değerlendirmede; ikinci evliliklerin özellikle çocuk küçük yaşlardayken gerçekleşmesi halinde boşanmanın olumsuz etkilerinin azaltılabileceğini ortaya koymuştur.

Maier ve Lachman (2000) araştırmalarında on yedi yaşından önce aile içi boşanma ya da ebeveyn kaybı yaşamış yetişkinlerin orta yaş dönemindeki fiziksel ve ruhsal sağlıklarına etkisini incelemişlerdir. Boşanmış aileden gelen erkeklerin daha az pozitif ilişki, düşük kendini kabul, daha düşük çevre yönetimi ve yüksek depresyon gözlenmiştir. Aile kaybı ise erkeklerde daha yüksek otonomi, kadınlarda ise yüksek depresyon düzeyi ile sonuçlanmıştır.

Klaas (1984), boşanmanın ilkökul çağındaki çocukların okula uyumu üzerinde yaratabileceği etkileri incelemiştir. Çalışmada evliliği devam eden, boşanmış tek ebeveynli ve boşanmadan sonra tekrar kurulmuş ailelerdeki aile ortamları ile çocukların okula uyumu arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Ayrıca annenin boşanma sonrası

psikolojik uyumunun belirli değişkenleri ve bu değişkenlerin çocukları nasıl etkiledikleri ölçülmüştür. Bu araştırmaya, çoğunluğu orta sınıftan gelen 183 anne baba ve beş farklı ilkokulun dördüncü ve beşinci sınıflarında öğrenim gören çocukları katılmıştır. Araştırmaya katılan anne-babalar medeni durumlarına göre; 145'i evliliği devam eden, 24'ü boşanmış, 14'ü boşanıp yeniden evlenmiş ailelerdeki anne-çocuk çiftleri olarak gruplandırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, boşanmış ailelerden gelen ve anne-babasından biriyle yaşayan çocuklar ile evliliği devam eden ailelerin çocukları arasında, okul uyumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yeniden yapılanmış ailelerden gelen çocuklar, diğer gruplardaki çocuklara kıyasla daha fazla dikkat dağılma problemi yaşarlarken, sorun çıkarma, geri çekilme, bozulmuş arkadaşlık ilişkileri, olgunlaşmamışlık ve okul uyumu konularında diğer gruplardaki çocuklardan farklılaşma göstermemişlerdir.

Kline, Johnston ve Tschann (1991), boşanmanın çocuklar üzerinde yarattığı duygusal-davranışsal uyum sorunlarını incelemişlerdir. Araştırma boşanma başvurusunun yapıldığı dönemi takip eden iki yıllık süreçte, çocuklarda ortaya çıkan dolaylı ve dolaysız etkilerin neler olduğunu öğrenmeyi hedeflemektedir. Boşanmış ailelerden gelen 154 çocuğun katıldığı bu araştırmada, anne-baba-çocuk ilişkileri, anne-baba arasındaki çatışmalar, evden ayrılan ebeveyne çocuğun erişimi gibi konularda boşanmanın yaratabildiği dolaylı etkiler incelenmiştir. Evlilik sorunlarının, genellikle zayıflayan anne-çocuk ilişkisinden dolayı çocuklarda sorunlu duygusal ve davranışsal uyuma yol açabildiği belirlenmiştir. Boşanan eşler ayrılık sonrasında çatışmalar yaşadıkları zaman, çocukların ve ergenlerin daha fazla davranış sorunları gösterdikleri belirlenmiştir.

Çelikoğlu (1997) boşanmanın çocukların benlik saygısına etkisini incelediği araştırmasında on iki ile on altı yaş arası 100 çocuğu incelemiştir. Bu çocukların ellisi boşanmış, diğer yarısı ise parçalanmamış ailelerden gelmektedir. Boşanmanın üvey bir ebeveynin oluşu ve ayrı olduğu ebeveyni görme sıklığı ile benlik saygısı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Şirvanlı (1998) eşler arası çatışma ve boşanmanın çocukların davranış ve uyum problemleri üzerindeki etkisini incelediği araştırmasında 196'sı erkek; 225'i kız toplam 421 çocuk üzerinde çalışmıştır. Araştırma sonucunda çatışmalı ve boşanmış anne

babaların çocuklarının psikolojik problemlerinin, çatışma yaşamayan ailelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu, aile içi evlilik uyumunun azalması ile çocuklarda uyum problemlerinin de arttığı bulunmuştur.

Aslıhan (1998) parçalanmış ve tam aileye sahip çocukların öz-kavramı, depresyon düzeyi ve akademik başarılarını yaş ve cinsiyet yönünden karşılaştırmıştır. Buna göre araştırmada çocukların sahip oldukları aile yapıları, cinsiyet ve yaşa göre depresyon düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.

Erürker (2007) aileye ve parçalanmış aileye sahip 5-6 yaş çocuklarının bilişsel işlevlerini karşılaştırdığı araştırmasında parçalanmış aile çocuklarında bilişsel işlevlerin daha düşük olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Pancar (2009) parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yalnızlık düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelediği araştırmasını, Adana ilindeki 226 parçalanmış aileye ve 226 tam aileye sahip olmak üzere toplam 452 lise öğrencisi üzerinde yapmıştır. Bu araştırma da akademik başarı durumları ve aile yapılarına göre ergenlerin yalnızlık puanlarına bakıldığında, parçalanmış aileye sahip akademik başarı düzeyi düşük ergenlerin yalnızlık düzeyi diğer gruplardan daha yüksektir. Aile yapısının, ergenlerin yalnızlık düzeyini arttırdığı ve akademik başarı düzeyini düşürdüğü söylenebilir. Ailesinden yeterince ilgi, sevgi ve destek gören ergenlerin akademik başarıları artmaktadır. Akademik başarı düzeyi yüksek ergenler aynı şekilde okul, aile, arkadaş çevresinden daha fazla destek almakta, övülmekte, ilgi görmektedirler. Böylece akademik başarıları yüksek ergenlerin yalnızlık düzeyi daha düşük olmaktadır. Tam aileye sahip ergenler, ilgi, sevgi, destek görme anlamında daha avantajlıdır. Ailenin parçalanma süreci ve sonrasında yaşananlar da çocuklar üzerinde olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Bu da akademik başarılarını düşürürken yalnızlık düzeylerini yükseltebilmektedir.

Biçer (2009) Adana ilindeki lise öğrencileri üzerinde parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin atılganlık ve sosyal yetkinlik beklenti düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından incelediği araştırmasında ergenlerin atılganlık puanlarının aile yapılarına, anne eğitim düzeylerine ve baba eğitim düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığını; cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyo ekonomik düzey, annenin çalışıp çalışmama

durumu ve baba mesleğine göre anlamlı olarak farklılaşmadığını göstermiştir. Sosyal yetkinlik beklenti puanlarının diğer değişkenlerle ilişkisine ilişkin bulgular ise ergenlerin sosyal yetkinlik beklenti puanlarının aile yapılarına, sosyoekonomik düzeylerine, anne eğitim düzeylerine ve baba eğitim düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığını; cinsiyet, sınıf düzeyi, annenin çalışıp çalışmama durumu ve baba mesleğine göre anlamlı olarak farklılaşmadığını göstermiştir.

Er (2009), ailesi parçalanmış olan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin akademik sağlamlılık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelediği araştırmasında; dışsal koruyucu faktörler modelinde yer alan okul-içi ilişkilerde ilgi ve yüksek beklentiler, çevresel etkinliklere katılım, arkadaş grubundaki ilgi, arkadaş grubundaki yüksek beklentiler, ev-içi ilişkilerde ilgi, ev-içi etkinliklere katılım ve çocukların algıladığı kabul/ilgi değişkenlerinin ailesi parçalanmış olan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin akademik sağlamlılığının önemli yordayıcıları olmadıkları saptanmıştır. İçsel koruyucu faktörler modelinde yer alan problem çözme, öz farkındalık, özyeterlik ve amaçlar değişkenlerinin ailesi parçalanmış olan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin akademik sağlamlılığının önemli yordayıcıları olmadıkları saptanmıştır.

Şentürk (2006), Parçalanmış aile çocuk ilişkisinin ortaya çıkardığı sosyal problemler üzerinde yaptığı çalışmada üç ana varsayım öne sürmüştür. Bunlardan birincisi; ailenin parçalanması, çocuğun bazı sosyal problemler yaşamasına sebep olur varsayımdır. İkincisi; ailedeki parçalanma şekli, çocuğun yaşayacağı sosyal problemleri etkiler varsayımdır. Üçüncüsü de, içinde yaşanan aile ortamının niteliğinin çocuğun bazı sosyal problemler yaşamasına neden olur varsayımdır. Bu üç ana varsayımı destekleyen veya onu tamamlayan on tane de alt varsayım vardır. Araştırmanın bu üç ana ve on alt varsayımı, doğrulanmış bulunmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular, ailenin parçalanmasının ve içinde yaşanan olumsuz aile koşullarının, çocuğun eğitimde başarısız olmasına neden olduğu, içe kapanıklık, düşük benlik saygısı, depresyon ve sadist tutum ve davranışlar şeklinde görülen ruh sağlığı problemleri yaşaması sonucunu ortaya çıkardığı, saldırganlık, şiddet, suç işleme ve intihar etme eğilimleri olarak antisosyal davranışlar göstermesine etki ettiği, “anomi ve yabancılaşma” yaşama ve sigara, alkol ve uyuşturucu bağımlılığına yönelttiği, çocuk işçiliği veya çalışan çocuk durumunu ortaya çıkararak çocuğun gelecek yaşantısını olumsuz etkilediği sonuçlarını doğrulamıştır. Daha açık bir ifadeyle, araştırma sonuçları

ailenin parçalanması ve içinde yaşanan aile ortamının olumsuzluğu ile çocuğun bahsedilen sosyal problemler yaşaması arasında bir ilişki olabileceğini ortaya çıkarmıştır.

Dingiltepe (2009), parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yaşam doyumu düzeyleri ile yaşam kalite düzeylerini (fiziksel alan, psikolojik alan, sosyal ilişkiler alanı, çevre alanı) karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Bu araştırma bazı sınırlılıklara sahiptir. Bunlardan en önemlisi araştırma orta öğretim öğrencileri üzerinde yürütülmüştür ve sonuçlar bu örnekleme sınırlıdır. Elde edilen bulguların değerlendirilmesi sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yaşam doyumu düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Tam aileye sahip ergenlerin yaşam doyumu düzeyleri parçalanmış aileye sahip ergenlerin yaşam doyumu düzeylerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur.
2. Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yaşam kalite düzeyleri fiziksel alan açısından karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ailenin parçalanmış ya da tam aile olmasının öğrencilerin yaşam kalite düzeyleri fiziksel alanı üzerinde bir etkisinin olmadığı bulunmuştur.
3. Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yaşam kalite düzeyleri psikolojik alan açısından karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Tam aileye sahip öğrencilerin yaşam kalite düzeyleri psikolojik alanı parçalanmış aileye sahip öğrencilerin yaşam kalite düzeyleri psikolojik alanından daha yüksek bulunmuştur.
4. Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yaşam kalite düzeyleri sosyal ilişkiler alanı açısından karşılaştırdığında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Tam aileye sahip öğrencilerin yaşam kalite düzeyleri sosyal ilişkiler alanı parçalanmış aileye sahip öğrencilerin yaşam kalite düzeyleri sosyal ilişkiler alanından daha yüksek bulunmuştur.
5. Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yaşam kalite düzeyleri çevre alanı açısından karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Tam aileye sahip öğrencilerin yaşam kalite düzeyleri çevre alanı parçalanmış aileye sahip öğrencilerin yaşam kalite düzeyleri çevre alanından daha yüksek bulunmuştur.

Karaoğlan (1997) boşanmanın gencin kişiliğine etkisini incelediği araştırmasında gençlerin nitelikleri, ailenin nitelikleri, gencin sorunları ve aile sorunları ile kişilik

boyutları arasında ilişki olup olmadığını incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında; boşanmış aileden gelen çocukların, ailelerinin eğitim ve yaşam standardının yüksek olmasının gencin kişilik boyutu üzerinde, alt sosyoekonomik düzeyden gelenlere göre daha olumlu olduğu, ayrıca boşanmış aileden gelen çocukların %86'sının mutsuz olduğu, sigara, alkol ve madde kullanımının yanı sıra intihara da teşebbüs ettikleri saptanmıştır.

Kuyucu (1999) anne babaları boşanmış ve birlikte yaşayan lise öğrencilerinin uyum sorunlarının karşılaştırılması üzerine yaptığı inceleme çalışmasında 73 anne babası boşanmış ve 123 ailesiyle birlikte yaşayan toplam 196 öğrenci ile çalışmıştır. Uyum sorunları Hacettepe kişilik Envanteri ve kişisel bilgileri Kişisel Bilgi Formu ile saptamıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, anne babaları boşanmış ve birlikte yaşayan öğrencilerin genel, kişisel ve sosyal uyumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Alt ölçeklerle yapılan karşılaştırmalarda ise; anne babaları boşanmış öğrencilerin nevrotik eğilimleri ve sosyal ilişkilerinin, anne babalarıyla birlikte yaşayanlara göre daha yüksek olduğu, anne babaları birlikte yaşayan öğrencilerin, ebeveynleri arasında olumlu ilişkileri olanların, geçimsiz olanlara göre, kendini gerçekleştirme duygusal kararlılık düzeyinin yüksek, nevrotik eğilim ve psikotik belirtilerin ise anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür.

Elmacı (2001) parçalanmış ve bütünlüğünü koruyan aileye sahip ergenlerin depresyon ve uyum düzeyleri ile algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada genel lisede öğrenim gören, ebeveynleri boşanmış 102 ve ebeveynleri evliliğini devam ettiren 101 olmak üzere toplam 203 öğrenci örneklem grubunu oluşturmuştur. Araştırma sonucunda yüksek düzeyde sosyal destek algılayan ergenlerin kişisel uyum, genel uyum, sosyal uyum ve depresyon puanları; orta ve düşük düzeyde sosyal destek algılayan ergenlerden anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Parçalanmış ve bütünlüğünü koruyan aileye sahip ergenlerin depresyon ve uyum düzeylerini etkilediği düşünülen sosyal destek algısının ve aile yapısının gruplar arasındaki farklılığının anlamlı olduğu görülmüştür.

2.5. REHBERLİK HİZMETLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Rehberlik, 20.yy başlarında ABD’de ortaya çıkmıştır ve en çokta bu ülkede gelişim göstermiştir. 20.yy’ın başlarına kadar okullarda hiç danışman olmadığı için, öğretmenler hem öğrencilere kişisel, sosyal ve mesleki çalışmalarında bilgi ve destek vermekte, aynı zamanda onlara akademik bilgi de sağlamaktaydılar. Okul rehberliği hareketi, endüstriyel gelişme ve devlet okullarına öğrenci akımının bir sonucu olarak gelişmeye başladı(Kalın, 1999, 6). Ülkemizde ise özellikle 2.Dünya savaşından sonra, ABD’den etkilenerek rehberlikten söz edilmeye başlanmıştır. Hızla gelişen endüstriyle birlikte yeni insan gücünü yetiştirmek amacı ile başlatılan çalışmalar yeni rehberlik modellerinin doğmasına yol açmıştır. Önce meslek rehberliği, sonra eğitsel rehberlik daha sonra da kişisel rehberlik gerçekleşmiştir (Kaya, 2005, 23).

Ülkemizde rehberliğin gelişimi şöyle özetlenebilir: İlk defa 1953-54 ders yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagojik ve Özel Eğitim Bölümlerinde rehberlik bağımsız bir ders olarak programda yer almıştır. 1953 yılında Amerikalı eğitim uzmanlarının girişimleri ile 1953 yılında eğitimde kullanılacak ölçme araçlarını geliştirmek üzere Talim ve Terbiye Dairesi’ne bağlı Test ve Araştırma bürosu kurulmuştur. 1955 yılında İstanbul’da, 1956 yılında Ankara’da Deneme Lisesi’nin ders programları rehberliği esas alan bir eğitim anlayışıyla hazırlanmış ve uygulanmaya geçilmiştir. 1959’da İstanbul ve İzmir’de daha sonra diğer illerimizde Rehberlik ve Araştırma Merkezleri açılmıştır. 1960’dan sonra ülkemizde planlı kalkınma dönemi başlamıştır. 1969 yılı içinde, öncelikle öğrenci sayısı fazla okullardan başlamak üzere mesleki rehberlik, yöneltme hizmetlerini göreceк personelin yetiştirilmesi ve faaliyete geçmesine başlanmıştır.1970-71 öğretim yılı okullarda planlı ve programlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik uygulamalarının başlatılması ve okullara rehberlik personeli atanması bakımından Türkiye’de Psikolojik Danışma ve rehberliğin gelişimi sürecinde çok önemli bir yıl olmuştur. Okullarda başlatılan Psikolojik Danışma ve Rehberlik uygulamalarına paralel olarak eğitim sistemimizde rehberliğin önemini ve yerini belirleyen gelişmeler de devam etmiştir(Kepçeoğlu, 1999, 46).

Rehberliğin uzmanlarca yapılan tanımlarına bakacak olursak:

Rehberlik, kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini kendine en uygun düzeyde geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirmesi için uzman kişilerce bireye verilen psikolojik yardımlardır (Kepçeoğlu, 1999, 13).

Özgüven'e göre (2000) rehberlik, bireyin kendini tanımasına, problemlerini gerçekçi bir gözle görmesine, karşılaştığı seçme durumlarında, uygun seçimler yapmasına ve gerçekçi kararlar almasına ve "kendi kendisini yönetme" gücünü kazanmasına, böylece benliğine saygı duymasına ve kişiliğini güçlendirmesine yardım etmektir.

Rehberlik, bireyin en verimli şekilde gelişmesi ve tatminkar uyumlar sağlamasında gerekli olan seçmeleri, yorumları, planları yapmasına ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazanması ve ulaştığı bu seçme ve kararları uygulaması için kişiye yapılan sistemli ve profesyonel yardımdır (Tan, 2000, 18).

Bireye yardım etmenin özünü oluşturan rehberlik hizmetleri genel olarak tanımlanacak olursa "rehberlik, bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanıması ve doğru tercihler yaparak kendini gerçekleştirmesi için yapılan sistematik ve profesyonel yardım sürecidir". Yardım kavramıyla kastedilen tavsiye vermek, akıl öğretmek, bireyi doğru olduğu varsayılan bir hareket tarzı benimsemeye ve uygulamaya zorlamak olmayıp, onun çeşitli seçenekleri tanımada en uygun olanı seçmesi için gerekli değerlendirmeyi yapabilecek hale gelmesine çalışmaktır (Hatunoğlu ve Hatunoğlu , 2006, 334).

Yeşilyaprak'a göre (2006) çeşitli uzmanlarca yapılmış rehberlik tanımlarındaki ortak öğeler şu noktalarda toplanabilir:

*Rehberlik hizmetleri öğrencinin gelişmesini ve uyumunu sağlamaya yöneliktir.

*Bu yardım sistemli olarak ve profesyonel düzeyde sunulmalıdır.

*Rehberlik bir süreçtir. Çeşitli aşamalar içeren ve süreklilik gösteren bir hizmettir.

Rehberlik hizmetleri tüm eğitim programının ayrılmaz ve tamamlayıcı bir yanını oluşturur. Rehberlik hizmetleri planlı, programlı, örgütlenmiş bir biçimde ve profesyonel bir düzeyde sunulmalıdır (Keğçeoğlu, 1999, 20-21). Rehberlik uygulamaları her okulun amaç ve ihtiyaçlarına göre değişir (Kaya, 2005, 11).

Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri bireylerin gelişim ve gerçekleştirim ihtiyaçlarına dönük kişisel ve dolayısı ile çevresel hizmetler olduğu için bu hizmetler kurumdan kuruma, okuldan okula önemli farklılıklar gösterir. Bu ilkelerden hareketle, kurumlar ya da okullar için geçerli olan genel bir program modeli düşünmek yanlış olur. O halde, Psikolojik Danışma ve Rehberlik programları kurumun özellikleri, amaçları ve ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda her kurum için ayrı ayrı geliştirilmek zorundadır(Kepçeoğlu, 1999,79). Rehberlik programı, okul ve çevrenin ihtiyaç ve imkanları çerçevesi içinde olmalıdır. Standart bir rehberlik örgütü yoktur. Rehberlik, her okulun mevcut şart ve ihtiyaçlarına göre ayarlanması gereken bir faaliyettir. Her çevrenin ve okulun ihtiyaçları birbirinden ayrı olabileceğine göre bir okula uyan bir rehberlik örgütü diğer okulda başarısızlığa uğrayabilir. O halde, bir okulun rehberlik programı organize edilirken mevcut imkan ve ihtiyaçlardan hareket ederek öğrencilere en iyi hizmet edebilecek bir örgüt geliştirmek lazımdır(Tan, 2000, 269). Erkan'a göre (1997), öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının belirlenmesi için çeşitli tekniklerden faydalanılabilir:

- *Öğrencilerin kendilerini tanıması ve böylece sahip olduğu nitelikleriyle bütün halinde gelişmesine yardımcı olmak amacıyla uygulanan test ve test dışı tekniklerin sonuçlarından yararlanma.
- *Öğrenciler, öğretmenler, veliler ve yöneticilerle yapılacak kişisel görüşmeler.
- *Daha önce psikolojik danışma hizmetinden yararlanan öğrencilerle ilgili bilgilerden yararlanma.
- *Bir önceki yıl uygulanan psikolojik danışma ve rehberlik programının değerlendirilmesi.
- *Literatür taraması yoluyla öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarına ilişkin elde edilen bilgilerden yararlanma.
- *Öğrencilerin, velilerin ve öğretmenlerin algıladıkları rehberlik ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla anket ve envanterlerin uygulanması.

Kapsamlı rehberlik ve danışmanlık programı geliştiriciler öğrencilerin gelişimsel aşamalarını takip ederler ve bireysel farklılık gösteren öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için farklı programlar hazırlarlar. Öğrencilerin rehberlikle ilgili ihtiyaçlarının sistematik olarak tanınması ve sistematik olarak programlanması öğrenciler açısından daha faydalı olacaktır(Lavusa,2010:127).

Ülkemizin gerçekleri göz önünde bulundurulduğunda, okullarda alkol ve uyuşturucu kullanmaya yönelme; okul vandalizmi adı verilen hırsızlık, okul araç-gereçlerine zarar verme, okulda zorbalık, intihar, ve okul devamsızlıklarındaki artış gibi olumsuz tutum ve davranışların giderek artmasının yanı sıra; gençlerin de mesleki yönelimlerine uygun olan eğitsel yönlendirme hizmetlerine duyulan gereksinimlerinin arttığı görülmektedir. Çocuğun ruh sağlığının olumlu yönde gelişmesinin, onun okuldaki başarısı üzerindeki olumlu etkileri bilinmektedir. Bu gereksinimler, çağdaş eğitim sistemin de psikolojik danışma ve rehberlik mesleğinin hizmetlerine duyulan talebi giderek arttırmaktadır(Ültanır, 2005, 105). Okul danışmanları programın bir parçası olan her etkinliği öğrencinin ihtiyaçlarını dikkatli analiz ederek hazırlamalıdır. Yeni teknolojilerle hızla değişen toplumlar da , globalleşmenin etkisiyle değişen demokrasiler de hızlı değişime ihtiyaç duyar ve bu değişimler ergenler içinde geçerli olur. Onların ihtiyaçları durağan, sabit değildir. Bu yüzden , ihtiyaçların değerlendirilmesi programın yaşam döngüsü içinde sürekli yapılan bir çalışma olarak görülmelidir(Lavusu,2010:32).

Problem alanlarına göre rehberlik 3'e ayrılır:

1) Eğitsel Rehberlik: Bireyin eğitim yaşamı ile ilgili bütün sorunlarına dönük olarak verilen psikolojik yardımlar eğitsel rehberlik ve psikolojik danışma adı altında toplanabilir. Eğitim ve eğitimle ilgili problemler günümüzde her bireyin yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik uygulamalarının önemli bir kısmı doğrudan doğruya öğrencilerin öğrenimleri sırasında karşılaştıkları eğitsel sorunlarla ilgilidir (Kepçeoğlu, 1999, 72).

İlköğretim öğrencilerinin bilgi kaynaklarına ulaşabilmeleri ve öğrenmeyi öğrenmeleri için eğitsel rehberlik ihtiyaçları giderilmelidir. İlköğretim öğrencilerine aktif öğrenme, öğrenmeyi öğrenme gibi konularda rehber öğretmenler tarafından bilgiler verilebilir veya bu beceriler grup rehberliği programları ile kazandırılabilir(Kesici; Hamarta; Arslan, 2008, 366).

Bir öğrencinin eğitim hayatı boyunca karşılaşılabileceği sorunlar kronolojik bir sıra izler. Bunlar sırasıyla bir okul seçimi, okula uyum, okulda alan veya dal seçimi, genel okul başarısını sağlama, ders ve ödev hazırlama, sınavlarda başarılı olma ve bir üst okula

hazırlama olarak sayılabilir. Öğrencilerin yeteneklerinin tespiti ve bu yeteneklerine uygun eğitimin verilmesi de eğitsel rehberlik faaliyetleri içerisinde (Karagözoğlu ve Kemertaş, 2004, 98).

Yeşilyaprak'a göre (2006) hangi eğitim düzeyinde olursa olsun eğitsel rehberlik hizmetleri şu genel amaçları gerçekleştirmeye yöneliktir:

- 1.Öğrencinin okula ve okulun bulunduğu çevreye uyum sağlaması
- 2.Etkin ders çalışma becerilerini kazanma
- 3.Eğitsel kararlar vermesi ve seçimler yapma
- 4.Başarıyı engelleyen etmenleri azaltma ya da ortadan kaldırma
- 5.Öğrencilerin ilgi, yetenek, eğilim ve özelliklerine uygun bir eğitsel ortam yaratma
- 6.Okul yaşamı ile meslek yaşamı arasındaki ilişkiyi sağlama

2) Mesleki Rehberlik: Gençlerin çeşitli meslekleri tanımaları ve kendi özelliklerine uygun olan meslekleri seçmeleri, seçtikleri mesleklere hazırlanmaları ve mesleki yönden gelişmeleri amacıyla yapılan yardım hizmetleridir(Yeşilyaprak, 2006, 190). Bireyin kendisi, çevresi ve meslek olanakları hakkında bilgilere sahip olmasına ve bu alandaki bilgiyi değerlendirip doğru bir karara varmasına yardımcı olmak gibi hizmetlerden oluşmaktadır. Mesleki gelişim, mesleğe yönelme ile ilgili düşünceler, meslek seçimi, mesleğe giriş, mesleğe uyum, meslekte ilerleme, emeklilik ve sonrası gibi bireyin yaşamının büyük bir kısmını kapsamaktadır (Kaya, 2005, 140).

Mesleki alanda önemli unsurlar:

- *Mesleki olanakları incelemek
- *Mesleki çalışma imkanlarını araştırma
- *Pozitif çalışma alışkanlıklarına olan gerekliliği anlama(Kalın, 1999, 22).

Mesleki rehberliğin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Çünkü meslek alanları hızla artmakta ve karmaşıklaşmaktadır. Eğitim sistemi içerisindeki değişimleri de dikkate aldığımızda meslek seçiminin ve mesleki alanda yapılacak rehberliğin önemi gün geçtikçe artmaktadır(Karagözoğlu ve Kemertaş, 2004, 101).

3) Kişisel Rehberlik: Eğitim hizmetlerinin kaçınılmaz bir parçası olarak değerlendirilen psikolojik hizmetler ile bireyin her şeyden önce insan olarak etkili bir birey olma ve belli bir sosyal ortamda yaşamını ilişkisel olarak sürdürmesi amaçlanmaktadır. Bu

çerçevede tüm eğitim hizmetlerinin yapılandırılması, yürütülmesi ve değerlendirilmesinde kişisel rehberlik hizmetlerinin yeri eğitimin kendisi kadar önemlidir (Can, 2002, 96).

Nitelik itibarıyla ne eğitsel ne de meslek planları ile ilgili olmayan problemler vardır. Bu problemler, kişinin duygu ve düşüncelerinden sosyal ilişkilerinden davranışlarından doğan problemlerdir. Bu problemlerle ilgili olarak yapılan rehberliğe ve danışmaya, kişisel-psikolojik problemlerle ilgili rehberlik denir (Tan, 2000, 139).

İnsanlar arasındaki ilişkiler ve iletişim becerilerinin kazandırılması, özgüven, atılganlık, bağımsızlık gibi psikolojik sağlıkla ilgili özelliklerin kazandırılması, geliştirilmesi ve/veya korunması, insan-sosyal ilişkilerini güçlendiren veya iyileştiren beceriler kişisel rehberliğin kapsamını oluşturmaktadır (Akbaba ve Bilgin, 2009, 74).

İlköğretim öğrencilerinin kendileri ile ilgili bilgileri sağlıklı bir şekilde elde etmeleri için kişisel rehberlik ihtiyaçları giderilmelidir. İlköğretim öğrencisinde bulunması gereken ama bulunmayan bir takım beceriler (karar verme, iletişim, akran ilişkileri, çatışma çözümü gibi) grup rehberliği programları ile öğrencilere kazandırılmalıdır (Kesici; Hamarta; Arslan, 2008, 366).

2.5.1. İlköğretimde Rehberlik

Ülkemizde, temel bir eğitim olarak tüm yurttaşlarımıza verilen ilköğretim zorunludur. Bu nedenle bu eğitimden hemen hemen tüm ülke nüfusunun yararlandığı varsayılabilir. Üstelik bu eğitimi alanların büyük bir kısmı da üst eğitime devam etmemektedir. Diğer bir deyişle, ilköğretimdeki kazanımlarıyla yaşamlarını sürdürmektedir. Bu yüzden ilköğretim düzeyindeki eğitimin niteliğini yükseltmek son derece önemlidir. İşte rehberlik hizmetlerinden beklenen de bu eğitim kademesinde çocuğun sağlıklı gelişmesi, çevresine uyumlu, dengeli bir birey olarak yetişmesi için ona yardımcı olabilmesidir (Yeşilyaprak, 2006, 47).

İlköğretimde rehberlik hizmetleri gerek ülkemizde gerekse dünyada ihmal edilmiş ve genellikle orta öğretim düzeyinde rehberlik hizmetlerine ağırlık verilmiştir. Ancak

dünyada 60'lı yıllar, ülkemizde ise 90'lı yıllardan itibaren bu konuya olan ilgi yoğunlaşmış ve önemi artmıştır(Kuzgun, 2004, 5).

Hill ve Luckey'e göre(1969) ilköğretimde verilecek rehberlik hizmetleri çocuğun aşağıdaki konularda olgunlaşmasını amaçlamalıdır:

- 1.Kendini anlamada.
- 2.Kendine karşı sorumlu olma anlayışında.
- 3.İş ve eğitim dünyasını anlamada.
- 4.Karar vermede.
- 5.Problemleri çözebilmede.
- 6.İnsan davranışlarını anlamada.
- 7.Hayatın, özellikle başkalarıyla olan ilişkilerle ilgili, beklentilerine ya da gereklerine uyum sağlamada.
- 8.Yüksek idealleri başarıma ile ilgili değerlerinde(Akt.Kuzgun,2004:5).

İlköğretimde rehberlik hizmetlerinin gelişimine büyük katkısı olan Dinkmeyer'e (1970) göre ilköğretimde rehberliğin hedefleri aşağıdaki biçimde özetlenebilir:

- 1.Tüm öğrencilerin zihinsel, kişisel ve sosyal alanlardaki bütün ihtiyaçlarını karşılamaları konusunda öğretmenlere yardım etmek.
- 2.Bireysel sapmalar ve eksiklikler kadar bireyin güçlü yanlarını ve yeteneklerini de erkenden belirlemek.
- 3.Öğretmenleri çocuğun kişisel ihtiyaçları, amaçları ve hedeflerinden haberdar etmek ve bunlara karşı duyarlı kılmak. Öğretmenleri eğitim psikolojisi, çocuk gelişimi öğrenme teorisi ve sınıf içi rehberliğin ilkelerini kullanabilir hale getirmek.
- 4.Öğretmen ve diğer okul personelini rehberliğin tekniklerini öğrenmeye ve bunları kullanmaya güdülemek. Öğrencilerle ilgili olarak toplanan verileri kullanmaları ve bütün eğitimsel yaşantıları bireyselleştirmeleri konularında onları cesaretlendirmek.(Akt.Erkan, 1997, 338).

Dinkmeyer ve Coldwell (1970) bir başka çalışmada ilköğretimde rehberliğin amaçlarını aşağıdaki biçimde belirtmişlerdir:

- 1.Çocuğun kendini anlama düzeyini artırmak yetenekleri, ilgileri, kişiliği, başarısı ve fırsatlar arasındaki ilişki konusundaki anlayışını artırmak.

2. Başkalarının ihtiyaçlarına duyarlılıkla beraber, sosyalleşme süreçlerini kolaylaştırmak. Sosyal ilgi ve ait olma duygusunu geliştirmek.
3. Çocuğun sorumlu ve amaçları olan bir birey olmasına yardım etmek. Çocuğun akademik başarı için gerekli olan içsel bir öğrenme güdüsü kazanmasına yardım etmek. Kişisel amaçlar oluşturmasına yardım etmek.
4. Çocuğun öz-yönelim, problem çözme ve karar verme konularındaki düzeylerini yükseltmelerine yardım etmek. Eğitimsel süreçlere daha fazla katılmaya teşvik etmek.
5. Çocuğun kendisi hakkında olumlu kavramlar ve tutumlar geliştirmesine, kendini kabul düzeyini artırmasına yardım etmek. Yaşam görevlerini yerine getirme konusunda cesaretlendirmek.
6. İnsan davranışının doğasını anlamalarına ve insan ilişkilerinde olgunlaşmalarına yardım etmek. (Akt. Erkan, 1997: 339).

Ültanır'a göre (2003) okul danışmanının görevleri her bir çocuğun;

1. Kendini bilme, anlama ve kabul etmesine yardım etme; onun sahip olduğu eşsiz varlık ve eksikliklerin neler olduğu ile, sağlıklı bir benlik kavramı gelişimi hakkında bilinçlenmesini sağlamak,
2. Sosyal, duygusal, fiziksel ve bilişsel olarak en uygun düzeyde gelişmesine ve yaşamını istediği biçimde götürmesine yardım etmek. Bu amacın gerçekleşmesini sağlamak için, amaç edinme, seçim yapma ve yaşamı planlama deneyimleri için destek sağlamak,
3. Mesleki gelişiminde olduğu kadar, uygun akademik gelişmeye ulaşmasında da yardımcı olmak,
4. Karmaşık kişiler arası ilişkilerle olduğu kadar, normal kişiler arası ilişkilerle tanışması ve bunlarla da uğraşabilmesine yardımcı olmak,
5. Kişisel ve heyecansal problemleriyle başa çıkabilmesinde yardımcı olmak,
6. Kendi yaşamı doğrultusunda yer alan ve giderek artan sorumlulukları arayıp bulmasını kabul etmesini sağlamaktır.

İlkokullarda Rehberlik ve Psikolojik Danışma çalışmalarına "Niye ihtiyacımız olduğu" sorusuna verilebilecek olan en iyi cevap belki de, bireyin yaşamının sadece ergenlik ve lise dönemlerinde başlamadığı, hatta doğum öncesi dönemle birlikte başladığı şeklinde olacaktır. Danışmanlar özellikle çocuklara yardım ederken onların güvenlerini

kazanabilirlerse, bireyler ilerideki yaşamlarında da gerek duydukları durumlarda, danışman yardımını almaya istekle yönelebileceklerdir(Ültanır, 2003: 9).

Yeni yetişen nesil, önceki nesillere göre daha erken yaşlarda fiziksel, sosyal ve zihinsel olgunluğa ulaşmaktadır. İlköğretim ikinci kademedeki öğrencilere:

- 1.Gelişimsel değişimlere ve bu değişimlere uyum sağlamaya yönelik ihtiyaçları için
- 2.Eğitimsel, sosyal, mesleki/kariyer ihtiyaçları için aile-öğretmen ve danışman katılımlı hizmetler sunulmalıdır(Akboy ve İkiz, 2007, 157).

İlköğretim II.kademe öğrencilerinin kişisel/sosyal, eğitsel ve mesleki alanlardaki gelişimsel gereksinimleri şu şekilde sıralanabilir:

- *Değişimle başa çıkma
- *Kişilerarası ilişkiler kurma
- *Eğitsel ve mesleki seçenekleri araştırma
- *Eğitsel ve mesleki kararlar alma
- *Akran baskısıyla başa çıkma
- *Akranları ve yetişkinlerce kabul görme
- *Kendini daha iyi anlama
- *Başarı ve başarısızlığa uyum sağlama
- *Problem çözme ve karar alma becerilerini geliştirme
- *Sosyal, duygusal ve bilişsel beceriler geliştirme (Akt. Akbaba, Bilgin, 2009, 136; Thomson, 2002).

İlköğretimde yürütülen rehberlik hizmetleri, çocuğun kendisinden çok onu yetiştiren çevreye odaklanmıştır. Ortamı iyileştirme olarak adlandırılan bu yardımın amacı başta ana-babalar olmak üzere, çocuğu etkilemekte olan bütün kişileri çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda aydınlatmaktır. Bu açıdan, aşırı koruyucu ya da aşırı istekçi, sert ya da ilgisiz ana babalara grupla psikolojik danışma hizmeti vermek ve bu yolla onların çocuklarına karşı daha sağlıklı bir tutum geliştirmelerine yardımcı olmak bu merkezlerde çalışan danışma psikologlarının belli başlı görevlerini oluşturmaktadır (Kuzgun, 2002, 227). Kesici'nin yaptığı araştırmada (2007), ilköğretim 6.7.ve 8.sınıf öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçlarının belirlenmesinde ailevi durumları ile ilgili sınıf rehber öğretmenlerden alınan görüşlere göre; ana-baba ayrılığı, ailelerin ilgisizliği, aile baskısı, maddi yetersizlik, ailelerin çocuktan beklentilerinin yüksek olması ve anne-

baba kavgaları rehberlik ihtiyacını artıran faktörlerin başında gelmektedir. İşte bu noktada parçalanmış aile çocuklarında ana-baba-çocuk ilişkisinde danışmanlara önemli görevler düşmektedir.

Özellikle öğrenciler üzerinde etkiyi güçlü hale getiren iki önemli değişken vardır. Birincisi, altıncı sınıf öğrencilerinin ilköğretim birinci kademedeki ikinci kademeğe geçiş yapmalarınıdır. İkincisi ise altıncı sınıf ve yedinci sınıf öğrencilerinin ergenlik dönemine girmeleridir. Üçüncüsü ise sekizinci sınıf öğrencilerinin ilköğretimden ortaöğretime geçiş yapmalarınıdır. Bu iki değişken 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin rehberlik ve psikolojik danışmaya ihtiyaç duydukları dönemdir (Kesici, 2007, 366). İlköğretim temel beceriler kazandıran bir eğitim olduğu kadar, öğrencileri bir üst eğitime veya hayata hazırlayan bir eğitim aşamasıdır. Bu bakımdan ilköğretimde meslekler ve iş olanakları hakkında öğrencilere bilgi vermek ve onları meslekleri incelemeye güdülemek temel rehberlik hedeflerinden biri sayılmaktadır (Kuzgun, 2002, 228).

2.5.2. Yurt İçinde ve Yurt Dışında Rehberlik İhtiyacı Alanında Yapılan Araştırmalar

Harper ve Marshal (1991)'ın ergenlerin ihtiyaçlarını belirledikleri araştırmalarında, cinsiyetler arası farklılıkların olduğunu tespit etmişlerdir. Erkek öğrencilerin daha çok eğitsel ve mesleki konulara yöneldikleri görülürken kız öğrencilerin de daha çok sosyal ilişkilere yöneldiklerini görmüşlerdir. Gordon'un (2000) araştırması da bu bulguyu desteklemektedir.

Kesici'nin (2007), Şube Rehber Öğretmenlerinin görüşlerine göre 6. 7. ve 8.sınıf öğrencilerinin rehberlik ve danışma ihtiyaçlarını incelediği araştırmasında eğitsel, mesleki ve kişisel/sosyal rehberlik boyutunda farklı sonuçlara ulaşmıştır. Eğitsel rehberlik boyutunda şu sonuçlara ulaşılmıştır: 6. sınıf rehber öğretmenlerinin üçte biri öğrencilerin eğitsel etkinliklere, üçte biri verimli ders çalışma yöntemlerine, küçük bir bölümü toplum kurallarını öğrenmeye, küçük bir bölümü okuma alışkanlıkları kazanmaya ve bilgilendirilmeye dair eğitsel rehberliğe ihtiyacı olduğu belirtilmiştir. 7. sınıf rehber öğretmenlerinin dörtte biri öğrenilenlerin hayata aktarılması konusunda, dörtte biri eleştirel ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi konusunda, dörtte biri ders çalışma yöntemleri konusunda ve küçük bir bölümü öğrencilerin ilgisizliğinden dolayı

rehberliğe ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. 8. sınıf rehber öğretmenlerinin yarıya yakını verimli ders çalışma yöntemleri, öğretmenlerin yarıya yakını serbest zaman faaliyetleri, beşte biri okuma alışkanlığı kazandırılması ve beşte biri sınav sistemi hakkında bilgilendirilme konularında rehberliğe ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. Altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerin eğitsel rehberlikle ilgili en önemli ihtiyaçları motive olamama (okulda öğrenilenleri hayata aktaramama) ve verimli ders çalışma becerilerini geliştirecek olan okuma ve eleştirel düşünme yeteneğini artırma konularında gereksinim yaşamaktadırlar.

Altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerin mesleki rehberlik ve danışmanlıkla ilgili ihtiyaçları mesleki bilgi edinme ihtiyacı, öğrencilerin kendilerinin ilgi ve yeteneklerinin farkına varmaları ve en önemlisi de mesleklerin gerektirdiği niteliklerle bireyin ilgi ve yeteneklerinin uzlaştırma konusunda ortaya çıkan ihtiyaçtır.

Kişisel/Sosyal rehberlik boyutunda da şu sonuçlara varılmıştır: 6. sınıf rehber öğretmenlerinden; yarıya yakını ailevi problemler, dörtte biri kimlik kargaşası, küçük bir bölümü iletişim yöntemleri, çok küçük bir bölümü içe kapanıklık ve motivasyon eksikliği konularında öğrencilerin rehberliğe gereksinim duyduklarını belirtmiştir. 6. sınıf öğrencilerin kişisel problemlerle ilgili rehberlik ve danışmanlık ihtiyaçların büyük çoğunluğunu anne ve baba arasında çıkan tartışma ve bu tartışmadan çocuğun etkilenmesidir. Ergenlik dönemi öğrencinin kimlik gelişiminde önemli role sahip olduğu için öğrencilerde kişilik oluşumunda billurlaşmama, öğrencinin çevresi ile iletişim kuramama ve bunun sonucu içe kapanma ve bu durumun oluşturduğu gerginlikten dolayı rehberlik ve danışmanlığa gereksinim duyabilirler. 7. sınıf rehber öğretmenlerinin yarıya yakını ailevi problemler, dörtte biri kendini ifade edememe, yarıya yakını gruplaşma ve kıskançlık, çok küçük bir bölümü ergenlik dönemi sorunları ve sorumluluk almama konularında öğrencilerin rehberliğe ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. 7. sınıf öğrencileri açısından içinde buldukları dönem ergenlik dönemidir ve bu dönem yedinci sınıf öğrencileri için ailedeki küçük bir çatışmanın büyütülmesi ile öğrenciler kendilerini gergin hissedebilir. 8. sınıf rehber öğretmenlerinin yarıya yakını ergenliğin getirdiği bedensel (fiziki) sorunlar, üçte bire yakını kendine güvensizlik, beşte biri maddi sıkıntı, beşte biri sınav kaygısı, çok küçük bir bölümü içe kapanıklık ve kimlik karmaşası konularında öğrencilerin rehberlik ve danışmaya gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir. 8. sınıf öğrencilerinin rehberlik ve danışmanlık

gereksinimlerinin nedenleri arasında ergenlik dönemindeki öğrencilerin bedensel, duygusal ve sosyal yönden gelişim ihtiyaçlarının karşılanmamasındaki sorunlar gösterilebilir. 8. sınıf öğrencilerinde sınav kaygısının oluşması ortaöğretime geçiş sınavının sekizinci sınıfta olmasından dolayı olabilir.

6. sınıf rehber öğretmenlerinin dörtte biri anne baba ayrılığı ve ailelerin ilgisizliği, küçük bir bölümü ailevi baskı ve maddi sıkıntı ve çok küçük bir kısmı ailelerin çocuklarını takdir etmemesi ve ailelerinin bilinçsiz olması konularından dolayı ortaya çıkan sorunlardan rehberlik ve danışmanlığa ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. 6. sınıf öğrencilerin rehberlik ve danışmaya ihtiyaç duymalarının nedenlerinden en belirgin olanı öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyleri ile ilgilidir. Çünkü anne baba ayrılığıyla, ailenin ekonomik ve eğitim düzeyinin düşük olmasından dolayı aileler çocuklarına ilgisiz kalabilir, otoriter tutum sergileyebilir, çocuğunun eğitimi ile ilgili ne yapacağını kestiremeyebilir ve en önemlisi de çocuğunu takdir etmeyebilir. 7. sınıf rehber öğretmenlerinin yarısı ailelerin ilgisizliğinin getirdiği sorunlar, yarıya yakınının anne – baba ayrılığı ve dörtte biri kuşak çatışması ve çok küçük bir kısmı ailelerin beklentilerinin yüksek olmasından kaynaklanan sorunlardan dolayı öğrencilerin rehberlik ve danışmanlığa gereksinim duyduklarını belirtmiştir. 7. sınıf öğrencilerinin rehberlik ve danışmaya gereksinim duymalarının nedenleri arasında; ailenin ilgisizliği, boşanması, kuşak çatışması ve yüksek beklentileri vardır. Öğrenciler ailelerinden sürekli sosyal destek ve takdir beklerler. Öğrencilere aileleri ilgi göstermediği zaman, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimi normal ilerlemeyebilir. 8. sınıf rehber öğretmenlerinin yarıya yakını ailelerin baskısı, üçte birinden azı ailelerin ilgisizliği ve anne baba kavgaları, beşte biri kardeş kıskançlığı, anne – baba ayrılığı, maddi sıkıntılardan kaynaklanan konularda öğrencilerin rehberlik ve danışmanlığa gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir. 8. sınıf öğrencilerinin altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinden rehberlik ve danışma ile ilgili en farklı ihtiyacı kardeş kıskançlığından kaynaklanan sorundan dolayı ortaya çıkan ihtiyaçtır.

Erkan (1997), ilköğretim öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçlarının belirlenmesi üzerine bir araştırma yapmıştır. Araştırma da elde edilen sonuçlardan bazıları şunlar olmuştur:

1.İlkokul öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin sıralamada ilk sıralarda yer alan ihtiyaçlar şunlardır:

- *Daha verimli çalışma yollarını öğrenme
 - *Okulda öğrendiklerinin gelecekteki mesleğinde onlara nasıl yardımcı olacağını öğrenme
 - *Yeteneklerinin ve ilgilerinin gelecekteki meslekleri ile olan ilişkilerini öğrenme
 - *En başarılı olacağı işleri öğrenme
 - *Değişik mesleklerin özelliklerini öğrenme
 - *Zamanı nasıl daha iyi kullanabileceğini öğrenme
 - *Çeşitli meslekler için gerekli eğitim türlerini öğrenme
 - *Sınavlarda nasıl daha başarılı olabileceğini öğrenme
 - *Yapmaktan mutlu olacakları şeyleri öğrenme
 - *Zihnini derste nasıl daha fazla tutabileceğini öğrenme
- 2.Eğitsel ve mesleki rehberlik ihtiyaçları üst sınıflarda kişisel ve sosyal rehberlik ihtiyaçları alt sınıflarda yer almıştır.
- 3.İlkokul öğrencileri orta okul öğrencilerinden fazla rehberlik ihtiyacı hissetmişlerdir.
- 4.Kız ve erkek öğrencilerin rehberlik ihtiyaçları arasında fark bulunmamıştır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evreni, örnekleme, veri toplama aracı, verilerinin toplanması ve verilerinin analizinde kullanılan istatistiksel analizler ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Betimsel nitelikte olan bu araştırma; parçalanmış ve tam aile çocuklarının rehberlik ihtiyaçlarının belirlenmesini amaçlayan tarama modelinde bir çalışmadır. Karasar (2005)'a göre tarama modeli, var olan bir durumu ortaya çıkarmaya ve olduğu gibi betimlemeye çalışan bir araştırma modelidir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2011-2012 öğretim yılında Kayseri merkez ilçelerindeki(Melikgazi, Kocasinan, Talas, İncesu, Hacılar) ilköğretim 6. 7. ve 8.sınıflara devam eden 124 parçalanmış ve 157 tam aile çocukları oluşturmaktadır. Örneklem grubu evreni yansıtacak oranda ve tesadüfi olarak seçilmiştir. Araştırma kapsamına alınan okulların okul idaresi ve psikolojik danışmanları ile iletişim kurularak örnekleme alınacak öğrencilerin belirlenmesi ve bunlara anket uygulanması sağlanmıştır. Kişisel bilgi formunun ön uygulaması ile parçalanmış aile çocuklarının sınıflardaki dağılımı incelenerek sayıları tespit edilmiştir.

Tablo 3.1. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dağılımları

Sınıf Düzeyi	N	%
6. Sınıf	82	29,2
7. Sınıf	97	34,5
8. Sınıf	102	36,3
Toplam	281	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde araştırmaya 6.sınıf öğrencilerinden 82 (%29.2), 7.sınıf öğrencilerinden 97 (%34.5) ve 8.sınıf öğrencilerinden 102 (%36.3) olmak üzere toplam 281 (%100.0) öğrenci katılmıştır

Tablo 3.2. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kız	142	50,5
Erkek	139	49,5
Toplam	281	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde öğrencilerin 142'sinin kız (%50.5), 139'unun erkek (%49.5) olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3. Araştırmaya katılan öğrencilerin aile durumlarına göre dağılımları

Aile durumları	N	%
Tam aile	157	55,9
Parçalanmış aile	124	44,1
Toplam	281	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile durumlarına göre dağılımları incelendiğinde öğrencilerin 157'sinin tam aile çocuğu (%55.9), 124'ünün parçalanmış aile çocuğu (%44.1) olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada verileri toplamak amacıyla Kişisel Bilgi formu ve Rehberlik İhtiyaçlarını Belirleme formu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan çocukların cinsiyet ve aile durumlarını belirlemek amacıyla hazırlanan kapalı uçlu soruların olduğu kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bu formda ağırlıklı not ortalaması, anne/baba eğitim düzeyi, ailenin ortalama aylık geliri, anne/babanın evliliğinin devam edip etmediğı, anne/babanın hayatta olup olmadığı ve eğer boşanma durumu varsa öğrencinin kiminle yaşadığı ve ayrı kaldığı ebeveynini ne sıklıkla gördüğü gibi sorulara öğrencilerin cevap vermeleri istenmiştir.

Rehberlik İhtiyaçlarını Belirleme Formu: Bu form Idaho Rehberlik Programında ilkokul ve ortaokul düzeyi için önerilen ihtiyaç belirleme formlarındaki maddelerin Türkçeye çevrilerek birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Forma alınan maddeler iki dil uzmanı tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiş ve çevirinin doğruluğu değerlendirilmiştir. Daha sonra maddeler beş alan uzmanı tarafından Form'un kullanılma amacına uygunluğu açısından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede tüm maddeler beşli bir ölçek üzerinden üç'ün üstünde puan almışlardır. Ayrıca uzmanlarca önerilen iki madde de forma eklenmiştir. Form'un anlaşılabilirliğinin test edilmesi amacıyla ilkokul üçüncü sınıf öğrencilerinden 38 kişilik bir gruba bir uygulama yapılmıştır. Uygulama sırasında öğrencilere anlamadıkları maddelerin karşısına soru işareti koymaları istenmiştir. Bu uygulamadan edinilen izlenimlere göre formda yer alan maddelerin ifadelerinde değişiklikler yapılmıştır. Form'da yer alan maddelerin her birine evet, kararsızım ya da hayır seçeneklerinden biri ile cevap verilebilmektedir. Elde edilecek değerleri sürekli puan haline getirebilmek amacıyla bu seçeneklere sırasıyla 3, 2 ve 1 puan verilmektedir. Form'daki maddeler üç faktörde toplanmaktadır. Form'un ilk halinde bunlar: eğitsel rehberlik ihtiyacı (10 madde), mesleki rehberlik ihtiyacı (7 madde) ve kişisel/sosyal rehberlik ihtiyacıdır (9 madde) (Erkan, 1997, 363-367).

3.4. Verilerin Toplanması ve Verilerin Analizi

Verileri toplamak amacıyla öncelikli olarak ilköğretim okulları ziyaret edilmiş ve eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde Kişisel Bilgi Formu ve Rehberlik İhtiyaçlarını

Belirleme formu birlikte uygulanmıştır. Uygulama sonunda anketler sınıflara, cinsiyetlere ve aile durumlarına göre tasnif edilmiştir.

Bu araştırmanın bağımsız değişkenleri; cinsiyet, sınıf düzeyleri, not ortalamaları, anne/baba eğitim düzeyleri ve aile durumlarıdır. Bağımlı değişkenler ise eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçlarıdır. Rehberlik ihtiyaçları puan ortalamalarının cinsiyet ve aile durumları değişkeni açısından farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için T testi kullanılmıştır. Rehberlik ihtiyaçları puan ortalamalarının sınıf seviyesi, anne-baba eğitim düzeyi, not ortalaması ve aile durumu açısından farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla tek yönlü varyans analizi (F testi) kullanılmış, farklılaşmanın kaynağını belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır

Araştırmada aile durumu (parçalanmış aile, tam aile) ve cinsiyet (kız, erkek) bağımsız değişkenlerinin birden fazla bağımlı değişken (eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyacı) üzerindeki etkisini incelemek amacıyla çoklu varyans analizi (MANOVA) uygulanmıştır. Yapılan MANOVA analizinden elde edilen bulgular doğrultusunda, birimler arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde, uygulanan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular ve açıklamaları araştırmanın amaçlarına göre verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.1. Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının cinsiyetlerine göre farklılaşma durumuna ilişkin t testi sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	Std. Sapma	T	p
Eğitsel	Kız	142	15,71	3,21	,115	,908
	Erkek	139	15,75	3,21		
Mesleki	Kız	142	9,39	2,42	,582	,561
	Erkek	139	9,23	2,30		
Kişisel	Kız	142	17,73	3,93	,195	,846
	Erkek	139	17,82	3,61		

*p< .05

Tablo 4.1’de araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının cinsiyetlere göre dağılımı incelendiğinde eğitsel rehberlik boyutunda kız öğrencilerin puan ortalamasının 15.71, erkek öğrencilerin puan ortalamasının ise 15.75 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan

t değeri ($t= .115$, $p>0.05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının cinsiyetlere göre dağılımı incelendiğinde mesleki rehberlik boyutunda kız öğrencilerin puan ortalamasının 9.39, erkek öğrencilerin puan ortalamasının ise 9.23 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t= .582$, $p>0.05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının cinsiyetlere göre dağılımı incelendiğinde kişisel rehberlik boyutunda kız öğrencilerin puan ortalamasının 17.73, erkek öğrencilerin puan ortalamasının ise 17.82 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t= .195$, $p>0.05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları aile durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.2. Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının aile durumlarına göre farklılaşma durumuna ilişkin t testi sonuçları

	Aile Durumu	N	\bar{X}	Std. Sapma	t	P
Eğitsel	Tam aile	157	16,01	3,25	1,649	,100
	Parçalanmış aile	124	15,37	3,12		
Mesleki	Tam aile	157	9,43	2,25	,958	,3399
	Parçalanmış aile	124	9,16	2,49		
Kişisel	Tam aile	157	16,83	3,45	4,898*	,001
	Parçalanmış aile	124	18,96	3,83		

$p < ,05$

Tablo 4.2’de araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının aile durumlarına göre dağılımı incelendiğinde eğitsel rehberlik boyutunda tam aile çocuklarının puan ortalamalarının 16.01, parçalanmış aile çocuklarının puan ortalamalarının ise 15.37

olduğu görülmektedir. İki gurubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t= 1.649$, $p> 0.05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının aile durumlarına göre dağılımı incelendiğinde mesleki rehberlik boyutunda tam aile çocuklarının puan ortalamalarının 9.43, parçalanmış aile çocuklarının puan ortalamalarının ise 9.16 olduğu görülmektedir. İki gurubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t= .958$, $p> 0.05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının aile durumlarına göre dağılımı incelendiğinde kişisel rehberlik boyutunda tam aile çocuklarının puan ortalamalarının 16.83, parçalanmış aile çocuklarının puan ortalamalarının ise 18.96 olduğu görülmektedir. İki gurubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=4.898$, $p< 0.05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuca göre görülmektedir ki parçalanmış aile çocuklarının kişisel rehberlik ihtiyaçları daha fazladır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları sınıf düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.3. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin \bar{X} , ve standart sapma değerleri

	Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	Std. Sapma
Eğitsel	6. Sınıf	82	15,40	3,05852
	7. Sınıf	97	15,74	3,17306
	8. Sınıf	102	15,99	3,36109
Mesleki	6. Sınıf	82	8,71	2,13307
	7. Sınıf	97	9,45	2,23616
	8. Sınıf	102	9,65	2,57365
Kişisel	6. Sınıf	82	18,70	4,26148
	7. Sınıf	97	17,69	3,53660
	8. Sınıf	102	17,10	3,43801

Tablo 4.3’de sınıf düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçlarından eğitsel rehberlik alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 15.99 ile 8.sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla 15.74 puan ortalaması ile 7.sınıf öğrencileri izlerken 15.40 ile en düşük ortalamanın 6.sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir.

Tabloda sınıf düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçlarından mesleki rehberlik alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 9.65 ile 8.sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla 9.45 puan ortalaması ile 7.sınıf öğrencileri izlerken 8.71 ile en düşük ortalamanın 6.sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir.

Tabloda sınıf düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçlarından kişisel rehberlik alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 18.70 ile 6.sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla 17.69 puan ortalaması ile 7.sınıf öğrencileri izlerken 17.10 ile en düşük ortalamanın 8.sınıf öğrencilerine ait olduğu görülmektedir.

Tablo 4.4. Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının sınıf düzeylerine göre farklılaşma durumuna ilişkin TUKEY testi sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) sınıf	(J) sınıf	Ortalamalar arası fark	
			(I-J)	p
Mesleki	6. Sınıf	7. Sınıf	-,73410	,093
		8. Sınıf	-,93735*	,020
	7. Sınıf	8. Sınıf	-,20325	,813
Kişisel	6. Sınıf	7. Sınıf	1,01660	,166
		8. Sınıf	1,59947*	,011
	7. Sınıf	8. Sınıf	,58288	,514

Tablo 4.4’deki bulgular incelendiğinde 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin mesleki rehberlik ihtiyaçlarında anlamlı bir fark görülmemektedir. Bunun yanında 6. ve 8. sınıf öğrencilerinin mesleki rehberlik ihtiyaçlarına bakıldığında 8.sınıf öğrencilerinin

mesleki rehberlik ihtiyacının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir.7. ve 8. sınıf öğrencilerinin mesleki rehberlik ihtiyaçları arasında da anlamlı bir fark yoktur.

Kişisel rehberlik ihtiyacına bakıldığında; 6.ve 7. sınıf öğrencileri arasında kişisel rehberlik ihtiyacında anlamlı bir farklılık görülmezken, 6. ve 8. sınıf öğrencilerinin kişisel rehberlik ihtiyacında anlamlı farklılık görülmektedir. 6. sınıf öğrencilerinin kişisel rehberlik ihtiyacı 8. sınıf öğrencilerinin kişisel rehberlik ihtiyacından anlamlı düzeyde yüksektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları not ortalamalarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.5. Araştırmaya katılan öğrencilerin not ortalamalarına göre rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin \bar{X} , ve standart sapma değerleri

	Not Ortalaması	N	\bar{X}	Std. Sapma
Eğitsel	0-44 arası	37	14,81	3,12550
	45-54 arası	48	15,10	2,78476
	55-69 arası	59	15,49	3,59297
	70-84 arası	85	15,88	3,00560
	85-100 arası	52	17,00	3,18698
Mesleki	0-44 arası	37	8,75	2,08707
	45-54 arası	48	9,10	2,45157
	55-69 arası	59	9,74	2,21743
	70-84 arası	85	9,47	2,55692
	85-100 arası	52	9,15	2,25253
Kişisel	0-44 arası	37	18,21	4,20407
	45-54 arası	48	18,47	3,54899
	55-69 arası	59	17,83	4,15706
	70-84 arası	85	17,85	3,61924
	85-100 arası	52	16,61	3,28487

Tablo 4.5’de eğitsel rehberlik boyutunda not ortalamalarına göre dağılıma bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 17.00 ile 85-100 notlarına ait olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 15.88 ile 70-84 notları arası, 15.49 ile 55-69 notları arası, 15.10 ile 45-54 notları arası ve 14.81 ile 0-44 notları arası izlemektedir.

Mesleki rehberlik boyutunda not ortalamalarına göre dağılıma bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 9.74 ile 55-69 notlarına ait olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 9.47 ile 70-84 notları arası, 9.15 ile 85-100 notları arası, 9.10 ile 45-54 notları arası ve 8.75 ile 0-44 notları arası izlemektedir.

Kişisel rehberlik boyutunda not ortalamalarına göre dağılıma bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 18.47 ile 45-54 notlarına ait olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 18.21 ile 0-44 notları arası, 17.85 ile 70-84 notları arası, 17.83 ile 55-69 notları arası ve 16.61 ile 85-100 notları arası izlemektedir.

Tablo 4.6. Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının not ortalamalarına göre farklılaşma durumuna ilişkin f testi (ANOVA) sonuçları

	Varyansın Kaynağı	KT	sd	K.O	F	P
Eğitsel	Gruplararası	139,258	4	34,815	3,505*	,008
	Grup içi	2741,724	276	9,934		
	Toplam	2880,982	280			
Mesleki	Gruplararası	28,019	4	7,005	1,262	,285
	Grup içi	1532,422	276	5,552		
	Toplam	1560,441	280			
Kişisel	Gruplararası	101,707	4	25,427	1,808	,127
	Grup içi	3881,168	276	14,062		
	Toplam	3982,875	280			

Tablo 4.6'ya bakıldığında eğitsel rehberlik boyutunda gruplar arası farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değeri ($F= 3.505$, $p<.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu ifade etmektedir. Mesleki ($F=1.262$, $p> .05$) ve kişisel ($F=1.808$, $p> .05$) rehberlik boyutlarında grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değerlerinin ise .05 düzeyinde anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları boyutlarında ortaya çıkan farkın kaynağını tespit etmek amacıyla yapılan TUKEY testi sonuçları Tablo 4.7'de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının not ortalamalarına göre farklılaşma durumuna ilişkin TUKEY testi sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Not ortalaması	(J) Not ortalaması	Ortalamalar	
			arası fark (I-J)	P
Eğitsel	0-44 arası	45-54 arası	-,29336	,993
		55-69 arası	-,68071	,841
		70-84 arası	-1,07154	,420
		85-100 arası	-2,18919*	,012
	45-54 arası	55-69 arası	-,38736	,970
		70-84 arası	-,77819	,649
		85-100 arası	-1,89583*	,024
		70-84 arası	-,39083	,949
		85-100 arası	-1,50847	,090
		70-84 arası	-1,11765	,262

Tablo 4.7’deki veriler incelendiğinde eğitsel rehberlik ihtiyacına bakıldığında 0-44 not aralığındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyacı ile 45-54, 55-69, 70-84 notları arasındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyaçları arasında anlamlı bir farklılık görülmezken; 0-44 not aralığındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyaçları ile 85-100 not aralığındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyaçları arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir. 85-100 not aralığındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyacının daha fazla olduğu görülmektedir. Diğer taraftan 85-100 not aralığındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyaçları 45-54 not aralığındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyaçlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları anne eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.8. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin \bar{X} , ve standart sapma değerleri

	Anne Eğitim	N	\bar{X}	Std. Sapma
Eğitsel	İlkokul Mezunu	145	15,42	2,98065
	Ortaokul Mezunu	45	16,00	3,80191
	Lise Mezunu	54	15,83	3,00785
	Üniversite Mezunu	37	16,48	3,52469
Mesleki	İlkokul Mezunu	145	9,19	2,34016
	Ortaokul Mezunu	45	9,77	2,27525
	Lise Mezunu	54	9,61	2,43726
	Üniversite Mezunu	37	8,78	2,37036
Kişisel	İlkokul Mezunu	145	17,64	3,86137
	Ortaokul Mezunu	45	18,02	3,57700
	Lise Mezunu	54	18,18	3,59283
	Üniversite Mezunu	37	17,37	3,97458

Tablo 4.8’de eğitsel rehberlik boyutunda anne eğitim düzeylerine göre bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 16.48 ile üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 16.00 ile ortaokul mezunu, 15.83 ile lise mezunu ve 15.42 ile ilkokul mezunu izlemektedir.

Mesleki rehberlik boyutunda anne eğitim düzeylerine göre bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 9.77 ile ortaokul mezunu olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 9.61 ile lise mezunu, 9.19 ile ilkokul mezunu ve 8.78 ile üniversite mezunu izlemektedir.

Kişisel rehberlik boyutunda anne eğitim düzeylerine göre bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 18.18 ile lise mezunu olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 18.02 ile ortaokul mezunu, 17.64 ile ilkokul mezunu ve 17.37 ile üniversite mezunu izlemektedir.

Tablo 4.9. Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının anne eğitim durumlarına göre farklılaşma durumuna ilişkin f testi (ANOVA) sonuçları

	Varyansın Kaynağı	KT	sd	K.O	F	P
Eğitsel	Gruplararası	38,901	3	12,967	1,264	,287
	Grup içi	2842,081	277	10,260		
	Toplam	2880,982	280			
Mesleki	Gruplararası	26,967	3	8,989	1,624	,184
	Grup içi	1533,474	277	5,536		
	Toplam	1560,441	280			
Kişisel	Gruplararası	19,985	3	6,662	,466	,706
	Grup içi	3962,891	277	14,306		
	Toplam	3982,875	280			

Tablo 4.9'a bakıldığında rehberlik boyutlarında anne eğitim durumlarına göre gruplar arası farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değerlerinden eğitsel rehberlik boyutunda (F=1.264, p> .05), mesleki rehberlik boyutunda (F= 1.624 , p> .05) ve kişisel rehberlik boyutunda (F= . 466, p> .05) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları baba eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.10. Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin \bar{X} , ve standart sapma değerleri

	Baba Eğitim	N	\bar{X}	Std. Sapma
Eğitsel	İlkokul Mezunu	103	15,31	3,06156
	Ortaokul Mezunu	63	16,12	3,53550
	Lise Mezunu	74	15,71	2,95408
	Üniversite Mezunu	41	16,21	3,44610
Mesleki	İlkokul Mezunu	103	9,01	2,28799
	Ortaokul Mezunu	63	9,39	2,02834
	Lise Mezunu	74	9,82	2,63464
	Üniversite Mezunu	41	9,00	2,40832
Kişisel	İlkokul Mezunu	103	18,00	3,89694
	Ortaokul Mezunu	63	17,95	3,69581
	Lise Mezunu	74	17,44	4,06839
	Üniversite Mezunu	41	17,51	3,00102

Tablo 4.10’da eğitsel rehberlik boyutunda baba eğitim düzeylerine göre bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 16.21 ile üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 16.12 ile ortaokul mezunu, 15.71 ile lise mezunu ve 15.31 ile ilkokul mezunu izlemektedir.

Mesleki rehberlik boyutunda baba eğitim düzeylerine göre bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 9.82 ile lise mezunu olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 9.39 ile ortaokul mezunu, 9.01 ile ilkokul mezunu ve 9.00 ile üniversite mezunu izlemektedir.

Kişisel rehberlik boyutunda baba eğitim düzeylerine göre bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 18.00 ile ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 17.95 ile ortaokul mezunu, 17.51 ile üniversite mezunu ve 17.44 ile lise mezunu izlemektedir.

Tablo 4.11. Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının baba eğitim durumlarına göre farklılaşma durumuna ilişkin f testi (ANOVA) sonuçları

	Varyansın Kaynağı	KT	sd	K.O	F	P
	Gruplararası	37,875	3	12,625	1,230	,299
Eğitsel	Grup içi	2843,107	277	10,264		
	Toplam	2880,982	280			
	Gruplararası	32,685	3	10,895	1,975	,118
Mesleki	Grup içi	1527,757	277	5,515		
	Toplam	1560,441	280			
	Gruplararası	18,500	3	6,167	,431	,731
Kişisel	Grup içi	3964,375	277	14,312		
	Toplam	3982,875	280			

Tablo 4.11’e bakıldığında rehberlik boyutlarında baba eğitim durumlarında gruplar arası farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değerlerinden eğitsel rehberlik boyutunda ($F=1.230$, $p>.05$), mesleki rehberlik boyutunda ($F= 1.975$, $p>.05$) ve kişisel rehberlik boyutunda ($F= .431$, $p>.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları ailenin gelirine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.12 Araştırmaya katılan öğrencilerin gelir düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin \bar{X} , ve standart sapma değerleri

	Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	Std. Sapma
Eğitsel	0-700 TL	101	15,71	3,13476
	701-1500 TL	111	15,77	3,15849
	1501-3000 TL	69	15,69	3,43128
Mesleki	0-700 TL	101	9,30	2,59516
	701-1500 TL	111	9,40	2,14212
	1501-3000 TL	69	9,17	2,36367
Kişisel	0-700 TL	101	18,06	4,04291
	701-1500 TL	111	17,71	3,71823
	1501-3000 TL	69	17,44	3,45363

Tablo 4.12’de gelir düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçlarına bakıldığında eğitsel rehberlik boyutunda en yüksek puan ortalamasının 15.77 ile 701-1500 TL gelir aralığında olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 15.71 ortalama ile 0-700 TL gelir aralığı ve 15.69 ortalama ile 1501-3000 TL gelir aralığı izlemektedir.

Gelir düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçlarına bakıldığında mesleki rehberlik boyutunda en yüksek puan ortalamasının 9.40 ile 701-1500 TL gelir aralığında olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 9.30 ortalama ile 0-700 TL gelir aralığı ve 9.17 ortalama ile 1501-3000 TL gelir aralığı izlemektedir.

Gelir düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçlarına bakıldığında kişisel rehberlik boyutunda en yüksek puan ortalamasının 18.06 ile 0-700 TL gelir aralığında olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 17.71 ortalama ile 701-1500 TL gelir aralığı ve 17.44 ortalama ile 1501-3000 TL gelir aralığı izlemektedir.

Tablo 4.13. Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının gelir düzeylerine göre farklılaşma durumuna ilişkin f testi (ANOVA) sonuçları

	Varyansın Kaynağı	KT	sd	K.O	F	P
	Gruplararası	,331	2	,165	,016	,984
Eğitsel	Grup içi	2880,651	278	10,362		
	Toplam	2880,982	280			
	Gruplararası	2,286	2	1,143	,204	,816
Mesleki	Grup içi	1558,155	278	5,605		
	Toplam	1560,441	280			
	Gruplararası	16,513	2	8,257	,579	,561
Kişisel	Grup içi	3966,362	278	14,267		
	Toplam	3982,875	280			

Tablo 4.13'e bakıldığında rehberlik boyutlarında gelir düzeylerine göre gruplar arası farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan F değerlerinden eğitsel rehberlik boyutunda ($F = .016$, $p > .05$), mesleki rehberlik boyutunda ($F = .204$, $p > .05$) ve kişisel rehberlik boyutunda ($F = .579$, $p > .05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir.

Parçalanmış ve tam ile çocuklarının eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.14. Parçalanmış ve Tam aile çocuklarının Cinsiyetlerine Göre Eğitsel, Mesleki ve Kişisel Rehberlik İhtiyaçları Puanlarının Ortalama ve Standart Sapmaları

Aile Durumu	Cinsiyet	N	Rehberlik ihtiyacı					
			Eğitsel		Mesleki		Kişisel	
			X	Ss	X	Ss	X	ss
Tam Aile	Kız	82	15.9146	3.29309	9.3659	2.21394	17.0122	3.66328
	Erkek	75	16.1200	3.23394	9.5067	2.30964	16.6400	3.22004
	Toplam	157	16.0127	3.25613	9.4331	2.25398	16.8344	3.45270
Parçalanmış Aile	Kız	60	15.4333	3.09930	9.4333	2.69568	18.7167	4.10494
	Erkek	64	15.3281	3.16757	8.9063	2.27281	19.2031	3.57762
	Toplam	124	15.3790	3.12242	9.1613	2.49026	18.9677	3.83382
Toplam	Kız	142	15.7113	3.21031	9.3944	2.42024	17.7324	3.93370
	Erkek	139	15.7554	3.21645	9.2302	2.30411	17.8201	3.61208
	Toplam	281	15.7331	3.20768	9.3132	2.36072	17.7758	3.77155

Tablo 4.14 incelendiğinde eğitsel rehberlik ihtiyacı boyutunda parçalanmış ailelerdeki kız çocuklarının tam ailelerdeki kız çocuklarına oranla eğitsel rehberlik ihtiyaçlarının daha az olduğu görülmektedir. Erkek çocuklarda da durum aynı şekildedir. Mesleki rehberlik ihtiyacı boyutunda ise parçalanmış ailelerdeki kız çocuklarının tam ailelerdeki kız çocuklarına oranla mesleki rehberlik ihtiyacının daha yüksek olduğu görülmektedir. Erkek çocuklarda ise parçalanmış aile çocuklarının tam aile çocuklarına oranla mesleki rehberlik ihtiyaçları daha az görülmektedir. Kişisel rehberlik ihtiyacı boyutunda ise parçalanmış ailelerdeki kız ve erkek çocuklarının tam ailelerdeki kız ve erkek çocuklarına göre kişisel rehberlik ihtiyacının daha fazla olduğu görülmektedir. Toplam puanlar açısından bakıldığında ise kızların eğitsel ve kişisel rehberlik ihtiyacı erkeklerin eğitsel ve kişisel rehberlik ihtiyacından daha düşüktür. Mesleki rehberlik

ihtiyacına bakıldığında ise kızların mesleki rehberlik ihtiyacı erkeklerin mesleki rehberlik ihtiyacından daha yüksek görülmektedir. Bu farklılıkların anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla 2x2 MANOVA analizi yapılmıştır. Parçalanmış ve tam ailelerde yaşayan kız ve erkek çocukların eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları puanlarının çok yönlü varyans analizi (MANOVA) sonuçları Tablo 4.15’de verilmiştir.

Tablo 4.15. Parçalanmış ve tam ailelerde yaşayan kız ve erkek çocukların eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç puanlarının çok yönlü varyans analizi.

Etki	λ	F	Denence	Hata	P
			(sd)	(sd)	
Kesişim	.022	4097.063 ^a	3.000	275.000	.000
Aile Durumu	.899	10.250 ^a	3.000	275.000	.000
Cinsiyet	.998	.220 ^a	3.000	275.000	.882
Aile Durumu * Cinsiyet	.990	.884 ^a	3.000	275.000	.450

*p<0.005; **p<0.001

Tablo 4.15’de görüldüğü gibi bağımlı değişkenlerin ortalamasının ana etkisinde, aile durumuna göre (parçalanmış, tam aile) ($\lambda = .899$; F[3-275]=10.250, p<0.001) anlamlı etki görülmüş ve cinsiyetlerine göre ($\lambda = .998$; F[3-275]= .220, p>0.001) anlamlı etkiler görülmemiştir. Aile durumu (parçalanmış, tam aile)*cinsiyet ortak etkilerine bakıldığında da ($\lambda = .990$; F[3-275]= .884, p>0.005) ortak etkileri arasında anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Hangi bağımlı değişkenin çok değişkenli anlamlılığa katkı sağladığını anlamak amacıyla ANOVA yapılmıştır. ANOVA sonuçları Tablo 4.16’da verilmiştir

Tablo 4.16. Parçalanmış ve tam ailelerde yaşayan kız ve erkek çocukların eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç puanlarının ANOVA analizi.

Varyansın kaynağı	Bağımlı değişken	Kareler Toplamı	sd	Kareler ort.	F	P
Aile Durumu	Eğitsel	28.035	1	28.035	2.724	.100
	Mesleki	4.912	1	4.912	.880	.349
	Kişisel	314.983	1	314.983	23.873*	.000
Cinsiyet	Eğitsel	.173	1	.173	.017	.897
	Mesleki	2.580	1	2.580	.462	.497
	Kişisel	.226	1	.226	.017	.896
Aile Durumu * Cinsiyet	Eğitsel	1.668	1	1.668	.162	.688
	Mesleki	7.715	1	7.715	1.382	.241
	Kişisel	12.751	1	12.751	.966	.326
Hata	Eğitsel	2851.165	277	10.293		
	Mesleki	1545.942	277	5.581		
	Kişisel	3654.811	277	13.194		
Toplam	Eğitsel	72437.000	281			
	Mesleki	25933.000	281			
	Kişisel	92773.000	281			

*p<0.005; **p<0.001

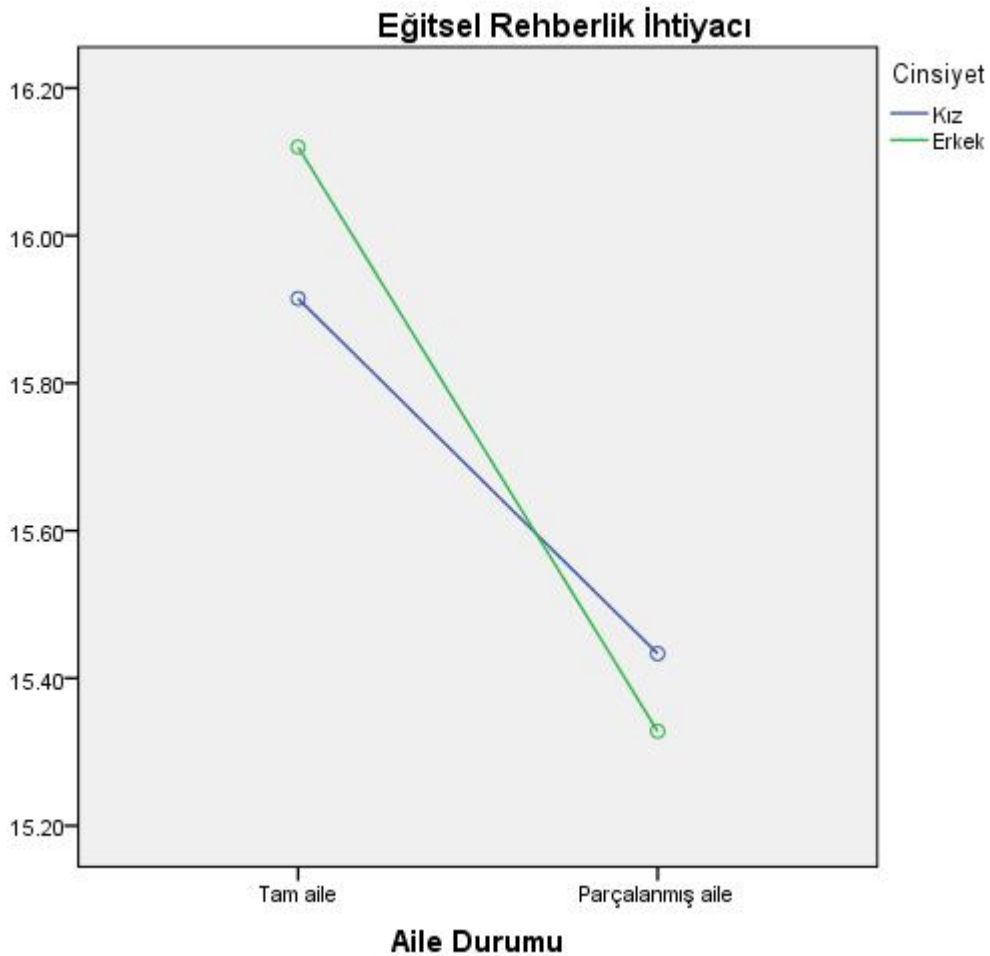
Tablo 4.16 incelendiğinde; aile durumu ana etkisi açısından parçalanmış ve tam aile çocuklarının eğitsel ($F[1-28]=2.724$, $p>.001$), mesleki ($F[1-4]=.880$, $p>.05$) rehberlik ihtiyaçlarında fark görülmezken, kişisel ($F[1-314]=23.873$, $p<.001$) rehberlik ihtiyaçları alt boyutları açısından farklılaştığı görülmektedir. Cinsiyet ana etkisi açısından incelendiğinde de kız ve erkek çocukların eğitsel ($F[1-.173]=.017$, $p<.001$), mesleki ($F[1-2.5]=.462$, $p<.001$) ve kişisel ($F[1-.226]=.017$, $p<.05$) rehberlik ihtiyaçları alt boyutları açısından farklılaşmadığı görülmektedir.

Aile durumuna göre yapılan karşılaştırmalara bakıldığında ise tam aile çocuklarının eğitsel ($X=16.01$; $ss=3.25$), mesleki ($X=9.43$; $ss=2.25$) rehberlik ihtiyacı boyutlarının puan ortalamalarının parçalanmış aile çocuklarının puan ortalamalarından (eğitsel ($X=15.37$; $ss=3.12$), mesleki ($X=9.16$; $ss=2.49$)) daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Fakat parçalanmış aile çocuklarının kişisel rehberlik ihtiyacı ($X=18.96$; $ss=3.83$), tam

aile çocuklarının kişisel rehberlik ihtiyacından ($X=16.83$; $ss=3.45$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

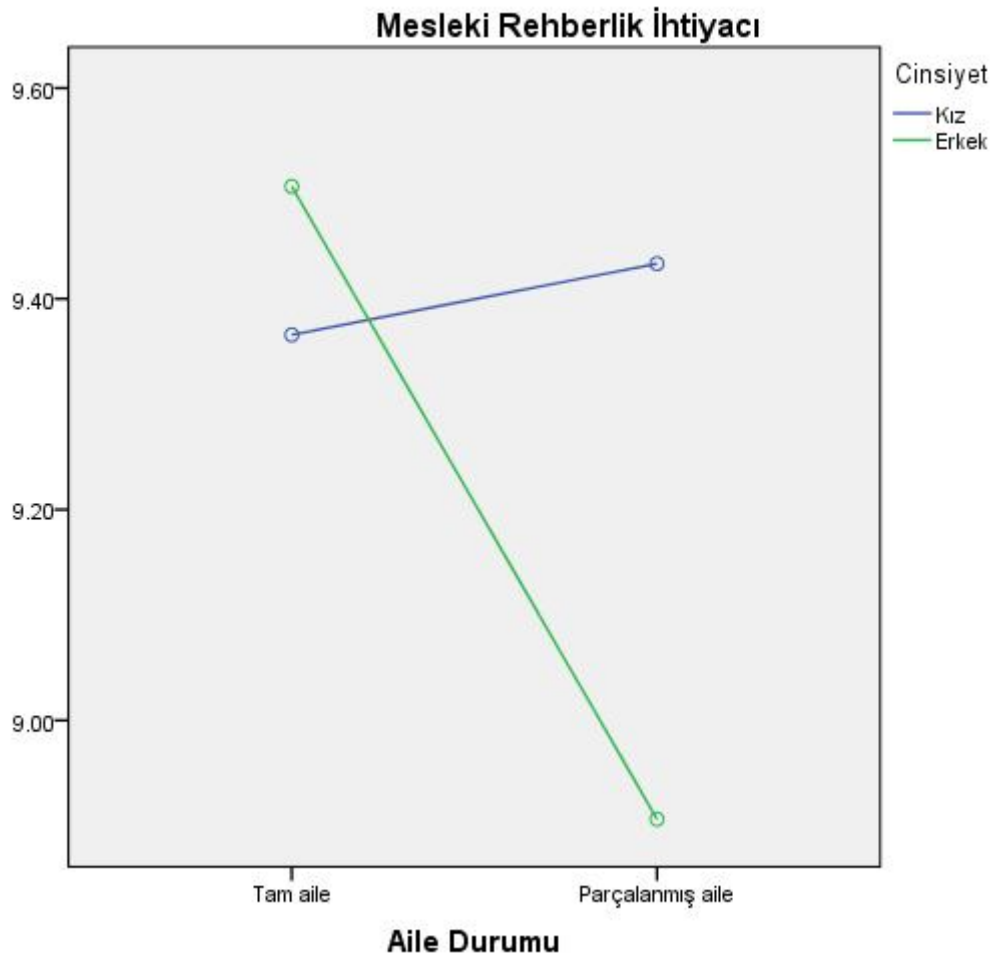
Ortalamalar arası farka bakıldığında eğitsel ($t=1.649$, $p>0.05$) ve mesleki ($t=.958$, $p>0.05$) rehberlik ihtiyaçlarında fark görülmezken kişisel ($t=4.898$, $p<0.05$) rehberlik ihtiyacında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır.

Aile durumu ve cinsiyet ortak etkisi açısından eğitsel ($F[1-1.66]=.162$, $p>.05$) mesleki ($F[1-7.71]=1.38$, $p>.001$) ve kişisel ($F[1-44]=.966$, $p>.05$) rehberlik ihtiyacı alt boyutlarında anlamlı farkın olmadığı gözlenmiştir. Boşanmış ve tam aile çocuklarının cinsiyetlerine göre eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç düzeyleri çizgi grafiği aşağıda verilmiştir.

Şekil 4.1. Boşanmış ve tam aile çocuklarının cinsiyetlerine göre eğitsel rehberlik ihtiyacı çizgi grafiği

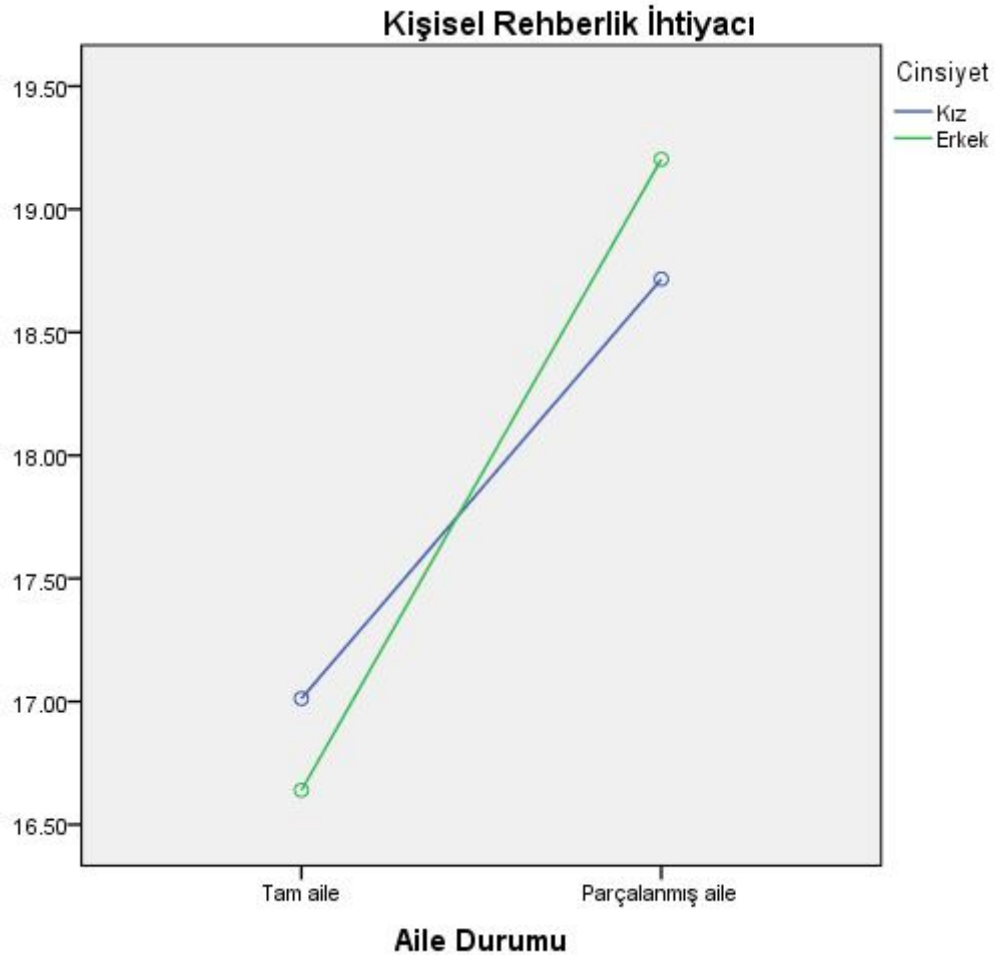
Şekil 1 incelendiğinde tam ailedeki erkek çocuklarının kız çocuklarına göre eğitsel rehberlik ihtiyacının anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Bunun yanında parçalanmış ailedeki kız çocuklarının erkek çocuklarına oranla eğitsel rehberlik ihtiyacının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan tam ailedeki kız ve erkek çocuklarının eğitsel rehberlik ihtiyacı parçalanmış ailedeki kız ve erkek çocuklarının eğitsel rehberlik ihtiyacından daha fazla olduğu görülmektedir.

Şekil 4.2. Boşanmış ve tam aile çocuklarının cinsiyetlerine göre mesleki rehberlik ihtiyacı çizgi grafiği

Şekil 2 incelendiğinde mesleki rehberlik ihtiyacına ilişkin şekil incelendiğinde tam ailedeki erkek çocuklarının kız çocuklarına oranla mesleki rehberlik ihtiyaçlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra parçalanmış ailedeki kız çocuklarının erkek çocuklarına oranla mesleki rehberlik ihtiyaçlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Tam ailedeki kız ve erkek çocukları arasında mesleki rehberlik

ihtiyacında çok fazla fark bulunmazken, parçalanmış ailedeki kız ve erkek çocuklarda mesleki rehberlik ihtiyacında oldukça fark görülmektedir.

Şekil 4.3. Boşanmış ve tam aile çocuklarının cinsiyetlerine göre kişisel rehberlik ihtiyacı çizgi grafiği

Şekil 3 incelendiğinde kişisel rehberlik ihtiyacına ilişkin şekil incelendiğinde tam ailedeki kız çocuklarının erkek çocuklara oranla kişisel rehberlik ihtiyaçlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra parçalanmış ailedeki erkek çocukların kız çocuklara oranla kişisel rehberlik ihtiyaçlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan parçalanmış ailedeki kız ve erkek çocuklarının tam ailedeki kız ve erkek çocuklarına oranla kişisel rehberlik ihtiyaçlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir.

Parçalanmış ve tam ile çocuklarının eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları sınıf düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.17. Parçalanmış ve tam aile çocuklarının sınıf düzeylerine göre eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları puanlarının çok yönlü varyans analizi

Aile Durumu	Sınıf	N	Rehberlik ihtiyacı					
			Eğitsel		Mesleki		Kişisel	
			X	Ss	X	Ss	X	Ss
Tam Aile	6. Sınıf	41	15.3415	2.64206	8.7561	1.92068	16.3659	3.85847
	7. Sınıf	50	16.5200	3.44188	9.5800	1.86362	17.3800	3.28814
	8. sınıf	66	16.0455	3.42584	9.7424	2.62714	16.7121	3.30391
	Toplam	157	16.0127	3.25613	9.4331	2.25398	16.8344	3.45270
Parçalanmış Aile	6. Sınıf	41	15.4634	3.45758	8.6829	2.34988	21.0488	3.26306
	7. Sınıf	47	14.9149	2.65256	9.3191	2.58849	18.0213	3.79066
	8. sınıf	36	15.8889	3.28440	9.5000	2.50143	17.8333	3.60555
	Toplam	124	15.3790	3.12242	9.1613	2.49026	18.9677	3.83382
Toplam	6. Sınıf	82	15.4024	3.05852	8.7195	2.13307	18.7073	4.26148
	7. Sınıf	97	15.7423	3.17306	9.4536	2.23616	17.6907	3.53660
	8. sınıf	102	15.9902	3.36109	9.6569	2.57365	17.1078	3.43801
	Toplam	281	15.7331	3.20768	9.3132	2.36072	17.7758	3.77155

Tablo 4.17'deki veriler incelendiğinde; parçalanmış ailedeki 6.sınıf öğrencilerinin eğitsel rehberlik ihtiyacı tam ailedeki 6.sınıf öğrencilerinin eğitsel rehberlik ihtiyacından daha yüksekken, tam ailedeki 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin eğitsel rehberlik ihtiyacı parçalanmış ailedeki 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin eğitsel rehberlik ihtiyacından daha yüksek görülmektedir.

Mesleki rehberlik alt boyutu incelendiğinde ise, tam ailedeki 6. 7. ve 8.sınıf öğrencilerinin mesleki rehberlik ihtiyaçları parçalanmış ailedeki 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin mesleki rehberlik ihtiyaçlarından daha yüksektir.

Kişisel rehberlik alt boyutu incelendiğinde ise, parçalanmış ailedeki 6. 7. ve 8.sınıf öğrencilerinin kişisel rehberlik ihtiyaçları tam ailedeki 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin kişisel rehberlik ihtiyaçlarından daha yüksektir.

Tablo 4.18. Parçalanmış ve tam ailelerde yaşayan eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç puanlarının sınıf düzeyine göre çok yönlü varyans analizi.

Etki	λ	F	Denence (sd)	Hata (sd)	P
Kesişim	.022	4135.606 ^a	3.000	273.000	.000
Aile Durumu	.898	10.371 ^a	3.000	273.000	.000
Sınıf	.940	2.871 ^a	6.000	546.000	.009
Aile Durumu * Sınıf	.931	3.316 ^a	6.000	546.000	.003

*p<0.005; **p<0.001

Tablo 4.18’de görüldüğü gibi bağımlı değişkenlerin ortalamasının ana etkisinde, aile durumuna göre (parçalanmış, tam aile) ($\lambda = .898$; F[3-273]=10.37, p<0.001) ve sınıf düzeylerine göre ($\lambda = .940$; F[6-546]= .287, p<0.001) anlamlı etkiler görülmüştür Aile durumu (parçalanmış, tam aile)*sınıf düzeyine ortak etkilerine bakıldığında da ($\lambda = .931$; F[6-546]= .931, p<0.005) ortak etkileri arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Hangi bağımlı değişkenin çok değişkenli anlamlılığa katkı sağladığını anlamak amacıyla ANOVA yapılmıştır. ANOVA sonuçları Tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4.19. Parçalanmış ve tam ailelerde yaşayan çocukların eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç puanlarının sınıf düzeyine göre ANOVA analizi.

Varyansın kaynağı	Bağımlı değişken	Kareler Toplamı	Sd	Kareler ort.	F	P
Aile Durumu	Eğitsel	20.218	1	20.218	1.984	.160
	Mesleki	2.499	1	2.499	.454	.501
	Kişisel	312.388	1	312.388	25.441	.000
Sınıf	Eğitsel	13.923	2	6.962	.683	.506
	Mesleki	39.376	2	19.688	3.575	.029
	Kişisel	93.467	2	46.733	3.806	.023
Aile Durumu *Sınıf	Eğitsel	39.731	2	19.866	1.950	.144
	Mesleki	.461	2	.231	.042	.959
	Kişisel	210.238	2	105.119	8.561	.000
Hata	Eğitsel	2801.973	275	10.189		
	Mesleki	1514.453	275	5.507		
	Kişisel	3376.704	275	12.279		
Toplam	Eğitsel	72437.000	281			
	Mesleki	25933.000	281			
	Kişisel	92773.000	281			

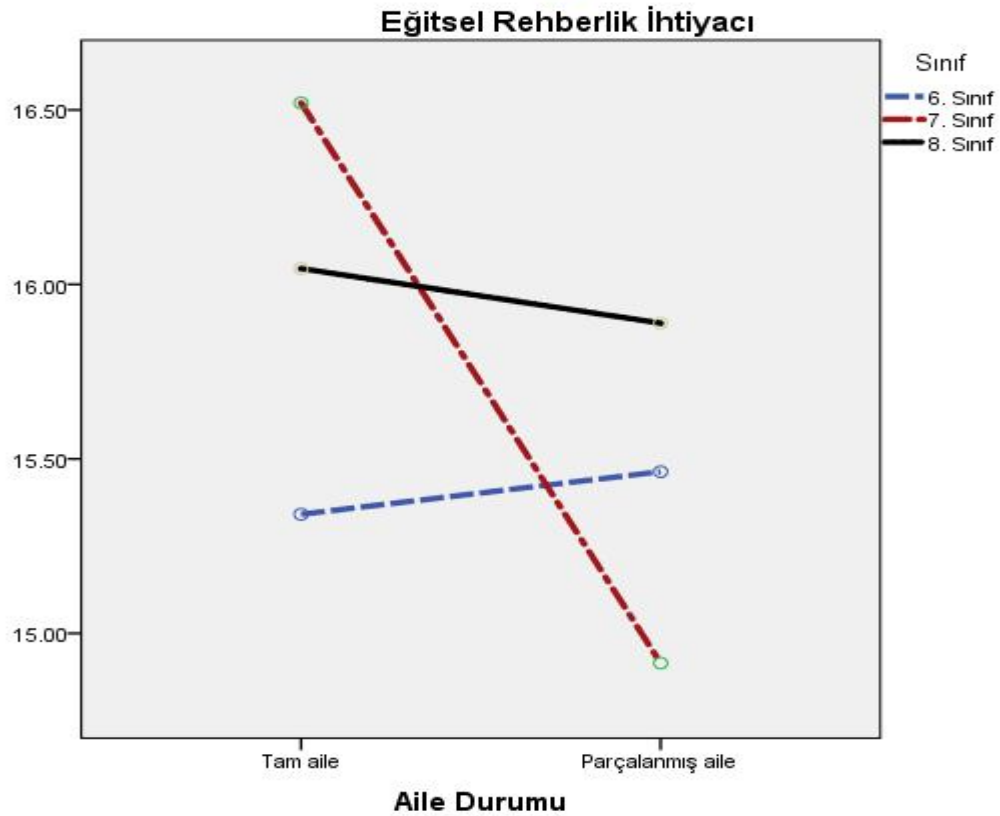
*p<0.005; **p<0.001

Tablo 4.19 incelendiğinde; aile durumu ana etkisi açısından parçalanmış ve tam aile çocuklarının eğitsel ($F[1-20.21]=1.984$, $p>.001$) ve mesleki ($F[1-2.4]=.454$, $p>.05$) rehberlik boyutlarında anlamlı fark görülmezken, kişisel ($F[1-312]=25.44$, $p<.001$) rehberlik ihtiyaçları alt boyutu açısından farklılaştığı görülmektedir. Sınıf düzeyi ana etkisi açısından incelendiğinde de kız ve erkek çocukların eğitsel ($F[2-13.92]=.683$, $p>.005$), mesleki ($F[2-39.37]=3.57$, $p>.001$) ve kişisel ($F[2-46.73]=.017$, $p>.001$) rehberlik ihtiyaçları alt boyutları açısından farklılaşmadığı görülmektedir.

Yapılan karşılaştırmalar sonucu erkek çocuklarının eğitsel rehberlik ihtiyacı ortalamalarının ($X=15.75$; $ss=3.21$) kız çocuklara oranla ($X=15.71$; $ss=3.21$) daha yüksek olduğu ve ortalamalar arası farkın ($t=6,094$, $p<.001$) anlamlı olduğu saptanmıştır. Mesleki rehberlik ihtiyacı ise kız çocuklarının puan ortalamalarının ($X=9.39$; $ss=3.51$) erkek çocuklara oranla ($X=9.23$; $ss=2.30$) daha yüksek olduğu ve ortalamalar arası farkın ($t=4,386$, $p<.001$) anlamlı olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde kişisel rehberlik ihtiyacı alt boyutunda da erkek çocuklarının puan ortalamalarının ($X=17.82$; $ss=3.61$) kız çocuklara oranla ($X=17.73$; $ss=3.93$) daha yüksek olduğu ve ortalamalar arası farkın ($t=2,597$, $p<.05$) anlamlı olduğu saptanmıştır.

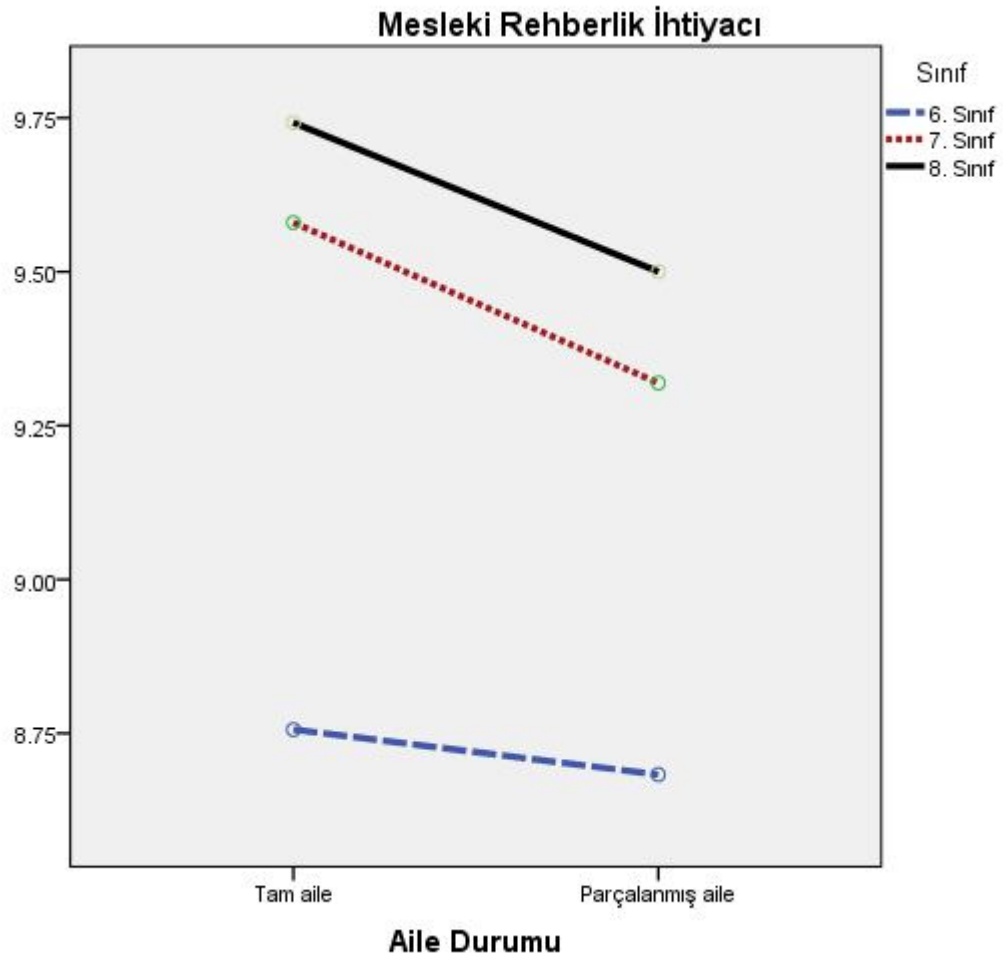
Aile durumuna göre yapılan karşılaştırmalara bakıldığında ise tam aile çocuklarının eğitsel ($X=16.01$; $ss=3.25$), mesleki ($X=9.43$; $ss=2.25$) rehberlik ihtiyacı boyutlarının puan ortalamalarının parçalanmış aile çocuklarının puan ortalamalarından (eğitsel ($X=15.37$; $ss=3.12$), mesleki ($X=9.16$; $ss=2.49$)) daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Fakat parçalanmış aile çocuklarının kişisel rehberlik ihtiyacı ($X=18.96$; $ss=3.83$), tam aile çocuklarının kişisel rehberlik ihtiyacından ($X=16.83$; $ss=3.45$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ortalamalar arası farka bakıldığında eğitsel ($t=1.649$, $p>0.05$) ve mesleki ($t=.958$, $p>0.05$) rehberlik ihtiyaçlarında fark görülmezken kişisel ($t=4.898$, $p<0.05$) rehberlik ihtiyacında farkın anlamlı olduğu saptanmıştır.

Aile durumu ve sınıf düzeyi ortak etkisi açısından eğitsel ($F[2-39.73]=1.95$, $p>.05$) mesleki ($F[2-.461]=.042$, $p>.001$) rehberlik boyutlarında fark görülmezken, kişisel ($F[2-210]=8.56$, $p<.001$) rehberlik ihtiyacı alt boyutlarında anlamlı farkın olduğu gözlenmiştir. Boşanmış ve tam aile çocuklarının sınıf düzeylerine göre eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç düzeyleri çizgi grafiği aşağıda verilmiştir.

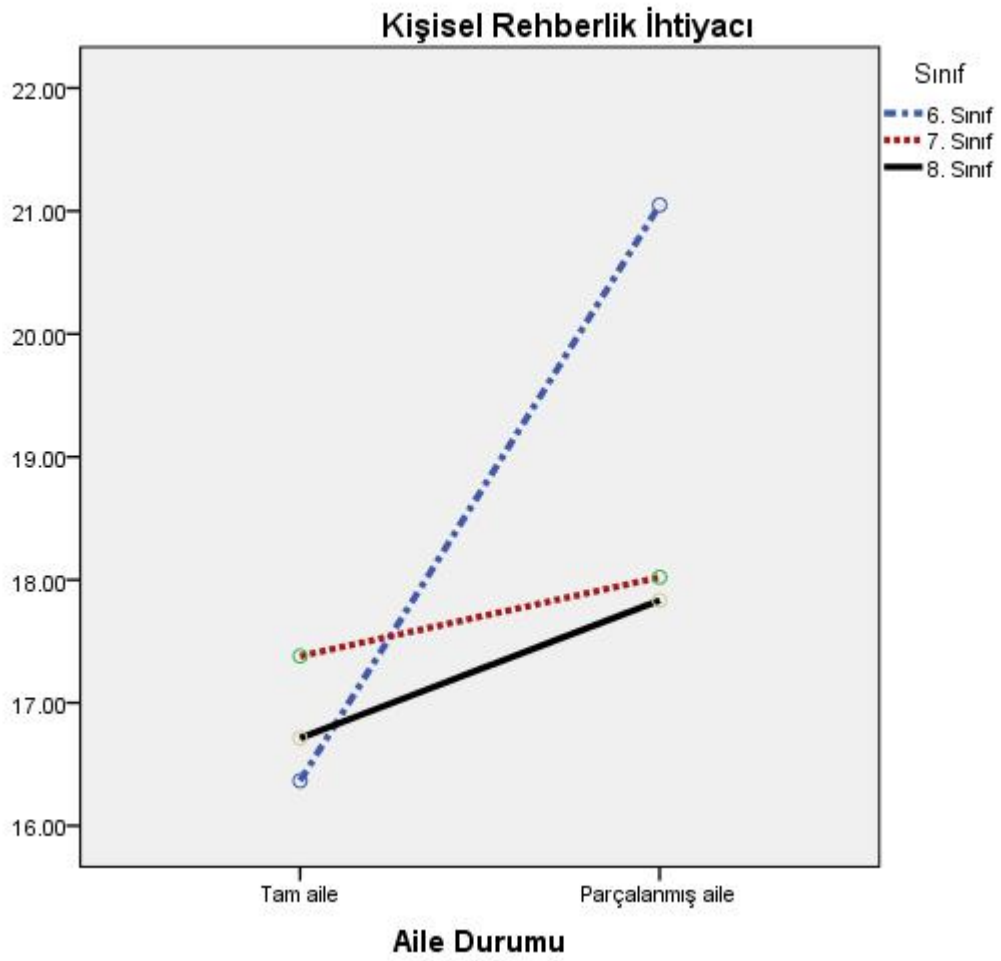
Şekil 4.4. Boşanmış ve tam aile çocuklarının sınıf düzeylerine göre eğitsel,mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyacı düzeyleri çizgi grafiği

Şekil 4 incelendiğinde parçalanmış ailedeki 6.sınıf öğrencilerinin eğitsel rehberlik ihtiyacı tam ailedeki 6.sınıf öğrencilerinin eğitsel rehberlik ihtiyacından daha fazla olduğu görülmektedir. Diğer taraftan tam ailedeki 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin eğitsel rehberlik ihtiyacı parçalanmış ailedeki 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin eğitsel rehberlik ihtiyacından daha fazla olduğu görülmektedir. 7. sınıf öğrencilerine bakıldığında tam ailedeki öğrencilerin parçalanmış ailedeki öğrencilere göre eğitsel rehberlik ihtiyacı anlamlı düzeyde yüksek görülmektedir.

Şekil 4.5. Boşanmış ve tam aile çocuklarının sınıf düzeylerine göre mesleki rehberlik ihtiyaç düzeyleri çizgi grafiği

Şekil 5 incelendiğinde mesleki rehberlik boyutunda şekil incelendiğinde tam ailedeki 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin mesleki rehberlik ihtiyacının parçalanmış ailedeki 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin mesleki rehberlik ihtiyacından daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan 8.sınıf öğrencilerinin mesleki rehberlik ihtiyacı diğer sınıflara göre anlamlı düzeyde yüksek görülmektedir.

Şekil 4.6. Boşanmış ve tam aile çocuklarının sınıf düzeylerine göre kişisel rehberlik ihtiyaç düzeyleri çizgi grafiği

Şekil 6 incelendiğinde kişisel rehberlik boyutunda şekil incelendiğinde tam ailedeki 7. sınıf öğrencilerinin kişisel rehberlik ihtiyacı 6. ve 8. sınıf öğrencilerinin kişisel rehberlik ihtiyacından daha yüksek görülmektedir. Parçalanmış aileler de ise 6. sınıf öğrencilerinin kişisel rehberlik ihtiyacının 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin kişisel rehberlik ihtiyacından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Parçalanmış ve tam ile çocuklarının eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları not ortalamalarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4.20. Parçalanmış ve tam aile çocuklarının not ortalamalarına göre eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçları puanlarının çok yönlü varyans analizi

Aile Durumu	Not Ortalaması	N	Rehberlik ihtiyacı					
			Eğitsel		Mesleki		Kişisel	
			X	Ss	X	Ss	X	ss
Tam Aile	0-44 arası	15	14.20	2.67795	8.6667	1.83874	16.2000	3.78342
	45-54 arası	23	15.95	3.03732	9.3043	2.30483	17.6957	2.86729
	55-69 arası	31	15.3226	3.83308	10.096	2.15027	16.2581	3.77684
	70-84 arası	47	16.2553	2.95964	9.4468	2.39391	17.3617	3.32596
	85-100 arası	41	16.9512	3.17767	9.2683	2.24749	16.4146	3.49268
	Toplam	157	16.0127	3.25613	9.4331	2.25398	16.8344	3.45270
					8			
Parçalanmış Aile	0-44 arası	22	15.2273	3.39372	8.8182	2.28111	19.5909	3.98400
	45-54 arası	25	14.3200	2.32236	8.9200	2.61279	19.2000	4.00000
	55-69 arası	28	15.6786	3.36709	9.3571	2.26428	19.5714	3.91037
	70-84 arası	38	15.4211	3.03699	9.5000	2.77781	18.4737	3.90936
	85-100 arası	11	17.1818	3.37100	8.7273	2.32770	17.3636	2.33550
	Toplam	124	15.3790	3.12242	9.1613	2.49026	18.9677	3.83382
Toplam	0-44 arası	37	14.8108	3.12550	8.7568	2.08707	18.2162	4.20407
	45-54 arası	48	15.1042	2.78476	9.1042	2.45157	18.4792	3.54899
	55-69 arası	59	15.4915	3.59297	9.7458	2.21743	17.8305	4.15706
	70-84 arası	85	15.8824	3.00560	9.4706	2.55692	17.8588	3.61924
	85-100 arası	52	17.0000	3.18698	9.1538	2.25253	16.6154	3.28487
	Toplam	281	15.7331	3.20768	9.3132	2.36072	17.7758	3.77155

Tablo 4.20'deki veriler incelendiğinde tam ailelerdeki 45-54 ve 70-84 not ortalamasındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyacı parçalanmış ailelerdeki 45-54 ve 70-84 not ortalamasındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyacından daha yüksektir.

Diğer taraftan da parçalanmış ailelerdeki 0-44, 55-69 ve 85-100 not ortalamasındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyacı tam ailelerdeki 0-44, 55-69 ve 85-100 not ortalamasındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyacından daha yüksektir.

Mesleki rehberlik boyutunda tablodaki veriler incelendiğinde tam ailelerdeki 45-54 , 55-69 ve 85-100 not ortalamasındaki öğrencilerin mesleki rehberlik ihtiyacı parçalanmış ailelerdeki 45-54, 55-69 ve 85-100 not ortalamasındaki öğrencilerin mesleki rehberlik ihtiyacından daha yüksektir. Diğer taraftan da parçalanmış ailelerdeki 0-44 ve 70-84 not ortalamasındaki öğrencilerin mesleki rehberlik ihtiyacı tam ailelerdeki 0-44 ve 70-84 not ortalamasındaki öğrencilerin mesleki rehberlik ihtiyacından daha yüksektir.

Kişisel rehberlik boyutunda tablodaki veriler incelendiğinde parçalanmış ailelerdeki tüm not ortalamalarındaki öğrencilerin kişisel rehberlik ihtiyacı tam ailelerdeki tüm not ortalamalarındaki öğrencilerin kişisel rehberlik ihtiyacından daha yüksektir.

Tablo 4.21. Parçalanmış ve tam ailelerde yaşayan eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç puanlarının sınıf düzeyine göre çok yönlü varyans analizi.

Etki	λ	F	Denence (sd)	Hata (sd)	p
Kesişim	.025	3447.087 ^a	3.000	269.000	.000
Aile Durumu	.926	7.153 ^a	3.000	269.000	.000
Not ortalaması	.912	2.111	12.000	711.999	.015
Aile Durumu * Not ortalaması	.954	1.055	12.000	711.999	.396

*p<0.005; **p<0.001

Tablo 4.21’de görüldüğü gibi bağımlı değişkenlerin ortalamasının ana etkisinde, aile durumuna göre (parçalanmış, tam aile) ($\lambda = .926$; $F[3-269]=7.15$, $p<0.001$) anlamlı etki görülürken, not ortalamalarına göre ($\lambda = .912$; $F[12-711]= 2.11$, $p>0.001$) anlamlı etkiler görülmemiştir. Aile durumu (parçalanmış, tam aile)*not ortalaması ortak etkilerine bakıldığında da ($\lambda = .954$; $F[12-711]=1.05$, $p>0.005$) ortak etkileri arasında anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Hangi bağımlı değişkenin çok değişkenli anlamlılığa katkı sağladığını anlamak amacıyla ANOVA yapılmıştır. ANOVA sonuçları Tablo 4.22’de verilmiştir.

Tablo 4.22. Parçalanmış ve tam ailelerde yaşayan çocukların eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç puanlarının not ortalamalarına göre ANOVA analizi.

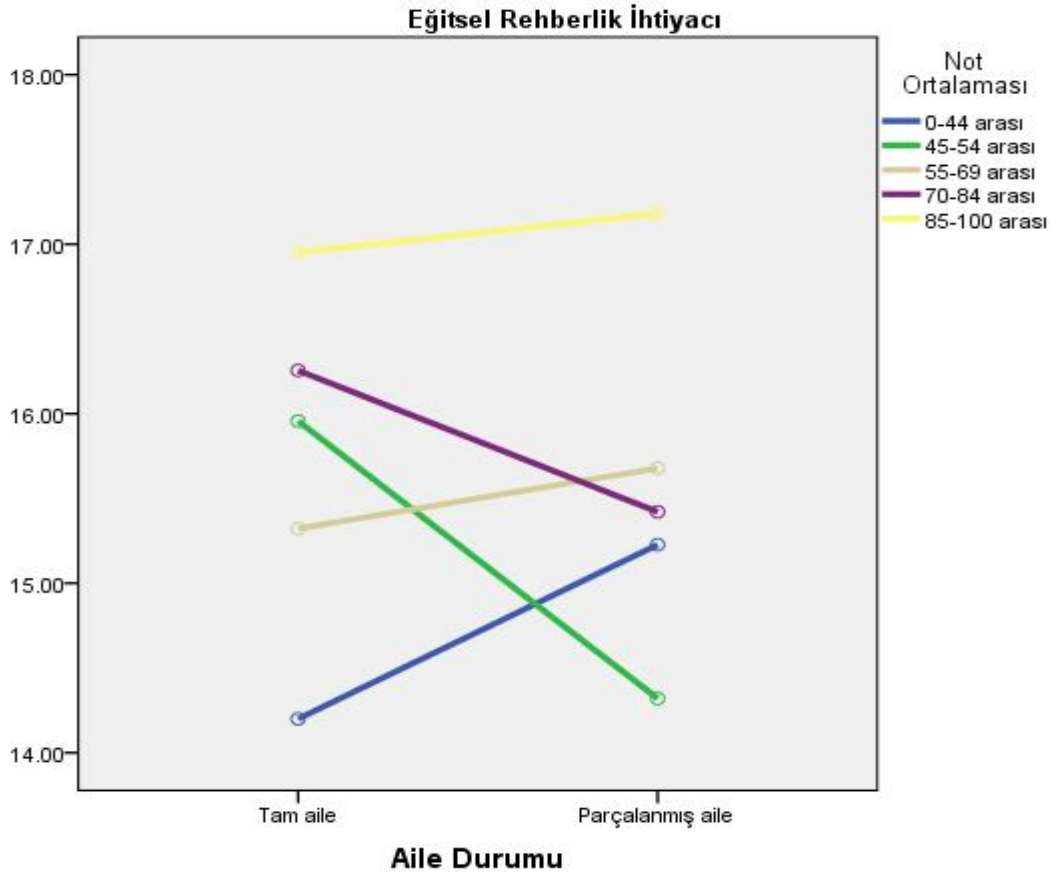
Varyansın kaynağı	Bağımlı değişken	Kareler Toplamı	sd	Kareler ort.	F	P
Aile Durumu	Eğitsel	1.722	1	1.722	.174	.677
	Mesleki	5.000	1	5.000	.892	.346
	Kişisel	247.301	1	247.301	18.846	.000
Not ortalaması	Eğitsel	117.717	4	29.429	2.972	.020
	Mesleki	29.205	4	7.301	1.302	.270
	Kişisel	49.702	4	12.426	.947	.437
Aile Durumu *Not ortalaması	Eğitsel	51.860	4	12.965	1.309	.267
	Mesleki	7.818	4	1.954	.349	.845
	Kişisel	71.664	4	17.916	1.365	.246
Hata	Eğitsel	2683.280	271	9.901		
	Mesleki	1519.801	271	5.608		
	Kişisel	3556.202	271	13.123		
Toplam	Eğitsel	72437.000	281			
	Mesleki	25933.000	281			
	Kişisel	92773.000	281			

*p<0.005; **p<0.001

Tablo 4.22 incelendiğinde; aile durumu ana etkisi açısından parçalanmış ve tam aile çocuklarının eğitsel ($F[1-117.717]=2.972$, $p>.001$) ve mesleki ($F[1-29.205]=1.302$, $p>.05$) rehberlik boyutlarında anlamlı fark görülmezken, kişisel ($F[1-49.720]=.947$, $p<.001$) rehberlik ihtiyaçları alt boyutu açısından farklılaştığı görülmektedir. Not ortalaması ana etkisi açısından incelendiğinde de kız ve erkek çocukların eğitsel ($F[4-13.92]=.683$, $p>.005$), mesleki ($F[4-39.37]=3.57$, $p>.001$) ve kişisel ($F[4-46.73]=.017$, $p>.001$) rehberlik ihtiyaçları alt boyutları açısından farklılaşmadığı görülmektedir.

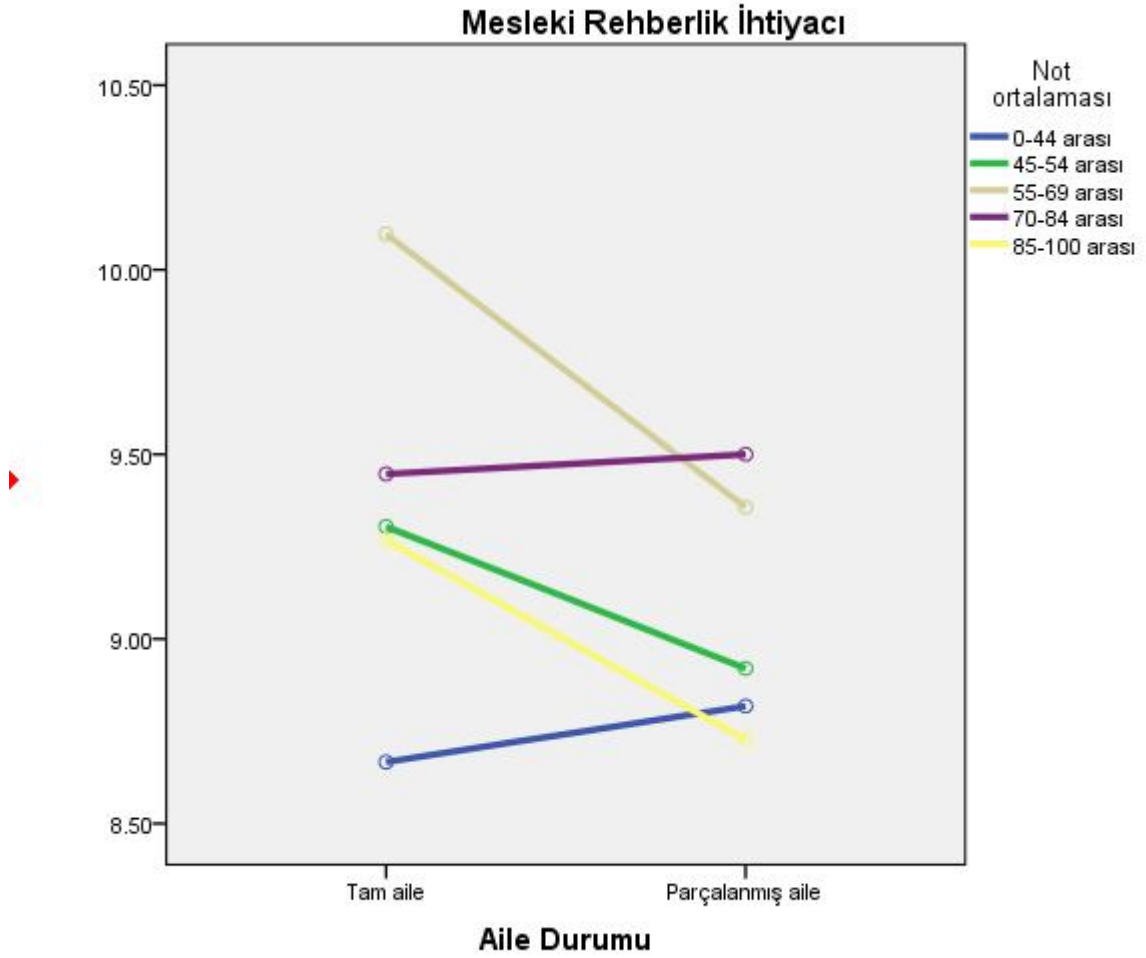
Aile durumu ve not ortalaması ortak etkisi açısından eğitsel ($F[4-51.860]=1.309$, $p>.05$) mesleki ($F[4-7.818]=.349$, $p>.001$) ve kişisel ($F[4-17.916]=1.365$, $p>.001$) rehberlik boyutlarında fark görülmemiştir. Boşanmış ve tam aile çocuklarının cinsiyetlerine göre eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç düzeyleri çizgi grafiği aşağıda verilmiştir.

Boşanmış ve tam aile çocuklarının not ortalamalarına göre eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaç düzeyleri çizgi grafiği aşağıda verilmiştir.

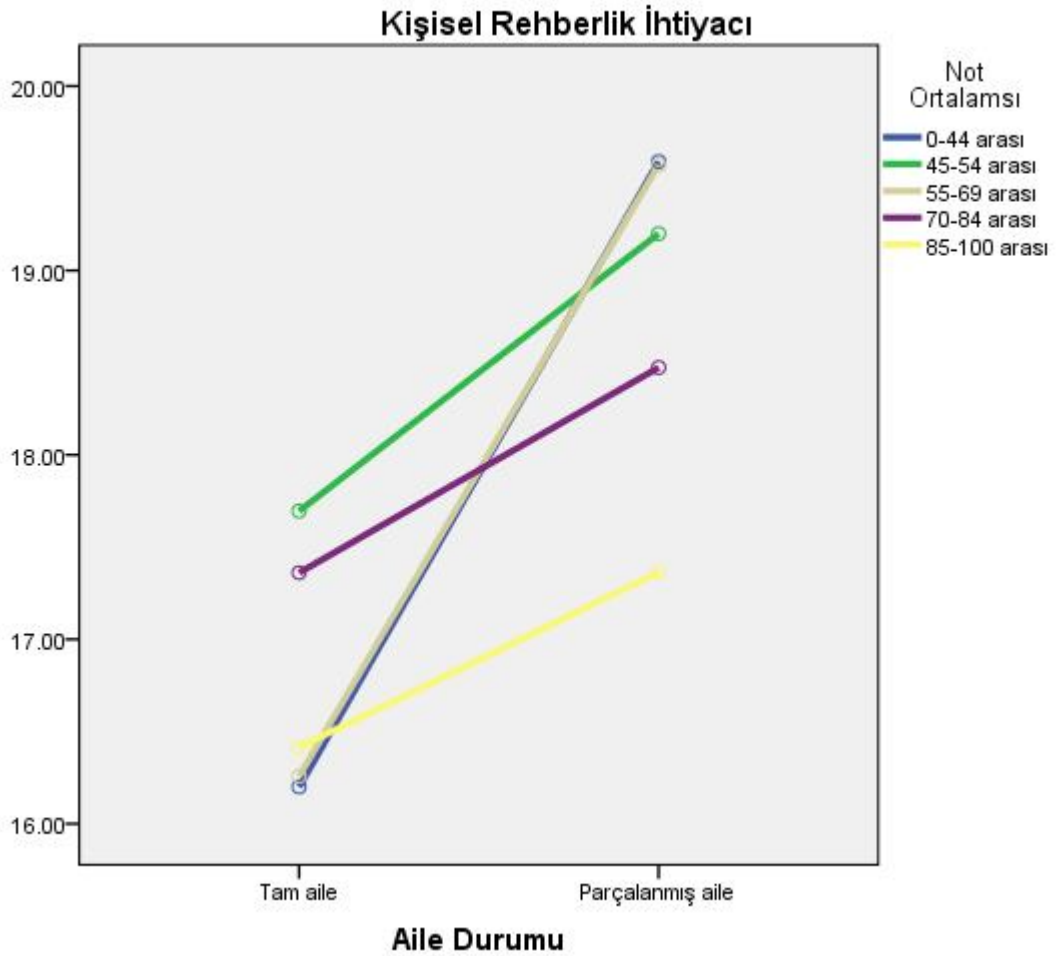
Şekil 4.7. Boşanmış ve tam aile çocuklarının not ortalamalarına göre eğitsel rehberlik ihtiyaç düzeyleri çizgi grafiği

Şekil 7 incelendiğinde tam ve parçalanmış ailelerdeki 85-100 not ortalamasındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyaçlarının diğer not ortalamasındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyaçlarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Şekil 4.8. Boşanmış ve tam aile çocuklarının not ortalamalarına göre mesleki rehberlik ihtiyacı düzeyleri çizgi grafiği

Şekil 8 incelendiğinde tam ailelerdeki 55-69 not ortalamasındaki öğrencilerin mesleki rehberlik ihtiyacı diğer not ortalamasındaki öğrencilerin mesleki rehberlik ihtiyacından daha yüksektir. Parçalanmış aileler de ise, 70-84 not ortalamasındaki öğrencilerin mesleki rehberlik ihtiyacının diğer not ortalamasındaki öğrencilerin mesleki rehberlik ihtiyacından daha yüksek görülürken, 85-100 not ortalamasındaki öğrencilerin mesleki rehberlik ihtiyaçlarının oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Şekil 4.9. Boşanmış ve tam aile çocuklarının not ortalamalarına göre kişisel rehberlik ihtiyaç düzeyleri çizgi grafiği

Şekil 9 incelendiğinde tam ailelerdeki 45-54 not ortalamasındaki öğrencilerin kişisel rehberlik ihtiyacı diğer not ortalamasındaki öğrencilerin kişisel rehberlik ihtiyacından daha yüksektir. Parçalanmış aileler de ise, 0-44 ve 55-69 not ortalamasındaki öğrencilerin kişisel rehberlik ihtiyacının diğer not ortalamasındaki öğrencilerin kişisel rehberlik ihtiyacından daha yüksek görülürken, 85-100 not ortalamasındaki öğrencilerin kişisel rehberlik ihtiyaçlarının düşük olduğu görülmektedir.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin yorumlar yapılarak, bulgular literatürdeki diğer araştırma bulgularına benzerlik ve farklılıkları açısından değerlendirilmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarının önceki araştırma bulgularını bazı açılardan doğruladığı gözlenmiştir. Fakat elde edilen bazı bulgular önceki araştırma bulgularından kısmen farklılık gösterirken bazı bulgularla ilgili daha önce yapılmış araştırmalara rastlanmamıştır.

Aile Durumunun Eğitsel, Mesleki ve Kişisel Rehberlik İhtiyacına Etkisine Dair Tartışma ve Yorum

Araştırmada tam ve parçalanmış ailelerin rehberlik ihtiyaçlarına bakıldığı zaman eğitsel ve mesleki rehberlik ihtiyaçlarında fark görülmezken kişisel rehberlik ihtiyacında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Aile içerisindeki parçalanma çocukları ruhsal açıdan etkilemekte ve peşinde birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu da öğrencilerin okul rehberlik servisine ihtiyaçlarını artıran bir faktör olmaktadır. Kişisel rehberlik ihtiyacı boyutunda da en fazla 6.sınıf öğrencilerinde kişisel rehberlik ihtiyacının olduğu görülmüştür.

Kesici'nin araştırmasına göre (2007) 6.sınıf öğrencilerinin kişisel problemlerle ilgili rehberlik ve danışmanlık ihtiyaçlarının büyük çoğunluğunu anne ve baba arasında çıkan tartışma ve bu tartışmadan çocuğun etkilenmesi oluşturmaktadır. Araştırmada 6.sınıf rehber öğretmenleri öğrencilerin; anne baba ayrılığı, ailelerin ilgisizliği, ailevi baskı, maddi sıkıntı, ailelerin çocuklarını takdir etmemesi ve ailelerinin bilinçsiz olması konularından dolayı ortaya çıkan sorunlardan rehberlik ve danışmanlığa ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Ergenlik dönemi öğrencinin kimlik gelişiminde önemli role sahip olduğu için öğrencilerde kişilik oluşumunda billurlaşmama, öğrencinin çevresi ile iletişim kuramama, bunun sonucu içe kapanma ve bu durumun oluşturduğu gerginlikten

dolayı öğrenciler rehberlik ve danışmanlığa gereksinim duyabilirler. Bu bulgular araştırma bulgularını desteklemektedir. Parçalanmış aile çocuklarına bakıldığında kişisel rehberlik ihtiyacı boyutunda en fazla 6.sınıf öğrencilerinde kişisel rehberlik ihtiyacının olduğu görülmüştür.

Kesici'nin (2007) araştırmasında 7.sınıf öğrencilerinin rehberlik ve danışmaya gereksinim duymalarının nedenleri arasında; ailenin ilgisizliği, boşanma, kuşak çatışması ve yüksek beklentiler yer almaktadır. 8. sınıf rehber öğretmenleri de ailelerin baskısı, ailelerin ilgisizliği, anne baba kavgaları ve kardeş kıskançlığı, anne – baba ayrılığı ve maddi sıkıntılardan kaynaklanan konularda öğrencilerin rehberlik ve danışmanlığa ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bu bulgularda araştırmayı desteklemektedir. Çünkü parçalanmış ailelerde anne-baba çatışması, boşanması, ebeveyn kaybı gibi nedenler çocuklarda rehberlik ihtiyacının artmasına sebep olmaktadır.

Özatça'nın (2009) araştırma sonucuna göre aile içinde önemsenmeyen, aileden destek alamayan ve aile içi ilişkileri iyi olmayan ergenlerin duygusal anlamda yalnızlık yaşadıkları görülmektedir. Öngider'in araştırması (2006), boşanmanın, çocuğun psikolojik uyumunu olumsuz etkilediğini göstermektedir. Boşanmış ailelerdeki çocuklar, evli ailelerdeki çocuklara göre, daha “bağımlı” ve yaşamın getirdiği taleplerle başetmekte daha yetersizdirler. Anne-babadan birini bile “kaybetmek” çocukta doğal olarak endişe ve kaygıya yol açacak ve bu durumdaki çocuk, bu kaybı muhtemelen evde kendisiyle birlikte olan ebeveyne daha fazla “sarılarak”, onunla eskisine göre daha bağımlı bir ilişki kurarak gidermeye çalışacaktır. Şentürk'e göre de (2006) ailenin parçalanmasıyla ebeveynlerinden uzaklaşan çocuk, kendini yalnız, çaresiz, güçsüz ve korumasız hisseder. Yaşadığı problemlerin yoğunluğuna bağlı olarak çocuk, kendi yaşamının olumlu yönde gelişmesini sağlayacak psiko-sosyal desteği elde etme olasılığını yitirir. Bu bulgular araştırmayı parçalanmış aileden gelen çocukların kişisel rehberlik ihtiyaçlarının daha fazla olması açısından desteklemektedir.

Cinsiyetin Eğitsel, Mesleki ve Kişisel Rehberlik İhtiyacına Etkisine Dair Tartışma ve Yorum

Bu araştırmada kız ve erkek öğrencilerin rehberlik ihtiyaçları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Erkan'ın araştırmasında da (1997) kız ve erkek öğrencilerin algıladıkları rehberlik ihtiyaçları arasında fark görülmemiştir.

Sınıf Düzeyinin Eğitsel, Mesleki ve Kişisel Rehberlik İhtiyacına Etkisine Dair Tartışma ve Yorum

Sınıf düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçları incelendiğinde eğitsel ve mesleki rehberlik ihtiyacı boyutlarında 8. Sınıf öğrencilerinin eğitsel ve mesleki rehberlik ihtiyacının daha fazla olduğu görülmüştür. Kesici'nin araştırmasına göre (2007) 8. sınıf öğrencileri ortaöğretim kurum sınavlarına hazırlandıkları için 6. ve 7. sınıf öğrencilerinden daha fazla verimli ders çalışma yöntemlerine ihtiyaç duymaktadırlar. Öğrencilerin verimliliğini artırmak için serbest zamanları da etkin bir şekilde planlanmalıdır. 8. sınıf rehber öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu mesleğin gerektirdiği özellikler ve kendi özelliklerine yönelik farkındalık geliştirme, mesleklerle sınavlar arasındaki ilişkiyi fark etme konularında öğrencilerin rehberliğe ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bahsedilen konularda bilgilendirilmeleri, 8.sınıfta girecekleri ortaöğretim kurum sınavına yönelik gerçekçi hedef oluşturmaları bakımından önemlidir. Bu da 8. Sınıf öğrencilerinin eğitsel ve mesleki rehberlik ihtiyaçlarının daha fazla olduğunu göstermektedir. Bu bulgular araştırma bulgularını desteklemektedir. Bu sonucun da 8.sınıfın ortaöğretim kurumlarına yönlendirme sınıfı olduğundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Not Ortalamasının Eğitsel, Mesleki ve Kişisel Rehberlik İhtiyacına Etkisine Dair Tartışma ve Yorum

Not ortalamalarına göre bulgular incelendiğinde tam ve parçalanmış ailelerdeki 85-100 not ortalamasındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyaçlarının diğer not ortalamasındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyaçlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Akademik başarı arttıkça görülmektedir ki eğitsel rehberlik ihtiyacı da artmaktadır. Akademik başarıyla birlikte artan sınav kaygısıyla baş etme, öğrencinin

yerleşeceği ortaöğretim kurumu, eğitsel rehberlik ihtiyaçları içerisinde önem teşkil etmektedir.

Anne/Baba Eğitim Seviyesinin Eğitsel, Mesleki ve Kişisel Rehberlik İhtiyacına Etkisine Dair Tartışma ve Yorum

Anne/baba eğitim durumuna göre eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçlarında gruplar arasında anne/baba eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Anne/babanın eğitim seviyesi rehberlik ihtiyaçlarını belirlemede etkili olmamaktadır.

Aile Aylık Gelirinin Eğitsel, Mesleki ve Kişisel Rehberlik İhtiyacına Etkisine Dair Tartışma ve Yorum

Araştırma da ailenin aylık gelir durumuna göre bulgular incelendiğinde eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçlarında gruplar arasında aile aylık gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Fakat Erkan'ın (1997) araştırması bu bulguyu desteklememektedir. Erkan'a göre velilerin sosyo-ekonomik düzeyi arttıkça velisi buldukları öğrenciler için algıladıkları rehberlik ihtiyacı azalmaktadır.

BÖLÜM VI

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. SONUÇLAR

1.Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının aile durumlarına göre farklılaşma durumuna ilişkin sonuçlar incelendiğine eğitsel ve mesleki rehberlik boyutunda anlamlı bir farkın olmadığı fakat kişisel rehberlik boyutunda tam ve parçalanmış aile çocukları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Parçalanmış aile çocuklarının kişisel rehberlik ihtiyacının daha fazla olduğu görülmektedir.

2.Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçlarında cinsiyete göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Yapılan karşılaştırmalar sonucu erkek çocuklarının eğitsel rehberlik ihtiyacı ortalamalarının kız çocuklara oranla daha yüksek olduğu ve ortalamalar arası farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Mesleki rehberlik ihtiyacında ise kız çocuklarının puan ortalamalarının erkek çocuklara oranla daha yüksek olduğu ve ortalamalar arası farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde kişisel rehberlik ihtiyacı alt boyutunda da erkek çocuklarının puan ortalamalarının kız çocuklara oranla daha yüksek olduğu ve ortalamalar arası farkın anlamlı olduğu saptanmıştır.

3. Sınıf düzeylerine göre rehberlik ihtiyaçları incelendiğinde eğitsel ve mesleki rehberlik ihtiyacı boyutlarında 8. Sınıf öğrencilerinin eğitsel ve mesleki rehberlik ihtiyacının daha fazla olduğu görülmüştür. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin mesleki rehberlik ihtiyaçlarında anlamlı bir fark görülmemektedir. Bunun yanında 6. ve 8. sınıf öğrencilerinin mesleki rehberlik ihtiyaçlarına bakıldığında 8.sınıf öğrencilerinin mesleki rehberlik ihtiyacının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir.7. ve 8. sınıf öğrencilerinin mesleki rehberlik ihtiyaçları arasında da anlamlı bir fark yoktur.

Kişisel rehberlik ihtiyacı boyutunda da en fazla 6.sınıf öğrencilerinde kişisel rehberlik ihtiyacının olduğu görülmüştür. 6. ve 7. Sınıf öğrencileri arasında kişisel rehberlik ihtiyacında anlamlı bir farklılık görülmezken, 6. ve 8. sınıf öğrencilerinin kişisel rehberlik ihtiyacında anlamlı farklılık görülmektedir. 6. sınıf öğrencilerinin kişisel rehberlik ihtiyacı 8. sınıf öğrencilerinin kişisel rehberlik ihtiyacından anlamlı düzeyde yüksektir.

4. Not ortalamalarına göre bulgular incelendiğinde tam ve parçalanmış ailelerdeki 85-100 not ortalamasındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyaçlarının diğer not ortalamasındaki öğrencilerin eğitsel rehberlik ihtiyaçlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Akademik başarı arttıkça görülmektedir ki eğitsel rehberlik ihtiyacı da artmaktadır. Tam ailelerdeki 55-69 not ortalamasındaki öğrencilerin mesleki rehberlik ihtiyacı diğer not ortalamasındaki öğrencilerin mesleki rehberlik ihtiyacından daha yüksektir. Parçalanmış aileler de ise, 70-84 not ortalamasındaki öğrencilerin mesleki rehberlik ihtiyacının diğer not ortalamasındaki öğrencilerin mesleki rehberlik ihtiyacından daha yüksek olduğu görülürken, 85-100 not ortalamasındaki öğrencilerin mesleki rehberlik ihtiyaçlarının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Tam ailelerdeki 45-54 not ortalamasındaki öğrencilerin kişisel rehberlik ihtiyacı diğer not ortalamasındaki öğrencilerin kişisel rehberlik ihtiyacından daha yüksektir. Parçalanmış aileler de ise, 0-44 ve 55-69 not ortalamasındaki öğrencilerin kişisel rehberlik ihtiyacının diğer not ortalamasındaki öğrencilerin kişisel rehberlik ihtiyacından daha yüksek görülürken, 85-100 not ortalamasındaki öğrencilerin kişisel rehberlik ihtiyaçlarının düşük olduğu görülmektedir.

5. Anne eğitim durumuna göre bulgular incelendiğinde eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçlarında gruplar arasında anne eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

6. Baba eğitim durumuna göre bulgular incelendiğinde eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçlarında gruplar arasında baba eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

7. Ailenin aylık gelir durumuna göre bulgular incelendiğinde eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik ihtiyaçlarında gruplar arasında aile aylık gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

6.2. ÖNERİLER

Araştırmamızın sonucunda ortaya çıkan bulgular sonucunda önerilerimiz şu şekildedir:

1.Sınıf öğretmenleri anne babayı çocuğa nasıl davranmaları konusunda yardım almaları için okul psikolojik danışmanına yönlendirebilirler. Velilerle; aile içi iletişim, ergenlik dönemi gelişim özellikleri, çocuklarına destek olma ve etkili ana-baba tutumları hakkında yapılacak bilgilendirme çalışmaları faydalı olabilir.

2.Sınıf öğretmenlerine yönelik bazı çalışmalar yapıp, özellikle bu çocukların sosyal faaliyetlerde aktif görev almaları sağlanarak, sosyal becerileri desteklenmelidir. Böylelikle bu çocukların kişisel rehberlik faaliyetleri içerisinde sosyalleşmesi sağlanabilir.

3.Parçalanmış aileye sahip çocuklarla grup rehberlik çalışmaları yapılarak, bu çocukların bir grubun üyesi olması, kendini ifade edebilmesi, paylaşımında bulunabilmesi, yalnız olmadığını bilmesi ve içinde bulunduğu durumu kabul edebilmesi açısından destek sağlanabilir. Özellikle ilköğretimdeki ergenlik dönemindeki çocuklar için bunların sağlanması oldukça önem arz etmektedir.

4.Psikolojik danışmanlığın önleyici ve koruyucu işlevi gereği parçalanmış aileye sahip çocukların okul içerisinde tespitinin yapılması, çocuğun içinde bulunduğu dönemi daha kolay atlatmasında ve ileriye dönük daha az sorun yaşamasında etkili olabilir..

5.Öğrencilerin karşılaştıkları kendi özel durumlarına ait problemler konusunda başa çıkma becerileri geliştirilerek, problem çözme stratejilerini öğretmek amacıyla sistemli, uygulamaya dönük grup rehberlik etkinlikleri geliştirilmelidir. Eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik alanlarında ihtiyacı olan öğrencilere hem grup rehberliği hem de bireysel rehberlik hizmetleri verilmelidir.

6.Orta öğretim kurumlarına yönlendirme işlemlerinde parçalanmış aile çocuklarıyla birebir ilgilenilebilir.

7.Sınıf rehberlik planları içerisindeki etkinlikler bu öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda genişletilebilir.

Gelecekteki Araştırmalara Yönelik Öneriler

1.Bu çalışma Kayseri ilinde yer alan ve araştırmacının ulaşabildiği ilköğretim kurumları öğrencileriyle yapılmış olup elde edilen bulguların genellenebilmesi için çalışma daha büyük ve farklı örneklem grupları ile çalışılabilir.

2.Bu araştırma sadece ilköğretim okullarını kapsamaktadır. Benzer bir çalışma ortaöğretim okullarında ve üniversitelerde de yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Ackerman B.J (1997). *Effects of Divorce on Children*,5.
- Akfert, S.K., E.Çakıcı ve M.Çakıcı. (2009). “Üniversite Öğrencilerinde Sigara- Alkol Kullanımı ve Aile Sorunları ile İlişkisi”. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10(1),40-47.
- Akinoğlu, O. (1995). *İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Matematik Kavramları Gelişiminde Öğretmen, Öğrenci ve Ailenin Etkisi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Aksoy, R. ve E.İkiz. (2007). *Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Çağdaş Bir Anlayış*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Akyüz, E. (1978). “Boşanmanın Çocuk Üzerindeki Etkileri”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 1-6.
- Allison, P., & Furstenberg, F. (1989). “How marital dissolution affects children: Variations by age and sex”. *Developmental Psychology*, 25, 540–549.
- Amato, P., & Keith, B. (1991). “Parental divorce and the well-being of children: A metaanalysis”. *Psychological Bulletin*, 110, 26–46.
- Amato, P. R. and Booth, A. (1991). “Consequences Of Parental Divorce and Marital Unhappiness for Adult Well-Being”, *Social Forces*, 69 (3): 895-916.
- Amato, P.R., (1991). *Children of Divorce in the 1990s*. Journal of Family Psychology, September 2001, Vol.15, No3; 355-370.
- Amato, P.R. (1994). “Life-Span Adjustment of Children to Their Parents’Divorce” , *Children and Divorce*, 4(1),143-164.
- Amato,P. (2000). "The Consequences of Divorce for Adults and Children." *Journal of Marriage and the Family* 62:1269-87.
- Aral, N. ve F.Başar. (1998). “Boşanmış Aileye Sahip Olan ve Olmayan Çocukların Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi”. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*,87.

- Arıkan,Ç.(1996). *Halkın Boşanmaya İlişkin Tutumları Araştırması*. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu,Bilim Serisi:96,Ankara.
- Arifoğlu, B. (2006). *Çocuklar İçin Boşanmaya Uyum Programının Çocukların Boşanmaya Uyum, Kaygı ve Depresyon Düzeylerine Etkisi*. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü . Yayınlanmış Yüksek Lisan Tezi. Ankara.
- Ayan, S. (2007). “Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri”. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*,8, 206-214.
- Aydınlı, Hasan (2002). *Çocuk Eğitiminde Sık Sorulan Sorular ve Cevaplar*. İstanbul: Zambak Yayınları.
- Bahalı, K. Ve A.Y.Tahiroğlu. (2010). “Okul Reddi: Klinik Özellikler, Tanı ve Tedavi”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2 (3), 362-383.
- Barry D. H.(2004). The Effects of Divorce and Remarriage on the Academic Achievement of High School Seniors,173.
- Baumrind, D. (1989). Rearing competent children. In W. Damon (Ed.), *Child development Nair & Murray 261 today and tomorrow*. San Francisco: Jossey-Bass,349-378.
- Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2010), Türkiye’de Aile Değerleri Araştırması, Yayın No:145, Ankara.
- Benedek, E. ve Brown, C. (1997). *Boşanma ve Çocuğunuz* (Çev. S. Katlan) Ankara: Hyb Yayıncılık.
- Binbaşıoğlu, Cavit (2004). *Ailede ve Okulda Eğitim Sorunları* (2.Baskı). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Biçer, E. (2009). *Parçalanmış ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Atılganlık ve Sosyal Yetkinlik Beklenti Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisan Tezi. Adana.
- Bilir, Ş. ve D.,Dabanlı. (1981). “Ailede Boşanma Vakaları Sonucu Çocukların Geliştirdikleri Tepkiler ve Etkisinin Araştırılması, Başbakanlık Araştırma Kurumu Yayınları”, *Aile Yazıları* 3, Bilim Serisi Genel Yayın No: 5/3.

- Block, J. H., Block, J. ve Gjerde, P.F. (1986), “The Influence of Parenting Style on Adolescent Competence and Substance Abuse”, *Journal of Early Adolescence*, 11, 56-94.
- Bodur, S. (1991). “Aile Sağlığı”. *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Eğitim Serisi 2*, Ankara.
- Bulut, I.(1983). “Parçalanmış Aileden Gelen Çocukların Davranış Özellikleri Hakkında Bir Araştırma, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları”, *Aile Yazıları 3*, Bilim Serisi Genel Yayın No: 5/3.
- Cherlin, A., Chase-Lansdale, L., Furstenberg, F., Kiernan, K., & Robins, P. (1991) *The effects of divorce on children’s emotional adjustment: Two prospective studies*. Paper presented at the meeting of the Society for Research and Child Development, Seattle, WA.
- Cottongim, C.M. (2002). The School Role as a Support System of Children of Parental Divorce, East Tennessee State University, A Dissertation Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor in Education.
- Çetinkaya, Bünyamin (2004). *Ruhsal Açıdan Sağlıklı Aile Sağlıklı Çocuk*. İstanbul: Empati Yayıncılık.
- Demirkan,S.Y,A.Günindi,R.Beder,E.Ertekin,Ö.Sezgin,A.Tuğrut,N.Şehitoğlu.(2009). *Boşanma Nedenleri Araştırması*, Ankara.
- Dingiltepe, T. (2009). *Parçalanmış ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeyleri ile Yaşam Kalite Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Adana.
- Dinkmeyer.D. ve Coldwel.E.(1970). *Development of Counseling and Guidance: A Comprehensive School Approach*. New York. Mc Graw Hill Co.
- Dinkmeyer.D. (1970). “Elementary School Guidance and the Classroom Teacher”. *Elementary School Guidance: Conceptual Beginnings and Initial Approaches*. Washington D.C.APGA.
- Doğan, C. (2011). “Türkiye’de Boşanma Sorununun Sosyolojik ve İstatistiki Açıdan Değerlendirilmesi” *Sosyoloji Konferansları*,25.1-11.

- Elmacı, F. (2001). *Parçalanmış ve Bütünlüğünü Koruyan Aileye Sahip Ergenlerin Depresyon ve Uyum Düzeylerinde Sosyal Desteğin Rolü*. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli.
- Emery, C. R. (2009). “Stay for the Children? Husband violence, marital stability, and children’s behavior problems”. *Journal of Marriage and Family*, 71,905-916.
- Er, G.(2009). *Ailesi Parçalanmış Olan İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Akademik Sağlamlılık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Erkan, S.(1997). “İlköğretim Öğrencilerinin Rehberlik İhtiyaçlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma”.*Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*,3,333-406.
- Erkan, S.(1997). “Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı İhtiyaç Analizi”. *Eğitim Yönetimi Dergisi*. Sayı:3.
- Erürker, B. (2007).*Aileye ve Parçalanmış Aileye Sahip 5-6 Yaş Çocuklarının Bilişsel İşlevlerinin Karşılaştırılması*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji İnsan Bilimleri ve Felsefe Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Ersanlı, Kurtman (2005). *Davranışlarımız*. Samsun: Eser Matbaa.
- Frost, A. ve Pakiz, B. (1990). “The Effects of Marital Disruption on Adolescent: Time as a Dynamic”, *American Journal of Orthopsychiatry*, 60(4), 544-555.
- Goodman, C. and Pickens,J. (2001). “Self-blame and self-esteem in college-aged children from divorced families”. *Journal of Divorce and Remarriage*, 34 (3/4),119-135.
- Gordon, T.(2000).*Comprehensive School Programming: An Assesment of Adolescents’ Needs*. Unpublished master’s thesis, Univercity of Calgary, Calgary,AB.
- Günindi,Y. ve S.Y.Giren. (2011). “Aile Kavramının Değişim Süreci ve Okul Öncesi Dönemde Ailenin Önemi”. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 349-361.

- Hanson, T. (1999). "Does parental conflict explain why divorce is negatively associated with child welfare?". *Social Forces*, 77 (4), 1283-1315.
- Harper ,F and Marshall,E. (1991). Adolescents' problems and their relationship to self esteem. *Adolescence*,26, 799-808.
- Hatunoğlu, A. ve Y. Hatuoğlu. (2006). "Okullarda Verilen Rehberlik Hizmetlerinin Problem Alanları". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 1 (14),333-338.
- Hetherington, E.M. and Clingempeel, W.G. (1992). "Coping with marital transition: A family systems perspective". *Monograph of the Society for Research in Child Development*,57 (2-3),227.
- Hetherington, E. Mavis. (1998). "Social Capital and the Development of Youth from Nondivorced, Divorced, and Remarried Families." *Relationships as Developmental Contexts: The Minnesota Symposia on Child Psychology*, edited by W. Andrew Collins. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum,177-209.
- Hill.G. ve Kuckey. E. (1969). *Guidance For Children in the Elementary School*. New York Appleton Century Crofts.
- Hines,A.M. (1997). Divorce related transitions, adolescents development and the role of the parent-child relationship: A review of the literature. *Journal of divorce and Remarriage*, 59 (20), 375-389.
- Karagözoğlu, C. ve İ. Kemertaş. (2004). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul: Birsen Yayınevi.
- Karaoğlu, B. (1997). *Boşanmanın Gencin Kişiliğine Etkisi*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Van.
- Karasar, Niyazi (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, A. (2005). Çağdaş Eğitim Sisteminde Öğrenci Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik, 1-33. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (Eds:A.Kaya, A.Baysal, C.Kaygusuz, E.Sarı, G.Girgin, H.Şahin, M.Güven,M.Kutlu,S.Balcı,Ş.Terzi). Ankara:Anı Yayıncılık.
- Kepçeoğlu, Muharrem (1999).*Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul: Alkım Yayınevi.

- Kesici, Ş. (2007). “Şube Rehber Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Rehberlik ve Danışma İhtiyaçları”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Kesici, Ş, E.Hamarta ve C.Arslan.(2008). “İlköğretim Öğrencilerinin Anne Baba Tutumları ve Rehberlik İhtiyaçlarının Mesleki Karar Verme Zorluklarını Yordaması. *IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildirileri*, İzmir,7 (2),361-367.
- Klaas, A, T. (1984). *The Effects of Divorce and Single Parenting on the School Adjustment of Fourth and Fifth Grade Students*. Unpublished Dissertation, University of Cincinnati, Cincinnati, USA.
- Kline, M., Johnston, J. R., ve Tschann, J. M. (1991). The Long Shadow of Marital Conflict: A Model of Children’s Postdivorce Adjustment. *Journal of Marriage and Family*, 53 (2), 297-309.
- Kılıçarslan, Fatih (2010). *Çocuk ve Aile Sorunlarının Terapi ile Tedavisi* (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Köknel, Özcan (1997). *İnsanı Anlamak* (6.Basım). İstanbul: Altın Kitaplar Matbaası.
- Kuhn, D.Langer,J.Kohlberg,L. and Haan,N.S. (1977). “The Development of formal operations”. *Genetic Psychology Monographs*,95.
- Kuş, Z. ve K.Karatekin. (2009). “Öğrencilerin Okul Ortamında Kurallara Uygun Davranma Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10/1, 183-196.
- Kuyucu, Y. (1999). *Anne Babaları Boşanmış ve Birlikte Yaşayan Lise Öğrencilerinin Uyum Sorunlarının Karşılaştırılması Üzerine Bir İnceleme*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Kuyucu, Y. (2007).*Boşanmış Aile Yetişen Ergenlerin Bilişsel Çarpıtmalarıyla Benlik Değeri Arasındaki İlişki*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir.
- Kuzgun, Yıldız (2002). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: ÖSYM Yayınları.

- Kuzucu, Y. (2011). “Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Etkisi”. *Türk Psikolojik Danışma Dergisi*, 4(35), 79-91.
- Lavusa, N.I. (2010). *Guidance - Related Needs of Adolescents' in Kenya*, University of Calgary.
- Maier, E.H. ve Lachman M.E. (2000). “Consequences Of Early Parental Loss And Separation For Health And Well-Being In Midlife”, *International Journal Of Behavioral Development*, 24, (2) 7,183.
- Martin, L. (1999). The effect of divorce and single parenting on academic achievement in public schools By Clarence, 28.
- Meriç, B. (2007). *Boşanmış Ailelerdeki Ergenlerin Uyum Düzeylerini ve Sosyal Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Bir Grup Rehberliği Çalışmasının Sınanması*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Doktora Tezi. İstanbul.
- Morganett, S.R. (2005). *Yaşam Becerileri Ergenler İçin Grupla Psikolojik Danışma Uygulamaları*. (Çev. S. Gürçay, S., Kaya, A. ve Saçkes, M.)1.Basım, Ankara: PegamA Yayıncılık.
- Nazlı, Serap (2001). *Aile Danışmanlığı* (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özağı, A. (2007). *Depresyon Düzeyi Yüksek Parçalanmış Aile Çocuklarıyla Yapılan Eğitsel Grup Oyunlarının Depresyon Düzeylerine Etkisi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Özatça, A. (2009). *Ergenlerde Sosyal ve Duygusal Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Aile İşlevleri*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Adana.
- Özcan, N. (1994). “Şiddete Dayalı Olmayan Sapmış Davranışlar ve Aile Kurumu”. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11/1-2, 149-158.
- Özdemir, U., A.Laçin ve T.Yiğit. (2006). “Boşanmış Bireylerin Boşanmaya Uyum Düzeylerinin Değerlendirilmesi” Küreselleşen Dünyada Sosyal Hizmetlerin Konumu, Hedefleri ve Geleceği Sempozyumu, 362.
- Özgüven, İ. Ethem (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayıncılık.

- Özgüven, İ.Ethem (2009). *Evlilik ve Aile Terapisi* (2.Basım). Ankara: PDR Yayınları.
- Özgüven, İ.Ethem (2000). *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (2.Baskı). Ankara: PDREM Yayınları.
- Pancar, A. (2009). *Parçalanmış ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Adana.
- Potter, D. (2010). “University of Virginia Psychosocial Well-Being and the Relationship Between Divorce and Children’s Academic Achievement”. *Journal of Marriage and Family*,944.
- Pryor, J. and R.E.Emery. (2001). *Children of Divorce*,185.
- Salk, L. (1990). *Çocuğun Duygusal Sorunları*. (Çev.Erzem Onur) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Serin, B.N. ve S.Öztürk. (2007). “Anne Babası Boşanmış 9-13 Yaşlarındaki Çocuklar ile Aynı Yaş Grubundaki Anne Babası Boşanmamış Çocukların Benlik Saygısı ve Kaygı Düzeyleri”. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8/2, 117-128.
- Sevim, Y. ve Y.Soyşalan. (2009). “Hırsızlık Suçu Faillerinin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Özellikleri: Elazığ Örneği”. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11 (3), 23-41.
- Şentürk, Ü. (2006). *Parçalanmış Aile Çocuk İlişkisinin Sebep Olduğu Sosyal Problemler*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. Yayınlanmış Doktora Tezi. Malatya.
- Şirvanlı Özen, D. (1998).*Eşler Arası Çatışma ve Boşanmanın Farklı Yaş ve Cinsiyetteki Çocukların Davranış ve Uyum Problemleri ile Algıladıkları Sosyal Destek Üzerindeki Rolü*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara.
- Tan, Hasan (2000). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Türkarlan, N. (2007). “Boşanmanın Çocuklar Üzerindeki Olumsuz Etkileri ve Bunlarla Baş etme Yolları”. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3/11,99.

- Ültanır, Emel (2003). *İlköğretim Birinci Kademedeki Rehberlik ve Danışma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ültanır, E. (2005). "Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Mesleği ve Psikolojik Danışman Eğitimi". *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1/1, 102-111.
- Vural, Birol (2004). *Her Öğretmen Rehberdir* (3. Baskı). İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Wallerstein, J.B. ve J.S., Kelly. (1980). *Surviving the Break up: How Children and Parents Cope With Divorce*, New York. Basic Books.
- Weyburne, D. (2000). *Ben Şimdi Ne Olacağım?*. (Çev. H. Koşar) İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.
- William H. J. (1999). *The Effects of Children of Divorce Living with Neither Parent on the Academic Achievement of Those Children*, 117.
- Wolf, A. (1998). *Boşanmanız Şart mıydı?*. (Çev. E. Aksoy) Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Yavuzer, Haluk (1986). *Ana Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, Haluk (1996). *Çocuk ve Suç* (8. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, Haluk (2001). *Çocuk Eğitimi El Kitabı* (12. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, Haluk (2002). *Çocuk Psikolojisi* (22. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşilyaprak, Binnur (2006). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri* (14. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yörükoğlu, Atalay (1997). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk* (5. Basım). Ankara: Özgür Yayınları.
- Zill, N. (1993). "Long-Term Effects of Parental Divorce on Parent Child Relationships, Adjustment and Achievement in Young Adulthood", *Journal of Family Psychology*, 7(1), 91-103.

EKLER

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Açıklama: Sevgili arkadaşlar, vereceğiniz kişisel bilgiler, bilimsel bir çalışmada kullanılacak olup, başka hiçbir amaç için bu bilgilerden yararlanılmayacaktır. Bu yüzden isim, numara gibi tanıtıcı bilgileri vermeden formda bulunan tüm soruları doğru ve içten bir şekilde yanıtlamanız çalışmanın amacına daha çok hizmet edecektir. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

1. Cinsiyetiniz: Kız Erkek

2. Ağırlıklı Not Ortalamanız? 0-44 arası 45-54 arası 55-69 arası 70-84 arası 85-100 arası

3. Annenizin eğitim düzeyi nedir?
 Okuma yazma bilmiyor İlkokul mezunu Ortaokul mezunu Lise mezunu Üniversite mezunu

4. Babanızın eğitim düzeyi nedir?
 Okuma yazma bilmiyor İlkokul mezunu Ortaokul mezunu Lise mezunu Üniversite mezunu

5. Anne ve babanızla ilgili olan seçeneklerden sizin için uygun olanı işaretleyiniz.
 Annem ve babam sağ Annem sağ, babam ölü Babam sağ, annem ölü Anne ve babam ölü

6. Ailenizin ortalama aylık gelirini belirtiniz.
 0 – 700 TL 701 – 1 500 TL 1 501 – 3 000 TL 3 001 TL ve üzeri

7. Kaç kardeşiniz? 1 2 3 4 5 ve üzeri

8. Anne ve babanızın evliliği devam ediyor mu?
 Evet Devam ediyor Hayır Boşandılar Boşanmadılar ama ayrı yaşıyorlar

Anne ve babanız boşandıysa aşağıdaki 9., 10., 11. ve 12. soruları yanıtlamaya devam ediniz.

9. Anne ve babanız kaç yıl önce önce boşandılar?
 0 -1 yıl önce 1 – 3 yıl önce 3 – 5 yıl önce 5 yıldan fazla bir süre önce

10. Kiminle birlikte yaşıyorsunuz ?
 Annemle Babamla Anne ve babamdan ayrı akrabamın yanında

11. Şu anda, anne veya babanın yanı sıra üvey anne veya üvey baba ile birlikte mi yaşıyorsunuz?
 Evet Hayır

12. Yanında kalmadığınız anne ya da babanız ile hangi sıklıkta görüşüyorsunuz?
 Haftada bir görüşüyoruz İki haftada bir görüşüyoruz Ayda bir görüşüyoruz
 Senede birkaç gün görüşüyoruz Hiç görüşmüyoruz

REHBERLİK İHTİYAÇLARINI BELİRLEME FORMU

	Evet	Hayır	Kararsızım
1.Daha verimli çalışma yollarını öğrenmeye ihtiyacım var.			
2.Daha iyi dinleyebilmeyi öğrenmeye ihtiyacım var.			
3.Sınıfta konuşurken kendimi nasıl daha rahat hissedebileceğimi öğrenmeye ihtiyacım var.			
4.Zihnimin derste nasıl daha fazla tutabileceğimi öğrenmeye ihtiyacım var.			
5.Zamanı nasıl daha iyi kullanabileceğimi öğrenmeye ihtiyacım var.			
6.Ödevlerimi daha iyi yapabilmeyi öğrenmeye ihtiyacım var.			
7.Nasıl daha doğru ve çabuk karar verebileceğimi öğrenmeye ihtiyacım var.			
8.Sınavlarda nasıl daha başarılı olabileceğimi öğrenmeye ihtiyacım var.			
9.Okul ya da öğretmenlerim hakkındaki duygularımı rahatlıkla söyleyebilmeyi öğrenmeye ihtiyacım var.			
10.Okuldan nasıl daha fazla hoşlanabileceğimi öğrenmeye ihtiyacım var.			
11.En başarılı olacağım işleri öğrenmeye ihtiyacım var.			
12.Değişik mesleklerin özelliklerini öğrenmeye ihtiyacım var.			
13.Okulda öğrendiklerimin gelecekteki mesleğimde bana nasıl yardımcı olacağını öğrenmeye ihtiyacım var.			
14.Çeşitli meslekler için gerekli eğitim türlerini öğrenmeye ihtiyacım var.			
15.Yeteneklerimin ve ilgilerimin gelecekteki mesleğimle ilişkisini öğrenmeye ihtiyacım var.			
16.Farklı mesleklerdeki insanların yaptıkları işleri öğrenmeye ihtiyacım var.			
17.Yapmaktan mutlu olacağım şeyleri öğrenmeye ihtiyacım var.			
18.Nasıl arkadaş edineceğimi öğrenmeye ihtiyacım var.			
19.Yetişkin insanlarla iyi geçinmeyi öğrenmeye ihtiyacım var.			
20.Yaşlıtlarımla iyi geçinmeyi öğrenmeye ihtiyacım var.			
21.Kendim hakkında daha rahat konuşabilmeyi öğrenmeye ihtiyacım var.			
22.Başkalarının duygularını daha iyi anlayabilmeyi öğrenmeye ihtiyacım var.			
23.Davranışlarımdan daha fazla sorumlu olabilmeyi öğrenmeye ihtiyacım var.			
24.Kendi duygularımı anlamayı ve onları kabul edebilmeyi öğrenmeye ihtiyacım var.			
25.Duygularımın davranışlarımı nasıl etkilediğini öğrenmeye ihtiyacım var.			
26.Kendimi daha fazla tanımaya ihtiyacım var.			

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı : Fatma Seda HERDEM
 Uyuğu : Türkiye (TC)
 Doğum Tarihi ve Yeri : 6 Haziran 1986, Sivas
 Medeni Durumu : Evli
 Tel : 05057374475
 Email : sedaa_ocal@hotmail.com
 Yazışma Adresi : Emine Akçakaya İlköğretim Okulu Melikgazi/Kayseri

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	EÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2012
Lisans	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık	2008
Lise	Cumhuriyet Anadolu Lisesi, Sivas	2004

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	GÖREV
2008-2010	Şht.Jan.Kom.Er Hacı Aydıncı İlköğretim Okulu	Psikolojik Danışman
2010-2012	Emine Akçakaya İlköğretim Okulu	Psikolojik Danışman

YABANCI DİL

İngilizce